

ગોફરનો એકો

સલાખતગુરા-સુરત.

૨૨૩૪૪

સોલ એજન્ટ :- ગુનીલાલ સચનલાલ બુક્ષોલ્લર-રાણીતળાવ સુરત.

PRINTED BY GC. IND. D. NAIK

વાંચવા લાયક પસંદગી પામેલાં પુસ્તકો

મોહિની ઉર્ફે મરિયમ અથવા ડાકુની દીકરી—અતીશય દીલ ઉત્ક્રાંતનારી ડીટેક્ટીવ નવલકથા. એક આર્ય—સુહ્રીન! સાહસ કર્મનું દીગ્દર્શન કરવું હોય, પ્રેમીની કે ખુની ? એ સવાલનો વ્યાખ્ય મેળવવો હોય તો જરૂર વાંચો. કીંમત એક રૂપીઆ.

રાક્ષસી—કુતરો કીવા કાળદુત—ડીટેક્ટીવ નવલકથા અવાચક પ્રાણીમા પ્રેરણા બુદ્ધિ કેટલા હદ સુધીની હોય છે. તેનું આબેહુબ ચીત્ર આ નવલકથામાં પૂરું પડે છે. ડીટેક્ટીવ સેક્રેટન પેક્ટિનાં અદ્ભુત સાહસપૂર્ણ કામો, અને છદ્મીના જોખમે મેળવાતા ફતેહ. વાંચી આશ્ચર્યમાં લીન થવાસુ છે. કીંમત આઠ આના.

મહારાજા ભત્રાહરી—સમાજને નાનિ, શૂંગાર ને વૈરાગ્યનો બોધ શાખવનાર એ રાજર્ષીથી આજે ભાગ્યજ કોમ અગ્રણ્ય હશે ! પીગળાની પાપવૃત્તિ, વીર વીક્રમની નિર્દોષતા. ખોટા મોહથી નીપજતું પરીણામ. રાજર્ષીનો અદ્ભૂત સયમ ને છેવટ અમીરાઇમાંથી ફકીરી સ્વીકારનાર મહેલોતો આનંદ મગળ તથા જગલમાં મંગળ કરી આહલેક જગાવનાર યોગેન્દ્રની કાવ્યરૂપ વાર્તા જરૂર વાંચો. પાંચ મુંદર ચીત્રો. સુંદર છપાઇ છતાં કીંમત દશ આના.

કાળો પહાડ કીવા ભારતનું ભાવિ—ગુજરાતી પત્રની કોટરે ખ્હાર પડેલી જગન્નાથની મુર્તિને લગભગ મગતી વસ્તુતાનું એક મુદ્ર પ્રયોગ-દર્શન. હિંદુ છતાં યવન ધર્મનો સ્વીકાર કરી હિંદુ દેવ-દેવી અને હિંદુના નામ માત્રની નાશની વાંચના રાખનાર અને તેનું છેદ્ધે અને છેવટ શુ પરીણામ આવે છે. તે જરૂર વાંચી ખાત્રા કરો. કીંમત એક રૂપીઆ.

મળવાનું ઠેકાણું:—

ગુજરાતી સાહિત્ય મંદિર-સલાબતપુરા—મુરત.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૩૪૫ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ૨૧૩૨૭૦ ૨૨૩૩૦

વિષય ૬૪૪૨ : ૨

અદ્ભુત કિટોકટીવ નવલકથા.

ચોકટનો એકો.

ચાને

કેદીની કરામત.

હિન્દી પરથી સુધારા વધારા સાથે

Rel No. 121

અનુવાદક અને પ્રયોજક

રોમેશ ચોમ નાણાવટી

પ્રદિ-પ્રદિપાલક ગૌર

રશ્મિ પ્રકાશન "પ્રાદેશિક"

કાશ્મીર

(શ્રવ્ય હક્ક પ્રકાશકે પોતાને સ્વાધિન રાખ્યા છે)
પ્રથમાવૃત્તિ. સને ૧૯૨૫. પ્રત ૨૦૦૦.

૧૯૧૯

ગુજરાત વિદ્યાપાઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ

ગુજરાતી કોપીરાઈટ-સંગ્રહ

આમ કટાણું દીવેલ પી ધેલા
જેવું મોઢું કરી બગાસાં
મારો છો વાંચો નીચેની
બુકો પછી બુચો મઝા.

અક્કલનો ઓથમીર

૧૨૩૪૫ અથવા :

ગામડીયો ગમાર.

ભાગ ૧ થી ૪

મુલ્ય માત્ર દશ આના.

લખો,

નવચેતન પુસ્તકાલય.

અરણપુરી ભાગોળ-મુરત.

No. Received on 4-9-5

417

Alkesh

Huzur Deputy Collector,
Surat.

આ બુક માટે.

લગભગ એ અઢી વર્ષથી ગુજરાતીસાહિત્યમંદિરવાળા બાઇ
જેકીશનદાસ પટેલે છપાવ છે. છપાવ છે ! કરી ખચર આપી છેવટે
આ બુક પ્રગટ કરી આહકોના કરકમળમાં રજૂ કરે છે.

આ નામને લગતી આ પહેલાં આ નામની બીજી બુક બીજા
પ્રકાશક તરફથી તૈયાર થઇ બહાર પડી ચુકી છતાંએ આહકોને આપેલી
ખચર મુજબ આ બુક છપાવવી કે નહિ એ વિચારના વખતમાં ગોથા
ખાતા બાઇ જેકીશનદાસે આનુરતાનયે સલાહ કર્યો કે—

આ બુક માટે—

જોજ !

મેટર જોઇ મેં એ બાઇને કહી દીધું કે છપાવો ! બીજી પ્રગટ
થયેલી બુક કરતાં આની વસ્તુ સંકલ્પના કોઇ પ્રકારે ઉતરતી નથી.
વસ્તુતા દરેક વાતે રીતસર ગોઠવાયેલી અને આ જમાના ને પસંદગી
પડતાં સાહિત્યમાં જરૂર વખણાશે ! પણ બાઇ પટેલે જણાવ્યું કે,
સરથરી માફક,

તેમાં તમારે શું ! તમારી વસ્તુની વગર માંગે ખરી આ જોડી
પ્રસંસા થાય અથવા તેમ થવા કારણ મળે. એ એક રીતે તમારી
બુકને મળતી વગર ખચની જાહેર ખચર છે.

શું તમે તરફથી છેલ્લી પ્રગટ થયેલી ભરથરીની પુક માટેનાં ટાઢા પહોરના ગપાટાથી તમે ગમરાવ છો કે !

માટે એ બલા માણુમ.

સાહિત્ય જેવાં માસીકે તમારી પુક માટે વગર માગે તમેને પોતાનો અલીપ્રાય આપ્યો અથવા તો તમારા દિત-શત્રુઓ જે જાહેરાત આપે છે તે મુજબ તમારી પુક પબ્લીક ઇન્સ્પેક્શનની નજરમાં નીચે પાડવા પ્રયત્ન નો થાય છે એમ તમે સાબળો છો. બલા તેની તમેને શા માટે દગ્ગાર. તમે જાણતા હશે કે —

પડ્યો જેને છુરો ચરકે,
ખરેખર એ સિતમગારો, ન અર્થ કાંઈ સરવાનો.

મુજબ ધંધાતી હરીકાઠમા કદાચ કોઈ મુદ્દીના ભંડારનો નજરો દાખવવા બે ને બે ચાર ને એક ને ત્રણ ચારના સરવાળામાં તફાવત દેખે વગર મૂલ્યે વડીલાન કરી તમારા પબ્લીકેશનને આડકતરું ઉત્તેજન આપે. તેમાં તમારે મુકાવવાનું શું ખરેખર આ તમારો,

ચોકટનો એકડો.

નું મેટર હું જોઈ ગયો છું અને મને તો મારા અનુભવથી ઘણી પસંદ પડે છે. અને હું ખાત્રી રાખું છું કે જેના ટેસ્ટવાળી આગ્રમ એને જરૂર વખાણશે અને તમારા કાર્યને ફતેહજ મળશે.

લી૦,

શા૦ ચુનીલાલ મગનલાલ પુસ્તકેલર.

ચોકટનો એકો,

યાને

કેદીની કરામત.

પ્રકરણ ૧-લું.

કમનસિખ કેદી ?

ભગવાન સતિતા નારાયણ આકાશમાં મિરાજમાન થયા હતા. મધ્યાન કાળનો સમયે દિનકર પોતાના પ્રખર કિરણોથી સમગ્ર પૃથ્વીને તપાવી રહ્યા હતા. સમુદ્રની સુવર્ણમય તરંગ માલાઓ પર પ્રભાકરના કિરણો નૃત્ય કરી મનમુદીત કરતા હતા. સમુદ્રના મધ્ય ભાગમાં જળપુષ્પ વિહીન એક ટાપુ આગ્યો હતો. દુકાણમાં આ ટાપુમાં જગનના સર્વ દરામખેર મનુષ્યોને તેમના કર્મનુસાર શિક્ષા કરી ચુન્દાનું પ્રાયશ્ચિત્ત કરાવતું એક સ્થાન છે, આદ્રીપમાં આખી દુનીયાના નરાધમો જેવા અન્ય કોઇ પૃથ્વીના કોઇ પણ ભાગમાં હોવાનો સંભવ હોતો નથી. આ દ્વીપ “ડેવિડ આઇલેન્ડ” યા “પિસાય દ્વીપ” ના નામે સર્વત્ર જોળખાય છે. આ ટાપુ ફ્રેંચ સરકારની હકુમતમાં છે. ફ્રાન્સના

સર્વ નરાધમેને દેશનિકાલની સજા કરી, અહીં રાખવામાં આવે છે, જે નરપિશ્તાઓ ખૂન, રાજ્યઠોડ, દેશઠોડ છત્યાદી ભયંકર ગુન્હાઓથી હાની કરવામાં આવે છે. એ સર્વની પ્રણાલીકાઓ વાંચી વાંચકો ! ત્હમો ચક્રીત-સ્થમિત થઇ જશો. જે નરાધમેને ગુન્હાઓ કરવામાંજ અત્યંત આનંદ મળતો હોય તે દુષ્ટને આ સજા કરવાથી કશો પણ શોક થતો નથી. નર્કના કિડાને નર્કમાંજ આનંદ મળે છે તેમ તેઓને પણ ગુન્હાઓમાંજ આનંદ મળે છે.

આજે વાંચકો ! ત્હમેને આદ્રોપના એક નિર્જન સ્થાનમાં દીનતા બનેલા કેદખાનાના મકાનમાં પ્રવેશ કરાવીએ છીએ. સૂર્યના પ્રખર તાપથી દીન તપી ગયું હતું, તે દીનતા તપવાથી મકાનમાં સર્વત્ર ઉષ્ણતા પ્રસરી રહી હતી, ઘરની જમીન અત્યંત મલિન હતી. આ નાનડા મકાનમાં ફક્ત એક મનુષ્ય રહી શકે તેવી ગોઠવણ દ્રષ્ટિગોચાર થતી હતી. એક લોખંડનો પતંગ, ત્યાં રટુક એ ગૃહના ખુણામાં પડેલા હતા. આ સમયે પતંગની પાસે એક મનુષ્ય આકૃતિ નજરે પડતી હતી. એના બન્નેનપગે જંજીરોથી જકડાયેલા હતા. જંજીરો એક છેડે પતંગના કડામાં જોડેલો હતો. જંજીરોમાંથી મુક્ત થઇ પલાયન કરી જવાનો, કેદીને કોઇ પણ માર્ગ નહોતો, પરંતુ બારણે સશસ્ત્ર પહોંચી, થોડી ફરતા હતા. કેદીનું અંગ પરસેવાથી તરબોળ થઇ ગયું હતું, થોડી થોડી વારે તે દિર્ઘ નિશ્વાસ નાખતો હતો, અને વચમાં પોતાના હાથથી કપાળ પરના પ્રસ્વેદના બિન્દુઓ ધુલતો હતો, જંજીરો ઘણીજ દુકી હતી, કમનસિબ કેદીને નિર્ધીત જીવે ખેસવાનો પણ સુયોગ પ્રાપ્ત થતો નહોતો.

કેદીની ઉમર આશરે ત્રીશ, બત્રીશ વર્ષની હતી, ત્હેનો જોરદાર ખાધો, ત્હેના બળતું બાન કરાવતો હતો. અબ્બયખીની તો વાત એ હતી કે, કેદખાનાના સખ્ત કબ્જાથી પણ ત્હેના શરીર પર દુર્બળતાના ચિન્હો માલમ પડતા નહોતા. એનું શરીર પાષાણવત્ હતું. એના સુખાવીદ પરથી સ્પષ્ટ દેખાતું હતું, કે તે કોઇ ઉચ્ચ કુટુંબનું ફરજદ હતું. એના તેજોમય લગાટ પરથી કોઇ બુદ્ધિમાન વ્યક્તિ હશે, એમ સ્પષ્ટ સમજી શકાતું મુખનો ભાવ તે પોતાના વિચારોમાં મક્કમ છે, એમ દેખાડતો હતો. ત્હેની ઝીણી આખો, અતિ તીવ્ર હતી, નયનોમા શક્તા, પ્રતિદિસા, સ્પષ્ટ દ્રષ્ટિ ગોચાર થતા હતા. ત્હેની ઉન્નત મનોવૃત્તિ ત્હેની આખોમાં નાચી રહી હતી. મધ્યાન કાળ થયો હતો, પરંતુ ઘરમાં પ્રકાશનું ચિન્હ પણ નહોતું. દરવાજો બંધ હતો, ઘરમા હવાનો આવન જવનનો પણ માર્ગ નહોતો. કે જેથી કેદીને ઠંડી હવાનો પણ લાભ મળે. પણ ! ફક્ત છતના મધ્ય ભાગમાં એક રોશનદાન હતું, જેમાંથી સુર્યના કિરણનું એક મિન્દુ ગૃહમાં પ્રવેશ કરી શકતું હતું. કેદીને ખબર હતી કે, કિરણોનો પ્રકાશ અમુક જગાએ પ્રતિબિંબ થશે, ત્યારે ભોજન આવશે. કિરણ તરફ દ્રષ્ટિપાત કરતા તે બોલ્યો, “હે કમનસિય ! શું આજે સૂર્ય પણ પોતાની ગતિ બંધ કરી, એકજ જગાએ સ્થંભિ રહેવાનો છે ?? આગળ ગતિ વધારવાના શું એણે સોગન લીધા છે ?? જણાય છે કે આજે મહાર્ ભોજન નહિ આવે એવું ! કેવી ભયંકર ગરમી ! જાણે આમમાં બળી રહ્યા છું !”

હવે કેદીએ સ્ટુલ પર સ્થાન લીધું. ત્હેના પગોમાંની જંજીરનો ખણખણાટ ચોતરફ ઝણઝણી રહ્યો. જંજીરના ભારથી ત્હેની સડેદ

ચામડી કાળી અને કાષ્ટવત્ થઇ ગઇ હતી. કેદીએ પોતાના પગો તરફ એક ગુસ્સા ભરી દ્રષ્ટિ નાંખી અને દાંતો કચકચાવી બોલ્યો,
 “ અહો ! કેદી ભોકોતું જીવન કેટલું કષ્ટમય હોય છે ! આટલું થતાં પણ મૃત્યુ આવતું નથી ! હું હજી સુધી પાગલ કેમ ન બન્યો ? !

ઉફ ! શું પાગલ બની જવાથી છુટી જવાશે ? આશા ! તું હજી સુધી મ્હારો પિછો કેમ નથી મૂકતી. હા ! આશા તું જીવે છે ? !
 નો મ્હારી ચેષ્ટા નિષ્ફળ નહિ જશે. કાયર, ભિર, પોતાની આશાને સ્ટેજમાં લાગી દે છે. પોતાના માર્ગમાં કષ્ટોનો આવિરભાવ થતાં તેઓ આશાને હાંકી કાઢે છે. શું એ તે મનુષ્ય કહેવાય ? ! ના-ના એ મનુષ્ય નહિ કિંતુ કાષ્ટના પૂતળા બરોબર છે. ના-ના-કાદવના પૂતળા સમાન છે. ઇશ્વરની દયાની જરા પણ લાલસા નથી. બસ ! મ્હારે તો સર્વશક્તિમાન “ શયતાન ” નો અનુગ્રહ છે એટલે બસ ! બેડો પાર, ગમે તે પ્રકારે છુટવું નહિંતર મૃત્યુને આશિન થવું એ મ્હારી બિપણુ પ્રતિજ્ઞા છે. મ્હારી બિપણુમાં બિપણુ પ્રતિજ્ઞા તો મ્હારા દુખના મુળ, બદમાશ “ સેક્રટન બ્લેક ” ને આ દૂનિયામાંથી વિદાય કરી, એને મ્હારો હાથ દેખાડવાની છે. અચ્ચા ! હવે તું આ “ સેક્રટન બ્લેક ” નો રંગ જોઇ લેજે.

ઉપરોક્ત સમાધાન પૂર્ણ થતાં હેની નજર સૂર્યના કિરણ પર પડી. કિરણ હેના મુકરર કરેલા સ્થાન પર આવી ગયું હતું. કેદી પાગરામાં પૂરાયલા વ્યાધિની માફક દરવાજા તરફ જોઇ રહ્યા, પરંતુ કોઇના આગમનના ચિન્હો જણાયા નહિ. થોડી ક્ષણ બાદ કોઇના આવવાના ચિન્હો કર્ણગોચર થયા. તે પોતાના સ્ટુલ પરથી ઉભો થયો. ને ભોજનની રાહ જોતો ઉભો રહ્યો.

બીજા ક્ષણે તાળામાં ચાવી ફરવાનો અવાજ થયો ને એક નવયુવાન પહેરેગીરે કક્ષમાં પ્રવેશ કર્યો, કિન્તુ પહેરેગીરે કક્ષની ઉપ્પત્તાને લીધે એકદમ ખ્હાર ચાલ્યો ગયો, બે ક્ષણ પછી તેણે કક્ષમાં પ્રવેશ કર્યો. તેની કમ્મરપર તલવાર લટકતી હતી ને પીઠપર “રાષ્ટ્રલ” ઘાંધી હતી. “રાષ્ટ્રલ”માં ગોળી ભરેલી હતી. યુવાન સૈનિકના એક હાથમાં ભોજનની થાળી તથા બીજા હાથમાં પાણીની સુરાકી હતી.

સૈનિકે પ્રવેશ કરતાંની વારજ, કેદીના મુખારવિંદ તરફ નિહાનું પહેરેગીરની ઉમ્મર ધણીજ ન્હાની હતી, એના યુવાન હૃદયમાં દયાનો ઝરો હતો, કિન્તુ તે દયાનો ઉપયોગ કોઈ પણ કમનસિમ કેદી સાથે કરી શક્યો નહોતો. કારણ ? હુકમ નહોતો. નરાધમો તેની દયાને કાયક પણ નહોતા. વિશેષમાં આ નરપિશાચ કેદીએ પોતાના સ્વદેશની હિલચાત જાણિમ શત્રુ “જર્મની” ને કહી દમ દેશકોહ કરી યથેચ્છ ધન પ્રાપ્તી કરી હતી, આખરે પાપનો ઘડો ભરાયો, જાણિમ પકડાયો, ને સદાને સાર પિશાચ દ્વીપ પર તેને મોકલી દેવામાં આવ્યો નરપિશાચ કોઈપણ મનુષ્ય સાથે વાર્તાલાપ પણ નહોતો કરી શકતો.

આ હુકમ સર્વને માલમ હતો, પરંતુ યુવાન સૈનિક એકાદ એ વાત કરવાનો લોભ રોકી શક્યો નહિ, કારણ ? મમતા, તથા સહાનુભૂતિ, વિધાતાનું દાન છે. મનુષ્ય પોતાની ઇચ્છા ન હોવા છતાં પણ ત્યાગ કરી શકતો નથી. સૈનિકે “રાષ્ટ્રલ” ને એક ખુણે મુકી, ભોજનની થાળી રટુલ પર મુકતાં પૂછ્યું, “કેમ દોસ્ત ! કેમ છે !”,

કેદીનું મુખ આ પ્રશ્ન સાંભળતાંજ સીવાઈ ગયું. તે પ્રત્યુત્તર આપી નહિ શક્યો. સૈનિકે આગળ ચલાવ્યું, “ આજ ત્હારે સારું બહુ ઉમદા ચીજ લાવ્યો છું. ભોજન સમયે જોલર સાહેબ બેઠાં ત્યારે ત્હારે સારું એક શરાબની બોટલ ઉઠાવી લાવ્યો છું. લે ! આ ઉત્તમ શીરાઝી પી મ્હો સ્વાદીષ્ટ બનાવો. ”

ઉપરોક્ત શબ્દો કર્ણગોચર થતાં, કેદી બોલ્યો, “ હા ! શું ? ! શીરાઝી લાવ્યો છે ? ધણો ઉપકાર થયો. પહેરેદાર ! તે ધણેજ ઉપકાર કર્યો. અહા ! શરાબ છોડે આજે એક મોટો યુગ વિતી ગયો છે ! વાહ ! કેવો આનંદમય દિવસ ? યુવાન સૈનિક ! ખુશ રહે, આનંદમાં રહે ! ”

કેદીએ એકદમ શીરાઝીની બોટલ મ્હોંએ માડી દીધી જાણે મરુ ભૂમિમા મુશળધાર વૃષ્ટિ થઈ ગઈ બોટલને ખાતી કરી, કેદી ગદગદિત સ્વરે બોલ્યો, “ અહા ! આજે કેવું સ્વર્ગીય રસપાન કર્યું ! જીવતો રહે દોસ્ત ! જીવતો રહે ! ત્હે મ્હારી પર આજે અનહદ ઉપકાર કર્યો પિતાને વાર જ કેવી સ્પુરતી આવી ગઈ. એક એક ધુંટડો લેતા સર્વ પુરાણા દેખાવો-આનંદમય દેખાવો-નજર રહામે તરી આવ્યાં.

ઉપરોક્ત સંભાષણ સાંભળ્યા છતાં, સૈનિકે પોતાના મનનો ભાવ પ્રદર્શિત નહિ કર્યો. કેદી ફરીથી પૂર જોસમાં બોલ્યો, “ આટલી વારે મ્હારો જીવ નિશ્ચીત થયો. અહો આજ કેટલી ગરમી ! જાણે મનુષ્ય આશ્વાની ભઠ્ઠી ! આજો દિવસ આગમાં ભૂંજાઈ પસાર કરવો પડે છે. દોસ્ત ! તું તો ઠંડીમાં મોજ કરે છે ! !

પહેરેદાર એકદમ બોલી ઉઠ્યો, “ શું ? હું અને તું ? હું સૈનિક ને તું કેદી છે પણ અફસોસ ! હું પણ ત્હારી માફક મ્હારો નદનવન

સમો દેશ છોડી, આ પેટને સારૂ દેશનિકાલનો દડ ભોગવી રહ્યો છું. અહા ! કેવું કમનસિખ ! કેવો દહાડો કે મ્હારી અહિં બદલી થય ?

“ રેળમેન્ટ ” માં ઘણો સુખી હતો અને અત્રે ? અત્રે તો જાણે નકંમાં વાસ કર્યો હોય એમ લાગે છે હવે તો આ નકંમાંથી છુટાય તો સારૂ ! મ્હારો સ્વદેશ “ ફ્રાન્સ ” પૃથ્વીપર સ્વર્ગ સમાન છે અતિ આનંદમય વાત છે કે એ નંદનવન સમા પ્રદેશમાં હવે થોડા સમયમા જમશ. ઓટાનીયામાં મ્હારી શુદ્ધુક જમીન છે, પણ મ્હારા પ્રદ્ધ પિતાશ્રીથી રખેવાળી થતી નથી. મ્હારા ગૃહની પાસેજ મ્હારી આરાધ્ય મુર્તિ મીસ રોઝનું ગૃહ છે. એની સાથે મ્હારું વેતીશાળ થવાનું નકડી થયું છે. અહા ! મ્હારો અહિંથી છુટકો થતાંજ હું પરણીશ ને સ્વર્ગીય સુખનો દહાવો લમશ. ડ્રૂ ! ગત્ સર્વ દિવસો ઘણી મહેનતથી પસાર કર્યા, પણ હવે તો “ સ્વદેશ ”-ફ્રાન્સ-જવા મ્હારું હૃદય ચલિત થય ગયું છે.”

“ ચુપ રહો ! “ ફ્રાન્સ ” નું નામ મ્હારી આગળ નહિ ઉચ્ચારો મ્હારે માટે “ ફ્રાન્સ ” નકં સમાન છે. ” કેદીએ એકદમ ત્રાડ મારી ચોડી કાણ પછી કેદીએ ભોજન લેવાની શરૂઆત કરી.

ખીજ જ કાણે યુવાન સૈનિક બોલ્યો, “ દોસ્ત ! જ્યારે એ નંદનવન લહે નકં લાગે છે તો આ “ પિશાય દ્વીપ ” ના સ્વર્ગીય આનંદમાંજ મોજ માણો. ”

“ શું હું જીવનભર આ જલિમ ત્રાસ સહન કરીશ ? આ “ ડેવિલ દ્વીપ ” માં મ્હારું જીવન ચલિત કરી ?-ના-ના હું પણ એક

દિવસ મ્હારી પરતવ્રતાની બેડી તોડી, સ્વતંત્રતા પાછી મેળવીશ છુટકારાની આશાએ આજ દિન સુધી સર્વ કષ્ટો સહન કર્યા છે. ’

“ સ્વતંત્રતા ? ઉફ ? ઉફ ! ત્હારી આશા આકાશ કુન્નુમવન છે. આ સ્થાન અતિ બયાનક છે. દ્વીપને ફરતા ચારે તરફ સમુદ્રના મો-જાઓ અથડાય છે. કદાચિત ! નસિય સંજોગે અત્રેથી છુટી કોઇ કેદી નહાસે છે, તો દૂર્ભાગ્ય વશ, જંગલી માંસાહારી મનુષ્યને હાથ ને મરણ પામે છે. નહિંતર બયાનક રાતમાં ભુખે અટવાઇ દિસક પ્રાણી-ને હાથે ત્હેનો શિકાર બને છે, કદાચીન સાર! ભાગ્યે ! આ સર્વમાર્થી બચી આગળ વધે છે તો આખરે ભુખ ને તરસનો ભોગ થઇ ઇશ્વરના ન્યાયી દરબારમાં પોતાના કુકર્મોનો ઇન્સાફ દેવા પડેલો જાય છે. ”

“ શું ? કોઇપણ પ્રકારે છુટકારો થતો નથી ? ” કેદીએ ઇતેન્નરથી પ્રશ્ન કર્યો.

સૈનિકે પ્રત્યુત્તર વાળ્યો, “ સેકડોમા એક-ના-ના હજારોમા પણ અસંખ્ય લાગે છે. ”

“ ઠીક ! સમજી લ્યો કે સર્વ હજારોમાં એક હજાર છું. હું સારી રીતે જાણું છું કે, આ દ્વીપમાં આવેલા મનુષ્યોમાથી કોઇકજ જીવે છે, પણ હું તો હજી જીવું છું. આશા અમર છે કોઇપણ કાળે નિરાશ નહિ થાઉં, આશાનો ત્યાગ કરવાથી મ્હાર જીવન માટીમા મળી જશે. જો ધણાઓ પોતાની શારીરિક શક્તિ અત્રે આવતાં ગુમાવી દે છે, કિંતુ હું તો પહેલાના જેવોજ બિલ્લિટ છું. ” કેદીએ ઊભી ઠોકતાં કહ્યું “ મ્હારો ઉત્સાહ હજી પહેલાના જેવોજ છે.

મહારી સાથે બોલતાં પણ નથી પણ તું ? તું તો ખરેખર દેવ છે જ્યારે જ્યારે તુ આવે છે ત્યારે મહારી સાથે બે વાતો ફૂકરી અધિકારીઓની આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન કરી, મહેને કૃતજ્ઞતાના પાશમાં બાંધતો જાય છે. આજ હું મહાર દહય ખોલી, સર્વ વાન સુણાતું છું મહારી માન્યતા પ્રમાણે મહારો છુટકારો પાસે આવે છે. હું તે સુયોગની પ્રતિક્ષા કરતો જ બેઠો છું. ”

સૈનિકે કહ્યું, “હું ? હું તારા સુખમય સ્વપ્નમાં જ તને સુખ મળતું હશે, તો હું વચ્ચે નહિ આવું. જેર ! આ વાર્તાકાંડ અત્રેથી જ અટકાવો. તારા બોજન સમાપ્ત થયું છે. ચાક્ર ! તને આમનેમ શીતગવાયુમા ફેરવી લાવું. એ તમારું સામાન્ય માનવ, કે દરરોજ આટલો સમય ધ્રુમવાને મળે છે. ”

આટલું કહી યુવાન સૈનિકે ખીરસામાંથી ચાવી કાઢી, કેદીને જાંજીરોમાંથી મુક્ત કર્યો. આટલું કરી તેણે ચપળતાથી ખુણામાં પડેલી “રાષ્ટ્રફલ” હાલતી લીધી કારણ કે સમય મળતાં કદાચીત્ જાંજીરોથી મુક્ત થએલો પિશાચ તહેનીપર આક્રમણ કરે.

પહોરેગીર ખરાખર સજ્જ થઇ, કેદીને સંબોધી બોલ્યો, ‘ચાલો દોસ્ત ! ખઢાર, ચાલો.’

આ સમયે સૂર્ય અસ્ત થવાને વાર નહોતી કિન્તુ આકાશને રક્તથી રંગી પશ્ચિમાં ઉતરી પડ્યો હતો. સંધ્યા સમય થયો હોવાથી વાયુ ધીરે ધીરે વાતો હતો. કારાચકની ખઢાર થોડું ખુલ્લું મેદાન હતું તેને ચારે બાજુ કોટથી રક્ષિત કરવામાં આવ્યું હતું.

ઉપરોક્ત કેદી આ ખુલા મયદાનમાં થોડો વખત સાયકાળના શિતળ વાયુનું સેવન કરતો હતો. નિયમ પ્રમાણે, વનરાજની માફક કેદી આમથી તેમ ધુમવા લાગ્યો. સૈનિક પણ પાસે પડેલી શીલાપર બેસી, કેદીની ચોકી કરવા લાગ્યો.

થોડીવાર પછી સૈનિક બોલ્યો, “ દોસ્ત ! તહારા દેખાવ પરથી તો તું એક અલવાન ત્યા ચાતુર્યવાન હોય એમ લાગે છે. મહને તો તો આશ્ચર્ય થાય છે કે તું પોલિસના પંજામાં કેવી રીતે સપડાયો; અને તે વળી રહેજામાં ? ! ”

કેદી ચાલતો એકદમ અટકી ગયો. તેણે પહોરેગીર તરફ નિહાળી દ્રષ્ટિપાત કર્યો. અને કહ્યું, “ તહારું કહેવું સત્ય છે સાધારણ પોલિસમાં એટલી તાકાત નહોતી કે મહને પકડી શકે, પણ હું એક એવા બદાહૂર મનુષ્યના હાથે પકડાયો છું કે જેની ખુદ્દિતો જેટલો સારા યુરોપમાં મળવો મુશ્કેલ છે, તું અને ઓળખે છે. એ વ્યક્તિનું નામ “ સેક્રસ્ટન બ્લેઇક ” છે ફ્રેંચ ગવર્નમેંટે એને ફક્ત મહને પકડવાજ બોલાવ્યો હતો. બ્લેઇકની મદદ વગર ફ્રેંચ ગવર્નમેંટની તાકાત નહોતી કે મહને પકડી શકે, અદા ! જે સેક્રસ્ટન બ્લેઇકે મહને પકડ્યો નહિ હોત તો આજે મેં સારા યુરોપને ખજાણાવી મુક્યો હોત. પણ અફસોસ ! બદમાશ બ્લેઇકે મહારી આશા ધૂળમાં મેળવી દીધી હું એની સાથે ઘણી વાર ચાલાકીથી ખેંચ્યો, પણ તે મહારા પંજામાં ન આવ્યો તે નજ આવ્યો એ શયતાનને એક દિવસ પકડી, ત્હેવું માથું ધડથી છુટું પાડીશ, ને સર્વને બતલાવીશ કે મશહૂર સેક્રસ્ટ બ્લેઇકનાથી સવાઈ માણસ આ દુનિયામાં

છે. ” આટલું બોલતાં બોલતા કેદીની આંખ રક્તવર્ણ થઈ ગઈ હતી, તે પોતાના દાંતો પીરતો હતો ને હવામાં હાથો ફેરવતો હતો.

આણી બાળુ યુવાન પહેરેગીર મોજથી કેદીની આત્મકથા સાંભળતો બેઠો હતો, ત્હેની પાસેજ ત્હેણે “ રાધકલ ” નિશ્ચંત જીવે મુકી હતી. એટલામા પાસેની ઝાડીમાંથી એક સ્થામ વર્ણુનો વિષધર સર્પ આવ્યો, સૈનિકની સાથે વાતો કરતાં કરતાં કેદીની દ્રષ્ટિ એ સર્પ પર પડી, કેદી જડવત્ સ્થભિ ગયો, ને પોતાની આંખો ફાડી સર્પના તરફ જોઈ રહ્યો. કેદીની આવી જડવત્ દશા જોઈ, શંકાશીલ અવાજે પહેરેગીરે પૂછ્યું, “ કેમ ! આમ કાષ્ટવત્ કેમ ઉભો છો ? ”

પણ કેદીએ પ્રશ્નનો ઉત્તર ન આપ્યો. પહેરેગીરે પોતાનો હાથ જમીન પરથી ખભાપર ખંજવાળવા ઉઠાવ્યો, આ સમયે સર્પ ત્હેના ખભા પર ચઢી ચુક્યો. હતો સૈનિકનો હાથ ખભાપર પડ્યો કે તરતજ, વિષધર સર્પે ત્હેને ડપ દીધો. સૈનિક એકદમ ચોક્યો, ને ઉભો થયો ને જોયું તો સર્પ ફરતો જોયો. તરતજ સર્પને એકજ આટકે ભોંધભેગો કરી પોતાના યુદ્ધથી સ્વધામ પહોંચાડી દીધો.

યુવાન પહેરેગીર સર્પના દંષથી આકુળ વ્યાકુળ થઈ ગયો. ત્હેણે અંતે હાથે પોતાનો રક્ષ દાખ્યો ને કેદી તરફ દ્રષ્ટિપાત કર્યો. કેદી પાસે એક પાષાણુની મુર્તિવત્ નિશ્ચલ ભાવથી ઉભેલો દેખાયો ત્હેના તિક્ષણ નેત્રો પહેરેગીરની પાસે પડેલી બંદુક તરફ હતાં. સૈનિક પુરતી રીતે જાગૃતો હતો કે આ સર્પનું વિષ અતિ નિવ્ર છે. ત્હેનો સ્વદેશ જવાનો વિચાર એકદમ તુટી ગયો. યુવાન સૈનિકે પોતાના જીવનની આશા ત્યાગી દીધી, ને ત્હેને એમજ થયું કે મ્હારો કાળ હવે પાસેજ આવે

છે. તહેણે એકદમ દયામયી મુદ્રાથી કેદીને સંબોધ્યું, “ પ્રિય દોસ્ત ! મહને બચાવ ! ઇશ્વરને ખાતર મહને બચાવ. ”

આ શબ્દો સાંભળતાંજ કેદી ચોંકી ઉઠ્યો, તે એકદમ ઉત્તેજિત સ્વરથી બોલ્યો, કોણ ? હું બચાવું, હીક, સ્વસ્થ થાવ ! બચાવું છું ” આટલું બોલી તે સૈનિકની પાસે આવ્યો ને તહેને પોતાના બેડ હસ્તોમાં ઉઘાળી યોગરદમ બેઠા લાગ્યો. જ્યારે એને સંપૂર્ણ ખાત્રી થઇ કે આજુ બાજુ કોઇ પણ મનુષ્ય નથી, ત્યારે તહેના મુખ પર પૈશાચિક હાસ્ય ફેલાઇ ગયું.

કેદી, મૃત્યુને બારણે પહોંચેલા યુવાન સૈનિકને ઉઘાળી, પોતાની કોટડી આગળ આવ્યો. કેદીની લાખા વખતની આશા ફળી નહાસી જવાના સુયોગની પ્રતિક્ષામાં તહેણે કારાગરમાં ઘણા દિવસો પસાર કર્યા હતા, તે સુયોગ હવે તહેને પાસે આવ્યો છે, એમ ભાસ્યું.

કેદી, સૈનિકને પોતાના લોખંડના ખાટલામાં સુવાડી ફાણુ ભર સ્થિર ઉભો રહ્યો. યુવાન પહેરેગીરની દશા આ વખતે અતિ શોચનિય હતી. એનું મુખ લોઝું તથા શીકકુ પડી ગયું હતું, ને સઘળું અંગ શીતળ થઇ ગયું હતું. તહેનું સર્વ અંગ વિપરીત જળંરીત થતું હતું હતું. કેદીને ચોક્કસ ખાત્રી થઇ કે હવે તે દુર્ભાગી સૈનિક કોઇ પણ પ્રકારે હેડી શકશે નહિ. તેણે એકદમ “ રાઇફલ ” લીધી ને ફાણુમાં સૈનિકનાં પદ્મંગ આગળ આવી ઉભો રહ્યો.

કેદી અસ્ફુટ સ્વરે બોલ્યો, હા ! તે હવે નહિ જીવે ? શું હું એને બચાવી શકું ? શું જેને બચાવે સર્પે દંપ દીધો તે કદી પણ જીવશે ? ના-કદી નહિ. શું આવો છુટવાનો સુયોગ છોડીફેરવો ? શું બુદ્ધિમાન આદમી આ યોગનો લાભ મુકી દેશે ?-ના-નહિજ.”

આટલું ખોટી, તેણે ચપળનાથી સૈનિકના સર્વ વસ્ત્રો ઉતારી, પોતે પહેરી લીધા, અને પોતાના સર્વ વસ્ત્રો ઉતારી, પહેરેગીર સૈનિકને પહેરાવી દીધા. સૈનિક અને કેદીની ઉચાછ તેમજ બાંધો સરખો હોવાથી, પહેરેગીરના વસ્ત્રો, ત્હેને બંધ બેસતા આવી ગયા. ત્હેણે યુવાનનો પટો પહેર્યો, “સાધક” પીકપર બાંધી દીધી. તે સમયે દુભાગી સૈનિકનું આખું અંગ બરફની માફક ઠંડુ હતું. ડુંકાણુમાં ત્હેનું મૃત્યુ થવાને વાર નહોતી.

પહેરેગીરની પાસે મકાનના આરણ્યની આવી હતી, કેદી તે આવી લાઇ મકાનની બહાર નીકળ્યો આરણ્ય ખોટી તેણે પોતાના ચપળ ચણુઓ ચારે તરફ ફેરવી જોયા. પાસેજ મરેણો સર્પ પડેલો હતો. કેદી સૌથી પહેલા પાસે કાંઈ મનુષ્ય છે કે નહિ, તેની તપાસ કરવા લાગ્યો. જો કે ત્હેણે સૈનિકના વસ્ત્રો પહેર્યા હતા. કિંતુ ત્હેને ધાસ્તી હતી; ત્હેની છાતી, ત્યાં મુઝને જોતા કાંઈ પણ આદમી ઓળખી જશે કે તે કેદી છે.

કેદીખાનાની ચારે તરફ ઉંચી દિવાલો હતી ને ત્હેની પશ્ચિમ દિશામાં બહાર જવાનો રસ્તો હતો. સૈનિક પહેલા રસ્તાનો દરવાજો ખોટી, કેદીને ભોજન આપવા આવ્યો હતો. કેદી, તેજ ચાવીથી તાળુ ખોટી. બહાર રસ્તે પડ્યો. તેણે જોયું તો ઘેડે દૂર બે સંત્રી બેસેલી બંદુક હાથમાં લઇ ઓશીસ આમળ પહેરે બે છે. બીજી બાજુ સમુદ્ર હતો. કેદીખાનું ઉચાણુમાં હતું. એટલે તેણે દારબરમાં ચારે તરફ દ્રષ્ટિ ફેરવી લીધી.

તેણે જોયું, તો ઘેડે દૂર સમુદ્રના કિનારાપર એક “બોટર” બોટ બાંધેલી જણાઈ કેદીને ખબર હતી કે “બોટર” બોટ દ્રોપણ

ગવર્નરની હતી. તે હરહમેશના નિયમાનુસાર પોતાના મિત્રો સાથે જળ વિહાર કરી પાછો આવ્યો હતો. ફક્ત એકજ પહેરેગીર આ બોટ આગળ પહેરો બરતો દૃષ્ટિએ પડ્યો.

કેદીએ થોડીવાર ઉભા રહી વિચાર કર્યો. થોડીવાર પછી તે “મોટર” બોટની દિશામાં ગયો. સારા નસિએ કોઇની આ વખતે કેદીપગ નજર નહિ પડી જ્યારે કેદી ફાળ મારી “મોટર” બોટમાં બેઠો, ત્યારે સંત્રિ સૈનિકની નજર તેના પર પડી સૈનિકે તરતજ એની પાછળ પાણીમાં પડતું મુક્યું, કેદી તરફ નજર કરતા માલમ પડ્યું કે તે તો તરા-ધર્મ કેદી છે. ખીજીજ પળે, કેદીએ પાસે પડેલી રાષ્ટ્રફલનો હાથો, નિદેષ સત્રિના માથામાં માર્યો; સૈનિક પોતાનું ભાન ભૂલી જમીન પર આજોટવા લાગ્યો. નિર્ભાગી સૈનિકનું માથું ટુટી ગયું હતું, ને ત્હેના રક્તથી સમુદ્રનું પાણી લાલ થઇ ગયું. સમુદ્રનું એક પ્રયંડ મોઝુ આ બેભાન સૈનિકને ઘસડી ગયું. અને એક બયાનક મગરે તે સૈનિકના શરીરને પોતાના ઉદરમાં પધરાવી દીધું.

આણી તરફ કેદીએ એકદમ રફૂરતીથી “મોટર” બોટનું લગાર ઉઠાવી લીધું. અચાનક ત્હેના કાને ગોળીઓ છુટવાના સણસણાટનો અવાજ આવ્યો. ને એત્યો કે મહારા ન્હાસવાની ખચર સર્વ વ્યાપિ ગઇ છે. ત્હેણે જલદીથી “મોટર” બોટનું મશીન ચાલુ કરી દીધું. આણી તરફ દ્રોપ ષરના સર્વ સૈનિકો શસ્ત્રો લઇ કિનારે આવી પહોંચ્યા. પણ સૈભાગ્યે, “મોટર” બોટ કુલ સ્વીડથી પાણી કાપતી સમુદ્રમાં આમળ વધી કિનારા પરથી અનેક ગોળીઓ કરવામાં આવ્યા પણ સર્વ ખાલી ગયા; આખરે સિસાય દ્રોપમાં સળડ્યો કેદી છુટ્યો.

સંધ્યાનો સમય થયો હતો. આકાશે કાળી ચાદર ઝોલી હતી. ડિનારાપરના ગવર્નરે કેદીને પકડવા અનેક “મોટર” બોટો મોકલી, પણ કેદી પોતાની “મોટર” બોટ ઘણી કૂશળતાથી ચલાવી સર્વ બોટોની વચમાંથી પસાર થઈ, રાત્રિના બપોના અંધકારમાં ગૂંમ થઈ ગયો કેદીને પકડવા ગયેલા સર્વ સૈનિકો હાથ ધસતાં પિશાચ દ્રીપ તરફ પાછા ફર્યા.

જે રીતે દિવસના તાપ પડતો હતો, તેવીજ રીતે રાત્રિના સમયે ઠંડી પડતી હતી. કેદીના સર્વ અંગો ઠંડીને લીધે અકડાઈ ગયા, કિંતુ જરા પણ નિરત્સાહ થયા વગર તે પોતાની “મોટર” બોટ હકાર્યો ગયો, ત્હને ભાન નહોતું કે તે કંઈ દિશામાં જાય છે. તેમજ તેણે નકડી પણ નહોતું ક્યું કે કયાં જવું, તે જનાં પણ અંધકારમાં સમુદ્રની સપાટી પર સેંકડો કોસ દુર નીકળી ગયો.

રાત્રિ પુરી થઈ, પ્રભાત થયું, બાલ સૂર્યે પોતાના કિરણો સમુદ્રની સપાટી પર નાખવા માંડ્યાં. આ સમયે કેદીને પોતાની અસ્થાય અવસ્થાનું ભાન આવ્યું. ત્હણે જોયું કે “મોટર” બોટમાંનું તેલ ખલાસ થયું છે, આખી રાત્રિ નિર વેગે ચાલતી હોવાથી જરા પણ તેલ ટાંકીમાં નહોતું, દુર્ભાગ્યવશ બોટ પર સઠ ચઢાવવાને કશું પણ સાધન નહોતું, કે જેથી પોતાના માર્ગમાં આગળ વધે. વિદેશમાં બોટ પર આવવાને અનાજ પણ નહોતું, ને વળી પીવાને પાણીનું એક ટીપું પણ નહોતું, પાણી પર મુસાફરી કરતાં છતાં, પણ પાણી નહિ એનાં કરતાં બીજું તે કેવું દુર્ભાગ્ય ? કારાગૃહમાં સડવા કરતાં. આ સમુદ્રની સપાટી પર જૂએ તરસે મરવું પડશે, એ વિચારે કેદીને

પાગલ બનાવી દીધો, આખરે ત્હેને નકદી થયું કે પોતાની છાંદગી આ નિર્ગન સમુદ્ર પરજ ખસાસ થશે.

કેટલોક વખત પછી સૂર્યના કિરણો અરુદય થઈ ગયા, કેદીનું આખું શરીર તાપથી બળવા લાગ્યું, દારણ તરસથી કેદીનો કંઠ સુકાવા લાગ્યો. આ સમયે પણ યુવાન સૈનિકની બૂક પામે પડી હતી, તેણે વિચાર કર્યો કે આ બદુકથી આત્મહત્યા કરી આ સર્વ દુઃખોથી વિમુક્ત થાઉં. આત્મહત્યાના અનેક વિચારો આવ્યા. પણ તે મૃત્યુને બેટી ન શક્યો.

શુ મૃત્યુને આધિન થવાનેજ તેણે આટલા બધા કપટો સંકલન કર્યા હતા. કેદીની જગ્યાએ જો કોઈ નાદિન પુરૂષ હોત તો પોતાની જિંદગીનો છોટો લાવતે પણ, કેદી તો સમુદ્રની સપાટીપર ઘસાઈને આવથી આગળ ધપ્યો ગયો.

કેદીએ મદદ સારુ ચારે તરફ નજર દોઢાવી. પણ અફસોસ ! કોઈ પણ જહાજ નજરે નહિ પડ્યું. વૃષાના બોંરથી ત્હેનો કંઠ સુકાવા લાગ્યો, આખરે ત્હેણે કોટનું બરતન તોડી પોતાના મુખમાં નાખ્યું, પણ ત્હેનાથી ત્હેની છાંમને કળ ન વળી, ત્હેની છાંમ તો ફક્ત એક સૂકા માસના કટકા જેવી લામતી હતી, હતાશ કેદીએ સમુદ્રના પાણી તરફ નજર કરી એક સવાનક મગર મળે, ફાડી ત્હેની તરફ બેઠ રહ્યો હતો આ દેખાવ જોઈ કેદીએ પોતાની આંખો બંધ કરી દીધી. મધ્યાનનો સમય થયો. સૂર્યે પોતાના કિરણોથી સર્વ જ્વળ કરી નાખ્યું હતું. “ મોટર ” મોટરનું તેલ તો ખસાસ થઈ ગયું હતું. આખરે બોટ સમુદ્રના તરંગોપર અમથી તેમ ડોસા ખાવા

લાગી. આ પ્રમાણે મધ્યાન વિતી સધ્યા પડી, ને દિવસની સમાપ્તી થઈ, દિવસની સમાપ્તી સાથે કમભાગ્ય કેદીના જ્ઞાનની પણ સમાપ્તી થઈ ગઈ. તે બેભાન થઈ બોટમાં પડ્યો, થાકી ગયેલો સૂર્ય પશ્ચિમ મુખી થયો. સંધ્યાના અધકારે ચારે દિશાને પોતાના પડદાથી ઢાકી દીધી. સંધ્યાના આગમનની સાથે, વરમાદ પણ આવ્યો. કાળા વાદળાઓ આકાશમાં અથડાવા લાગ્યા. ગર્જનાઓથી સમુદ્ર કંપવા લાગ્યો. વર્ષાદ મુસળધાર ટુટી પડ્યો કેદી અચેતન થઈ બોટમાં પડી રહ્યો. ત્હેના કર્ણમાં આ અવાજો પેંસી ન શક્યા.

વર્ષાદના શીતળ પાણીથી કેદીના શરીરમાં ચેતનનો અવિરભાવ થયો. ને બેઠો થયો ત્હેના સ્વપ્નમાં સમુદ્ર દેખાયો તે સત્ય હતો કે સ્વપ્નવત્ હતો, તે કેદી કહી ન શક્યો. ત્હેને ત્હેના દેહનું જ્ઞાન ન રહ્યું, આખરે તે બોટમાં પાછો અચેત થઈ પડ્યો. સારી રાત્રિ વર્ષાદ પડ્યો અને પવન પણ પૂર્વવત્ ચાલુજ હતો.

બીજે દિવસે પ્રાતઃકાળમાં આકાશ સ્વચ્છ થયું. સૂર્યોદય થયો. મહા પ્રકાશવાન દિવાકરેન્તી લોહીવર્ણ છટા સ્થિર સમુદ્રપર પ્રતિબિંબ પાડવા લાગી. અહા ! વાદળાં જતા રહેવાથી સૂર્યના કિરણોમાં કેવી પ્રખરતા આવી રહી હતી. સમગ્રવિશ્વને પેતાના તેજોમય કિરણોથી આગવાને સૂર્યે પોતાના ઉજ્જ્વલ કિરણો ફેંકવા આપ્યા, સૂર્યના કિરણોથી કેદીના બીનાં વસ્ત્રો સૂકાઈ ગયા, પરંતુ કેદીમાં બેઠા થયેલું ચેતન ન આવ્યું. એની મર્વ શકિતનો ધોપ થઈ ગયો હતો, સાગરમાના મગરો પોતાના મર્તા જેવા મુખો ફાડી “મોટર”બોટ તરફ જોઈ રહ્યા હતા.

સમુદ્રની સપાટીની દ્રષ્ટિ મર્યાદા આપ્યા ધુમાડો દ્રષ્ટિ ગોચર થયો, ધીમે ધીમે ધુમાડો વધવા લાગ્યો, અને કાંઈ જહાજ પસાર થતું હોય એવું ભાસવા લાગ્યું. બે ક્ષણોમાં ધુમાડાનો નિકાસ કરતી એક શ્વેત ચીમની દેખાવા લાગી. તેમજ ધીમે ધીમે જહાજના બીજા

સર્વ ભ્રમો દેખાવા લાગ્યા, અને ધીમે ધીમે જહાજ “મોટર”બોટની દિશામાં પાસે આવતું હોય એમ લાગ્યું.

જહાજની રેખા ઉગરથી કોઈ મહાન કંપનીતું જહાજ હોય એમ સ્પષ્ટ લાગતું હતું, થોડી વારમાં જહાજના ડેક પર ઘંટા નાદ થયો, જહાજ સ્થંભી ગયું, ને એક “જોથી” બોટની સાથે ચાર નાવિકો ઉતરી “મોટર”બોટની પાસે આવી પહોંચ્યા. બોટમાં અચેતન પડેલા કેદીને લઈ નાવિકો જહાજ પાસે આવી લાગ્યા. દોરડાની સહાયતાથી કેદીના અચેતન શરીરને ઉઠાવી સ્ટીમરના ડેક પર લાવ્યા.

જે જહાજના કમાને પોતાની દુરખીનથી “મોટર”બોટ જોઈ ન હોત તો દુર્ભાગી કેદી ભૂખ અને તરસથી સમુદ્રના જળચર પ્રાણીઓનો ભોગ થઈ પડતો, પણ “રામ રાખે તેને કોણ ચાખે” એ સૂત્ર અનુસાર કેદીની અનાયસે રક્ષા થઈ.

તૈયાર છે !

તૈયાર છે !

—: સચિત્ર ઐતિહાસીક નવલકથા :—

વીર કુણાલ

—યાને—

દેવી કાંચનમાળા

સુદર ૬૨ ચિત્રો સહિત પૃષ્ઠ સંખ્યા લગભગ ૩૦૦

મુલ્ય માત્ર રૂપીઆ અઢી.

વી. પી. પોસ્ટેજ શુદ્ધ.

લખો:—

ગુજરાતી સાહિત્ય મંદિર,

સલાબતપુરા-મુંરત.

પ્રકરણ ૨જી.

હતા તેવાને તેવા.

લંડનનો પ્રતિષ્ઠિત ડિટેક્ટીવ સેક્રટન જ્યેષ્ઠક, પોતાના મદદગાર રિમથ સાથે, થોડો વખત થયા વિદેશમાં એક ખારી કેસને સાર ગયો હતો.

મિ. જ્યેષ્ઠકને એક પ્રસંગાનુસાર અમેરિકા જવું પડ્યું હતું. ત્યાં બ્રેજીલના રહીશ “ડાનપારક” સાથે મિત્રતાની ગાંઠ બંધાઈ હતી. આ યુવાન પાસે અઢળક લક્ષ્મી હતી, અને તે ઉંચકુળનું ફરજદ હતું. આ નવયુવાન અમેરિકાને મી. જ્યેષ્ઠકનો એક અણીના પ્રસંગે બચાવ કર્યો હતો, ફક્ત આજ બનાવ, તહેમની મિત્રતાનું મુળ કારણ હતું.

એક રમણીય દિવસે મી. જ્યેષ્ઠક લંડનમાં આવેલા પોતાના મકાનમાં બેઠો હતો, ત્યારે અચાનક ડાનપારક તરફથી એક તાર હેને મળ્યો, તાર અરજન્ટ હતો. તહેમા જ્યેષ્ઠકને એકીદમ અમેરિકા આવવા લખ્યું હતું. જ્યેષ્ઠકે પોતાના મદદગાર રિમથ સાથે તેજ દિવસે સ્ટીમરમાં અમેરિકા તરફ પ્રયાણ કર્યું.

અમેરિકા પહોંચતાજ જ્યેષ્ઠકને માલમ પડ્યું કે પોતાના મિત્રની બે નવયુવાન કન્યાઓને બદમાશો ઉપાડી ગયા છે. બદમાશોની મતલબ ફક્ત ડાનપારક પાસે જબરજસ્તીથી એક હજાર પાઉન્ડ કઢાવવાની હતી. ડાનપારક પોતાના મિત્ર જ્યેષ્ઠકને તે અડંગ ઉઠાવગીરેને પકડવાજ બોલાવ્યો હતો. જ્યેષ્ઠક બદમાશોનો પતો મેળવવા પોતાના સાથીને લઈ ઓરટ્રેક્વીયા ગયો, તહેજે બધી જાહરીથી તે સફેદ ઇંગોનો પતો

લગાડી “અમેરિકન” ગવર્નમેન્ટના હાથમાં સોંપી દીધા. ડાનપારકની સ્વરૂપવતી પુત્રીઓ પિતાની છાયામાં પાછી આવી, અને બદમાશોને જન્મદેશનિકાલની સજા થઈ.

બ્લેઝક અને રિમથ સ્વદેશ જવા “રિવો” શહેરમાં ગયા. ત્યાં તેઓને “ઈર્સ્ટન ક્વીન” નામની સ્ટીમર મળી. બ્લેઝક અને રિમથ આજ સ્ટીમરમાં સ્થાન લઈ લંડનના માર્ગે પડ્યા. “ઈર્સ્ટન ક્વીન” મેલ યા કારગો સ્ટીમર નહોતી, કિંતુ કટ્ટાકથી પેસેનજરોને લાવલખ્ખ કરનારી હતી. બ્લેઝક ત્યાં રિમથને આ જહાજ પર અનાયાસેજ સ્થાન મળી ગયું હતું.

ઉપરોક્ત વાત રિમથના ખ્યાલમાંજ નહોતી, અચાનક તેના મનમાં એક નવીન વિચાર આવ્યો, તે આનંદીત થઈ ગયો, અને બ્લેઝકને પૂછ્યું, “ગવર્નર! આપણે આટલા યોગ્ય સમયમાં સ્વદેશ પાછા ફરીશું, એ કોના ખ્યાલમાં હતું ?”

બ્લેઝકે ગંભીર ભાવથી પ્રત્યુત્તર આપ્યો, “આપણે જહાડી લંડન પોહ્યી શકીશું નહિ. આ જહાજ તો ફરતું ફરતું જશે, જે આપણને ‘મેલ’ સ્ટીમરમાં જગા મળી હોત તો જહાડી પોહ્યી જતે” આવો જવાબ સાંભળી રિમથ તો ઠંડોજ થઈ ગયો, “હું તો એમ સમજતો હતો કે જહાડી પહોંચવાજ આપે આ સ્ટીમરમાં જગા લીધી છે.”

“ઉલ્લુ ! જરા પણ ભાન છે કે નહિ ? સ્વદેશ અને વિદેશ આપણે સાદું કામથી ભરપૂર છે. આ સ્ટીમરમાં મ્હારો શિકાર છે, મ્હારો વિચાર એને પકડવાનો છે. જે તું ત્હારો ખરો પરિચય સ્ટીમર પરના કોઈપણ માણસને આપતો નહિ. મ્હું મ્હારો પરિચય મી. કમ્બેલ

તરીકે આપ્યો છે, ત્યાં ત્હારો મ્હારા બટકર તરીકે આપ્યો છે. જો કોઈ ત્હારા નામનો પરિચય માગે તો “જેમ્સવૅટ” તરીકે આપવો, બરાબર ધ્યાનમાં રહ્યું, આપણો નવો સંબંધ ત્યાં ખે નામો ભૂલતો નહિ. ”

“ અરે મ્હારા સાહેબ ! જો હું ભુલી ગઈ તો પછી આપણું ગાહું આગળ કેમ ચાલે ? હવે તો હું ત્હમારા શિક્ષકને સારી રીતે ઓળખી ગયો. પેલો હોટલવાળો જાનને ? એ મહા બદમાશ છે, જ્યાં જ્યાં જાય છે, ત્યાં તે પોતાને જુદા જુદા નામેજ ઓળખાવે છે, અત્રે ત્હેણે પોતાનું નામ “આલસેટ” બતાવ્યું છે, મ્હેં ઉડતી ગપ સાંભળી છે કે આ બદમાશને જવેરાતની સારી પરિક્ષા છે, પણ મ્હારા મહેરબાન ! અત્રે તે કંઈ મતલબથી આવ્યો છે : શું ત્હમે એનો મન્યનો સમજી ગયા છો ?

બ્લોમ્કે સ્વેજ મોહું ફેરવતા કહ્યું, “ હા ! કંઈક સમજ્યો છું. બેનવાબમદા કંઈ રડીમરની સફર મારવા નથી આવ્યા, પણ ત્હેની નગર લેડી એસપર્થ પર પડી છે. ”

સ્મિથ કુતુહલ પૂર્વક બોલી ઉઠ્યો, “ લેડી એસપર્થ તે કંઈ ? પેલી બુઢી સારા સારા ડ્રેસો પહેરી જવેરાતનો પૂર લપકો કરી ડેક પર ફરે છે તે તો નહિ ? ”

“ હા ! એજ, કેમ તે એના ધરેણા નથી જોયાં તે બુઢી પાસે એક પેડી ભરી, જુદી જુદી તરેહના અનાજ ધરેણાં છે, જેની કિંમત રૂપિયા દસ લાખ છે. ”

“ બુઢી ઝોગતને આટલો બધો શોખ ! ” સ્મિથે વિસ્મયતાથી પૂછ્યું. “ મ્હને ઝોમ લાગે છે કે એ કોઈ મ્હોટા કુટુંબની દશે. ધરેણાં પહેરે છે એટલે રંગભૂમિપરની નટી જેવી બાસે છે. ”

“ એ એની મરજીની વાત છે. જો કોઈ શાહુકાર તહેના ઝવેરાતને સફાવટ બનાવી દે તો. એનો બધો શોખ જતો રહે. નવાખ નદા ઓલસેટ આ ઝવેરાત ઉઠાવવાનો સુયોગ શોધી રહ્યા છે, ઇશ્વર કરે ને મ્હારો પરિચય પામી જાય તો સારું, નહિંતર ને સાહેબ અહિંથી અગીયારા ગણી જવાની તૈયારીમાં રહેશે. જો સિમથ ! મ્હારી કહેલી વાતો પૂરતી રીતે ધ્યાનમાં રાખજો, નહિતર આવો મહાન કુઠાઉગીર હાથમા આવેલો છે તે નહાસી જશે. ”

“ ગવર્નર ! હું સાવચેત રહીશ. આ બદમાશ અત્યાર સુધી આમ શાત ચિતે બેસી રહ્યો છે. એમ મારા માનવામાં નથી આવતું ”

“ જો તેને એકદમ પ્રાપ્ત થઈ ગયું હોત. તો એ આમ ગુપચુપ બેસી ન રહે. લેડી બેસપર્થનું સર્વ ઝવેરાત જહાજના ખજાનચી પાસે સુરક્ષીત અવસ્થામાં છે. આવી જગ્યાએથી ઉઠાવવું એ કાઠ નાની સુની વાત નથી. જો આ પ્રમાણે ઝવેરાત ખજાનચી પાસે ન હોત તો તે શાહુકાર ક્યારનો એ ઉઠાવી ગયો હોત, પણ સિમથ ! એ સાહેબ ને હજી આશા છે કે બ્યારે લેડી બેસપર્થ સ્ટીમર પરથી ઉતરશે ત્યારે ઉઠાવી જવાશે, હું.....મિ. વેટ ! થેક્યું, મ્હારે હમણું એની આવશ્યકતા નથી. ”

સિમથ, પ્લેઝકની આ પ્રમાણે બદલાતી વાતચીતનો અર્થ સમજી ન શક્યો. તે ઉત્સુકતાથી ચારે બાજુ જોવા લાગ્યો. નજર ફેરવતાં માલમ પડ્યું કે મિ. પ્લેઝક તરફ બે મુસાફરો આવી રહ્યા છે. આ બે આવનાર વ્યક્તીમાંની એક પ્રૌઢ અને બીજી યુવાન છે, પ્લેઝકે આ બે વ્યક્તીઓને જોઈ પોતાની વાતનો પ્રસંગ બદલી નાખ્યો. કારણ કે કદાચિત તેઓ તેનો અસલ પતો પામી જાય.

પ્રોટે, બ્લેકની પાસે આવતાંજ કહ્યું, “ વૈલ મી. કેમ્બેલ !
આજનો દિવસ કેવો આનંદમય છે ! ”

હા ! આજનો દિવસ ઘણો રમ્ય લાગે છે, શાંતવાયુ મમજને
શાંતિ આપે છે, ગઈ કાલે સાજો તોફાનને લીધે ડેક પર ફરતી બે
રમણીયો ગભરામ ગભ 'તી. ”

પ્રોટેનું નામ સર કોલિકોરનીયસ હતું, ત્હેણે કહ્યું, “ કેપ્ટનનું
કહેવું છે કે સમુદ્રના આ ભાગમાં હંમેશ તોફાનની સહામે થવું પડે છે ”

“ હા ! એ ખરૂ છે. ”

આટલી વાત કર્યા પછી બંને આગતુંકા આગળ જતા રહ્યાં,
એ લોકના ગયા પછી, રિમ્બે ઝીણા સ્વરે બ્લેકને કહ્યું, “ ગવર્નર !
આ બે આદમી મહને ઠીક નથી લાગતા, કદાચિત મહારં અનુમાન
ત્હમને બ્રાતી હશે, એમ લાગશે. પણ આ તો ફક્ત મહારં અનુમાન-
નજ છે, કદાચ ત્હમે તેઓને ઓળખતા હસો ! ”

“ હા ! ઓળખુ છું, કિંતુ ત્હારં અનુમાન ખોટું છે, એમ
કહી શકતો નથી. યુવાન સર કોલીનનો પુત્ર છે, પિતા, પુત્ર બંને
મહાન ધૂર્તો છે- સર કોલીનની પાસે કુળનું ગૌરવ છે, પરંતુ પૈસા
ટકાનો હંમેશા એની પાસે અભાવજ રહે છે. સર કોલિન પણ પેલી
ધનાઢય યુવતી કે જેની તુ હમેશાં વાત કર્યા કરે છે, ત્હેની તરફ
નજર છે, એજ મીસવેસ્ટન હજી ઉમ્મર લાયક નથી,
કિંતુ તે આવતા વર્ષમાં લાયક થઈ જશે, તે વખતે તેણી સઘળી
સંપત્તીની માલિક બનશે. મીસવેસ્ટને કોલેજમાં અભ્યાસ
કર્યો છે. પોતાના અભ્યાસના દિવસોમાં કોલેજની બોર્ડીંગમાં
રહેતી હતી. સાંભળતા પ્રમાણે ત્યાં તેણી કોઈ નવયુવાન

સાથે પ્રેમમાં પડી હતી. ખરું ખોટું ભગવાન જાણે પણ સર કોલિન, તેણીને તે નવયુવાનને બૂલાવી દેવા સમુદ્ર મુસાફરી કરાવ્યા કરે છે. એ તો પુત્ર પણ સાથેજ છે. પુત્રને સાથે લાવવામાં પણ ભેદ છે. પુત્રને સાથે રાખવાનો એટલોજ માયનો છે કે સમય જતા મીસ. વેસ્ટન પોતાના પુત્ર સાથે પ્યારમાં પડે, અને સર કોલિન તેણીને પોતાની પુત્રવધૂ બનાવી, લેફ્ટીની અનહદ સંપત્તિનો માત્રિક થાય.”

રિમથે કહ્યું, “મને સંશય છે કે સર કોલિનની મનો-ચાંચળતા સફળ થશે કે નહિ કે આસીસ્ટન્ટ કેપ્ટન મીસ એલનડીન સાથે મીસ વેસ્ટનનું વર્તન જોઈ માત્રમ પડે છે કે હિમય એક ખીજ સાથે પ્રેમમાં ફસી પડ્યા છે. જ્યાં આવી યંત્રણા ચાલે છે ત્યાં મદને લા-મેજ સમગ્રવશો કે સર કોલિન કેવી રીતે પોતાની હિમેઝ બચાવશે ?”

બેન્ડેકે હસીને પ્રતુત્તર આપ્યો, “શુ. એ પણ તું જાણી ગયો ? કીક, હવે તું અત્રેથી જતો રહે કદાચ આપણી આવી વાતનો સંશય કોઈને પડે તો આપણુ કાર્ય સિદ્ધ નહિ થાય.”

સમય ત્રિચારી રિમથ ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો. બેન્ડેકના હાથમાં એક પુસ્તક હતું, તે તેણે હિંદાડી વાચવું શરુ કર્યું; કિન્તુ તેનું ચિત્ત કોઈ ખીજે માર્ગે વિચરવાનું હતું. એક સમયે સંપન્ન રમણી, લાખ રૂપિયા કરતા પણ અધિકતા જહવેરાત સાથે સ્ટીમર પર મુસાફરી કરી રહી છે, ને ખીજ બાજુ યુરોપનો અઠંગ ઉઠાવ-ગીર પણ એજ સ્ટીમર પર મુસાફરી કરી રહ્યો છે. બક્ષ પર તેનો બક્ષક બક્ષ કરવા તલપી રહ્યો ત્યારે ત્રિખ્યાત લંડનવાસી બેન્ડેક કેવી રીતે પુસ્તક વાંચી શકે ? સર કોલિન કોર્નિયસ, મીસ

વેસ્ટનની સમસ્ત સંપત્તિ ઉઠાવવાને સાર પોતાના પુત્ર સાથે તહેણીનું લગ્ન કરવા ઇચ્છે છે, તે ખેડેઘરના ચાલાક મગજને સમજતા જરા પણ વાર નહોતી લાગી. વળી મિસ વેસ્ટન સર કોલિનના પુત્રને નથી ચાહતી, એ પણ તે જાણી ગયો હતો. મીસ વેસ્ટનને તો કોલિનના પુત્રનું મુખ પણ નથી ગમતું, આ જાણી ખેડેઘર મનમા ખુશ થયો. “હર્સ્ટન ક્વીન”નો આસીસ્ટન્ટ કેપ્ટન એલનડીન સ્વગૃહવાન, ચારિત્રવાન, અને કર્તવ્યનિષ્ઠ યુવક હતો. આ નવયુવાનને જોતાજ મિસ વેસ્ટનના હૃદયમા એના સાડાં પ્રેમ પ્રગટયો હતો. ખેડેઘરે વિચાર્યું કે આ બન્ને યુવાન પ્રેમીઓના માર્ગમા કાટા વાવવા ઉચ્ચીન નથી. યુવક-યુવતીના પ્રેમ ઉપર સ્મિયે લક્ષ નહિ આપ્યું, પરંતુ સર કોલિને એ પર પુરતું લક્ષ આપ્યું હતું. આને લીધે ઉપરોક્ત પ્રેમીઓ પર સર કોલિન ખુબ દાઢે બળતો હતો.

અસ્તુ, આ સમયે ડેકના એક એકાંત ભાગમાં મિસ વેસ્ટન એલનડીન સાથે ધીમે સ્વરે વાતો કરી રહી હતી. ખેડેઘરની ચપળ ચક્ષુઓએ સર કોલિનને આ નવયુવાન પ્રેમીઓ આગળ જઈ ઉત્તેજિત ભાવથી જોતો જોયો છું કહ્યું, એ એનાથી સંભળાયું નહિ, કારણકે તેઓ અને ખેડેઘરની વચ્ચે ઘણો અંતરાય હતો પણ ખેડેઘર એટલું તો ગમજ્યો કે સર કોલિને તે પ્રેમીઓને કંઈક કહી વચનો કહ્યા.

આસિસ્ટન્ટ કેપ્ટન એલનડીન લજ્જિત મુદ્રાથી ચાલ્યો ગયો. મિસ વેસ્ટને ઉદાસ રહેરે, ધીમે પગલે સરકોલિન સાથે કેપ્ટન તરફ પ્રયાણ કર્યું.

હિટક્રીવ ખેડેઘર ટેબલ પર પુસ્તક મુકી ડેકની રેલિંગને અધેલી સમુદ્રના સુવર્ણ રંગી મોઝ તરફ જોઈ રહ્યો થોડીક પળમાં એણે

સ્ત્રીમર પરના એક માણસને કહ્યું કે, “મહારા બટવરને દૂરથીન આપી જવા કહે.”

થોડી વારમા જેમ્સ વેટ ઉઠે આપણો સ્મિથ દૂરથીન સાથે બ્લેકની હજુરમાં હાજર થઇ ગયો.

દૂરથીન ઘણ બ્લેકને સમુદ્રની સપાટી પર જોવા માડ્યું તોને! વ્યકુળ ચહેરો જોઇ સ્મિથે પૂછ્યું, “શું છે?”

“એક” મોટર “બોટ”

“સમુદ્રના મધ્ય ભાગમાં?”

“હા! મોટર બોટ છે.”

આ સમયે કેપ્ટન એલનડીન સાથી પસાર થતો હતો, તોને બ્લેકને ખુબ પાડી; “મિસ્ટર એલનડીન!”

એલનડીને પાછા ફરતાં કહ્યું, “શું છે? મિસ્ટર કેમ્બેલ?”

“જુઓ!” દૂરથીન આપતાં બ્લેકને કહ્યું, “રહામે મોટર બોટ જોવું લાગે છે.”

“મોટર બોટ!” એલનડીને વિસ્મયનાથી કહ્યું, “અદિય “મોટર” બોટ ક્યાંથી આવી.”

દૂરથીનથી થોડી ક્ષણ જોઇ એલનડીન બોલ્યો, “સત્ય છે! “સત્ય છે! “મોટર” બોટજ છે. ઠીક, મિસ્ટર કેમ્બેલ હું હમણાંજ કેપ્ટનને ખબર આપું છું”

એલનડીન ઉતાવળથી કેપ્ટનને કહેવાને આજ્ઞો ગયો સ્મિથ હજુ સુધી બ્લેકની પાસે ઉભો હતો. એણે પૂછ્યું, “મર્નર! બોટમાં કેમ મનુષ્ય છે?”

“ના! કંઈ સમજ નથી પડતી. સમુદ્રની પેલી બાજુ કયો દેશ છે?”

“મ્હને ખબર નથી.”

“જ્યાં આગળ સમુદ્ર અને નિલાંબરી આકાશનો ભેટો થઈ રહ્યો છે, ત્યાં આગળ “ગાર્થના” રાજ્યની સત્તા છે. આ રાજ્ય ફ્રેંચ ગવર્નમેન્ટની સત્તા નીચે છે. આ રાજ્યની, રાજ્યધાનિ “કારેન” એના છે. ઉત્તરમાં ત્રીશ માઇલના અંતરે “ડેવિલ” આઇલેન્ડ છે. હેનું નામ ટોષ દિવસ સાંભળ્યું છે?”

“નહિ, ત્યાં કંઈ જાનીના મનુષ્યો વસે છે?”

“આ દ્વીપમાં ફ્રેંચ ગવર્નમેન્ટના બચંકર અપરાધિયોને દેશનિ-કાલની સગ કરાવી આ ઉજ્જડ દ્વીપમાં રાખવામાં આવે છે. વિખ્યાત ઉકાઉગીર ચોકટનો એકકો ઉર્ફે હેન્રી ગૈરક આજ દ્વીપમાં રહે છે. એ નરપિશાય સ્વદેશદોષી છે. એ પોતાના સ્વદેશની સ્વતંત્રતાને નષ્ટ કરવા સાઈ બચકર ચેષ્ટા કરતો હતો. હેણે સર્વ સંદેશા, દુશ્મન જર્મનિને કહી દીધા હતા અને ઘણા સારો તડાકો માર્યો હતો જર્મનિએ સંદેશાને આધારે ફ્રાન્સ પર આક્રમણ કરવા તૈયારી કરી આવા બચંકર ગુન્હાને અંગે તે નરપિશાયને “ડેવિલ આઇલેન્ડ” માં મોકલી આપવામાં આવ્યો છે. વિશેષમાં એટલું તો ખરું જ કે હું નહિ હોત તો એ પિશાય કદિ પણ ફ્રેંચ ગવર્નમેન્ટના હાથમાં આવતે નહિ. હમણાં તે ત્યાં અતિ બચકર શિક્ષા ભોગવી રહ્યો છે. હેન્રી ગૈરક મ્હારી પર અતિ તિરસ્કાર ધરાવે છે, અને મ્હને હેનો ગલિમ શત્રુ સમજે છે. જો કર્મસંજોગે તે ત્યાંથી નહાસી છુટે તો સર્વથી પહેલાં તે મ્હાર ખૂન કરવા કોશીસ કરે કદા-

ચિત હમારી વચ્ચે ચુક થાય તો એમાં એક આત્મા ઇશ્વરના હર-
બારમાં પહોંચીજ નય.”

“હજી તો કોઈ પણ બદમાશ યા ધૂર્ત ત્હમને ટપી નથી ગયો;
સ્મિયે આગળ ચલાવ્યું, “બહેને ગૈરક ત્હમારાંથી બુદ્ધિમાન હો,
પરંતુ તે ત્હમને નહિજ હરાવી શકે.”

“સ્મિય ! આપણા સામર્થ્ય પર આટલો યથો વિશ્વાસ રાખવો.

એ ઉચ્ચિત નથી. કદિ પણ આપણા શત્રુને ન્હાનો સમજવો
નહિને, આપણા સામર્થ્ય પર પૂર્ણ વિશ્વાસ રાખવો નહિ.....આ
શુ ? સ્ટીમર કેમ હાલે છે ? એમ લાગે છે કે કેપ્ટન “મોટર”
ખોટની તપાસ કરશે.”

થોડી ક્ષણોમાં સ્ટીમર પરના સર્વ મુસાફરોને માલમ પડ્યું કે
કોઈ “મોટર” ખોટ સમુદ્રના મધ્ય ભાગમાં ઝાલા ખાય છે. આવા
મધ્ય સમુદ્રમાં કદિ પણ “મોટર” ખોટ નગરે પડતી નહોતી, તેથી
ઉપરોક્ત “મોટર” ખોટની વાત સામગી સર્વ મુસાફરો ઉકપરની
રેલીંગ પાસે આવી કુતુહલતાથી જોવા લાગ્યા.
સર્વની દ્રષ્ટિ “મોટર” ખોટ પર હતી
મુસાફરોની દ્રષ્ટિએ દૂર સમુદ્રમાં એ કાળા રંગનો પદાર્થ એક ક્ષણમા
સમુદ્રના તરંગથી ઉપર આવે છે, અને બીજી ક્ષણમા ધ્રુપાત્ર નય છે.

આ સમયે સર કોલિન બ્લેન્કની પાસે આવીને ઉભો રહ્યો.
સર કોલિને બ્લેન્કની પાસેથી દૂરબીન લઈ, ઘણીવાર સુધી સમુદ્રની
સપાટીપર જોઈ, બ્લેન્કને કહ્યું. “વેલ ! યા. કેમ્બેલ મ્હને લાગે છે
કે આ “મોટર” ખોટ “જેટી” છોડી સમુદ્રના તરંગોથી ઘસડાઈ
આવેલી લાગે છે ! ^

“હા ! એમ પણ બને.” બ્લેઝકે શાંતિથી પ્રત્યુત્તર આપ્યો.

“સ્ટીમરના કેપ્ટનની ફરજ છે કે આ ‘મોટર’ બોટની તપાસ કરવી જોઈએ. જો કમનસીબે તેમાં કોઈ માણસ હોય તો તે કમ-ભાગ્યની કેવી દશા થાય, જુઓ આ ‘જેલી’ બોટ ઉતારવામાં આવી છે—” સરકોલિન વાક્ય પુરું કરે તે પહેલાં તો “જેલી” બોટ પાણીમાં તરતી દેખાઈ.

આસીસ્ટન્ટ કેપ્ટન એલનડીન બોટનું સુકાન પકડી “મોટર” બોટની દિશામાં “જેલી” બોટ હાંકારી. થોડીવારમાં બોટ સ્ટીમરથી ઘણીજ દૂર નીકળી ગઈ. સ્ટીમર પરના સર્વે ઉતાર્યો એકીટસે “જેલી” બોટ તથા “મોટર” બોટ તરફ જોઈ રહ્યા.

થોડી ક્ષણમાંજ એલનડીન “મોટર” બોટને પોતાની “જેલી” બોટ સાથે બાંધી સ્ટીમર તરફ પાછો વળ્યો.

જે ચાર ક્ષણમાં “જેલી” બોટ, “મોટર” બોટને ત્રણ સ્ટીમર પાસે આવી પહોંચી સ્ટીમરના કેપ્ટને એકદમ, ધુમ પાડી પૂછ્યું. “મિ. ડીન ! બોટમાં કોઈ માણસ છે કે ?”

“હા ! છે. ‘મોટર’ બોટની ટાકીમાં તેલના અભાવે, તે આગળ નહોતી વધી શકી. મનુષ્ય તો અચેતન અવસ્થામાં છે. હવેના પોશાક પરથી તે ‘ફાન્સ’નો ફેચ સૈનિક હોય એમ મહેતે લાગે છે.”

બ્લેઝકે અસ્ફુટ સ્વરે બોલ્યો, “શુ ફેચ સૈનિકના પોશાકમાં સજ્જત માણસ અચેતન થઈ પડ્યો છે ? ! ત્યારે તો નકકીજ લાગે છે કે તે ‘ડેવિલ’ દ્વિપ પરથીજ આવી રહ્યો છે. કારણકે ‘ડેવિલ’ દ્વિપ સિવાય અન્ય કોઈ પ્રદેશ પાસે છેજ નહિ,”

ઉપરોક્ત અચેતન મનુષ્યને સ્ટીમરપર લઇ લીધો. સ્ટીમર પરના સર્વે મુસાફરો ત્હેની શોચનીય સ્થિતિ જોઇ “હાય હાય” કરવા લાગ્યા. સર્વના હૃદયમાં વેદના થવા લાગી. તરતજ સ્ટીમરના ડોક્ટરે તે જાન વિહીન મનુષ્યની સારવાર કરવી શરૂ કરી દીધી. ડોક્ટરે ત્હેની ચિકીત્સા કરી નીચેના રૂમમાં લઇ જવા હુકમ કર્યો.

ડોક્ટરના હુકમનો તત્કાળ અમલ કરવામાં આવ્યો. સ્ટીમર પરના સર્વ મુસાફરો તે અપરિચીત મનુષ્ય કોણ છે, તે જાણવા ઉત્સુક થઇ ગયા. ત્હેમની ઉત્સુકતા કોઇપણ શાત ન કરી શક્યું.

હેકના એક એકાંત ભાગમાં રેલીંગને ઝાંઝીલી બેઠેલક ત્યાં આસી-રટ્ટ કેપ્ટન એલનડીન વાત કરી રહ્યા હતા. એલનડીન બોલ્યો “સૌમાગ્યવચ્ચ તમારા દુરબીનથી બોટ દેખાત્ર, તે તે બે નમિત્ત મનુષ્યનો વિષમ સંકટમાંથી બચાવ થયો. મિ. કેમ્બેલ ! જો આ મનુષ્ય જીવશે તો એની જીવન રક્ષાનો સર્વ આભાર ત્હમને મળશે.”

બેઠેલક શાંત ચિન્તે સાભળી રહ્યો. ત્હેનું મુખ ગંભીર હતું. ત્હેણે થોડે દૂર ઉભેલા સ્મિથને ઇશારાથી પાસે બોલાવ્યો. સ્મિથે પાસે આવી બેઠેલકને પૂછ્યું, “કેમ ? શું કાંઈ નવીન થતના બની છે ?”
“ના, કંઈ નવીન નથી કિંતુ આ “ બોટર ” બોટમાંના મનુષ્ય વીષે કંઈક વિશેષ રહસ્ય ખાલમ પડે છે,

“ શું ? એવું તે કેવું રહસ્ય ?”

“સ્મિથ ! હમણાં હું થોડીવાર પર ત્હને “હેન્ડ્રી ઝેરક” ઉર્ફે એકટના એકકાની વાત કરતો હતો, તેજ બદમાશને ફ્રેંચ સૈનિકના જોવાકર્મ આપણી સ્ટીમર પર લાવવામાં આવ્યો છે. બેઠેલક કહ્યું

ખેડેઈકની વાત સાંભળી રિમથ પાથણના પૂતળાંની માફક સ્થંભિ ગયો. લેના મુખમાંથી ઘણીજ મ્હેનતે નીચેનો શબ્દો નીકળ્યા, “ગવર્નર ! ત્યારે તો કોકડું ખુમ ગુંચનાયું ! હવે શું કરશું ?”

“રિમથ ! આવા ભયાનક આદમીને, અત્રે આશ્રય આપ્યો છે એવું કેપ્ટનને સમજાવવું, યોગ્ય ધારે છું” પણ આ વાત ગુપ્ત રાખવી કે, તે ચોકટનો એકકો છે.

*

*

*

“ઈસ્ટન ક્વીન” નો કેપ્ટન પોતાની કેબિનમાં નિરાંતે આરામ લેતો હતો. ખેડેઈક લેની કેબિન આગળ ગયો, ચોતરફ નજર ફરી જોયું કે કોઈ પણ મનુષ્ય લેની હિલચાલ જોતું નથી. લેજે ધીમેથી કેબિનના દાર પર આધાત કર્યો.

આરણા પર અવાજ થતાં કેપ્ટને વિસ્મયતાથી દાર ખોલ્યું, તે ખદાર જોયું તો ખેડેઈકને ઉભેલો જોયો, જોતાની સાથે કેપ્ટને લેની સાથે હસ્ત ધૂતન કરતાં કહ્યું, “વેલ ! મિં કેમ્બેલ શું કામ છે ?”

“મીં કેપ્ટન ! મ્હારે ત્હમરી સાથે ખાનગી વાત કરવી છે.

“ઘણીજ ખુશીથી આવો અંદર.”

ખેડેઈકે અંદર જઈ પાસે પડેલી ખુરસી પર સ્થાન લીધું, કેપ્ટને કેબિનનું દાર ખંધ કરી, પાછા વળતા પૂછ્યું, “મિં કેમ્બેલ ! એવી તે શું ખાનગી વાત છે ?”

“આપે, જે મનુષ્યને મોટર બોટમાંથી લઈ આપની સ્ટીમરમાં આશ્રય આપ્યો છે. લેને વિશે કંઈક વાત કરવા માગું છું. તે ઇસમ ઘણીજ ભયંકર છે, તે તેથી લેનાથી ત્હમને સાવધાન રહેવાની ચેતવણી આપવા આવ્યો છું.

“શું તે હાડકવગીર છે ?”

“હા ! એ બદમાશ ચોકટનો એકકોળ છે.”

“શું ચોકટનો એકકો, પેસો હુન્ની ગિન ! !”

કેપ્ટનના મુખમાંથી ભય સહિત આ જામ્ને નીકળી પડ્યા.

“મીં કમ્મેલ ! ત્હમને એવો ને કેવી ને શક પડ્યો કે આજ ચોકટનો એકકો છે. મ્હને મહેરમાની કરી નખાવો.”

કેપ્ટન વ્યાકુળતાથી ખુલાસો માગ્યો.

“ઠીક મિં કેપ્ટન ખુ રહ્યા ખોલાવગમા સાર તથો, પરતુ આપને એક ખાનગી વાત કહું છું તે અન્યનાં કર્ણે ન ગ્વય તે સમાવળે. ત્હમે મ્હને મિં કમ્મેલના નામથી ઓળખો છો. પણ સત્ય હકીકત તો એ છે કે એ નામ ત્હન હાડગ ઉઠાંગ છે. મ્હારં સત્ય નામ આપ આ કાડં વાચી જુઓ ચોકટને ખમર પડશે.” ખ્લેષકે પાટલુનના ખિસ્સામાંથી પેતાના નામનું કાડં આગળ ધર્યું. કાડં પરના અક્ષરો વાચતાં, કેપ્ટન ખ્લેષકના મુખ રહામે તાકીને જોવા લાગ્યો. ત્હેણે વિસ્મયતાથી કહ્યું, “શું ત્હમેજ વિખ્યાત હિંદુક-દીવ “સેકરટન ખ્લેષક.” શું હું સ્વપ્નું તો તથો જોતો ?”

ખ્લેષકે હસતા હસતા જવાબ દીધો. “નારિ, સ્વપ્ન તથી, પણ સર્વ પ્રત્યક્ષ છે. આપે મ્હને “વિખ્યાત” આદો વિશેષજો લગાડી અત્યંત આભારી કર્યો છે.”

કેપ્ટનને કશી ગમ પડી નહિ, તેથી ત્હેણે આગળજ ચલાવ્યું, “પણ ત્હમે અહિં કેવી રીતે આવ્યા ? મ્હને ત્હન અસંભવિત લાગે છે ! ?”

અસંભવિત કથુંબ નથી. કાર્યવશ મ્હારે ઓસોલીયા જવું પડ્યું હતું વળી ત્હમારી સ્ટીમરમાં મ્હારો શિકાર છે, એટલે મ્હારે અત્રે સ્થાવર ભેવું પડ્યું છે, મ્હારા શિકારનું રહસ્ય હું અત્રે ઉકેલવા ઇચ્છુ તો નથી, પણ એટલું તો સત્યજ્ઞ માનજો કે હું આ બદમાશ, “ચોકટના એકકા” ને સારી રીતે પિછાનું છું.

કેપ્ટન થોડીવાર તો કાષ્ટના પૂતળાની માફક ઉભો રહ્યો, પછી બેફાળુ ત્હેણે બ્લેઈકને સંબોધી કહ્યું, “મિ. બ્લેઈક ! ત્હમે મ્હારી સાથે ચાલો.”

“મિ. કેપ્ટન ! હમણાં સમયને અનુસરી મ્હને મ્હારા ઉપનામ કેમ્બેલના નામથીજ સંબોધજો.

કેપ્ટને અપ્રતિમતાથી પ્રત્યુત્તર વાળ્યો. “ સ્થમા કરજો, હવેથી એવી બુલ નહિ કરે. ઠીક, મિ. કેમ્બેલ ! મ્હારી સાથે ચાલો. ”

કેપ્ટને કેપિનનું દાર ખોલ્યું, તે બ્હાર નીકળ્યો. બ્લેઈક આગ-ગાડીના ડબ્બાની માફક કેપ્ટનરૂપી એન્જીનની પાછળ ચાલ્યો, થોડીક વાર “ડે” પર ચાલ્યા. બાદ બન્ને જણા એક કેપિનના દાર આગળ આવી પહોંચ્યા.

વાંચકો ! આજ કેપિનમાં તે અચેતન મનુષ્યને આશ્રય આપવામા આવ્યો હતો કેપ્ટને ડોક્ટરની પાસે આવી પૂછ્યું, “ મિ. ડાર્ડો ! રોગીની સ્થિતી કેમ છે ? ”

ડોક્ટરે ચમકીને પૂછ્યું, “ રોગી કોણ ? આને તો કોઈ પણ પ્રકારનો રોગ નથી, ફક્ત ધણી વખતનો અપરાધ હોવાથી ત્હેની એતન શક્તિનો ભોપ થયો હતો, ત્હેને “ટોનીક” આપવાથી તે એક પહેલવાન જેવો સાબળે થતો લાગે છે, મિ. કેપ્ટન, મ્હને આ આદ-મીની મુખમુદ્રા જોતાં, તે સારો નથી લાગતો. ”

કેપ્ટને ઇતેભરીથી પૂછ્યું, “ ત્હમે શા ઉપરથી કહી શકો છો, મિ. હાર્ડી ! કંઈ ખુલાસો કરશો.

ખૂલાસો દિવાની જ્યોત જેવો છે. ત્હેના પગેમાં જાંજીરોના કાળા ગ્રંથા છે, ત્હમારે ખાત્રી કરવી હોય તો એના પગે તપાસી જુઓ.”

ઉપરોક્ત ખૂલાસો સાંભળી કેપ્ટને બ્રેઇકની રહાસું જોયું, ત્હેના પ્રત્યુત્તરમાં બ્રેઇકે ઇશારાથી ચૂપ રહેવા કહ્યું.

કેપ્ટન અને બ્રેઇકની ઇશારતખાજી તરફ ડોક્ટર હાર્ડીનું લક્ષ્ય ન્હોતું, તેથી ત્હેણે, તેઓને કહ્યું, “ ચાલો ખાત્રી કરો. ” સર્વ ઉઠીને પાસેના કેમિનમાં જ્યાં નામચીન શાહુકાર ચોકટનો એકકો હતો, ત્યાં ગયા. આ સમયે હેન્રીગૈરક કબ્જે હોસમાં આવ્યો હતો, ત્હેણે અસ્પૃટ સ્વરે પૂછ્યું, “ હું ક્યાં છું ? ”

ડોક્ટરે પ્રત્યુત્તર વાળ્યો કે, “ડરો નહિ, ત્હમે આપણી શુન્ય સ્થાનમાં છે લો આ ‘પેગ’ પી ત્હમારી સુસ્તી ઉરાડો ” ડોક્ટરે એક આસમાં બાન્ડી કાઢીને આપી. શરાબનો ઉપાસક હેન્રી, તત્કાળ ગટખાવી ગયો, ત્હેણે શરાબનું ખાલી આસ રઢુલ પર મુક્યું, અચાનક ત્હેનું ધ્યાન પોતાની રહામે ઉભેલા બ્રેઇક તરફ ખેંચાયું, ત્હેનું મુખ સફેદ પૂણી જેવું થઈ ગયું. ત્હેનો ચહેરો મંબિર થઈ ગયો. તે પોતાની લિજીનીફાટ જેવી આખોથી બ્રેઇકના રહામે તાકીને જોઈ રહ્યો. તે મનમાં પટપટયો, “ અરરર ! વળી સેકસ્ટન બ્રેઇક અહિંયા ક્યાંથી ફાટી નીકળ્યો ” કેપ્ટને ગૈરકના અસ્પૃટ શબ્દો સાંભળી બ્રેઇકના મુખ તરફ જોયું, ડિટકીવ સેકસ્ટન બ્રેઇક જડવત્ થઈ, હેન્રી ગૈરકના તરફ જોઈ રહ્યો હતો. બ્રેઇકે ધીમેથી કેપ્ટનના કાન પાસે મુખ લાવી કહ્યું. “ કેમ કેપ્ટન સાહેબ ! હવે ખાત્રી થઈ કે આ

હેન્રી ગૈરક હૈં ચોકટનો એકકો છે, અને હું સેકસ્ટન પ્લેઝક છું, આ નર પિચ્છાએ અનેક મનુષ્યનાં ખૂન કર્યાં છે. એને જીવનભર દેશ-નિકાલની સજા “ ફેંચ ” ગવર્નમેંટે કરી હતી, એ કેવી...

પ્લેઝક પોતાની વાત પૂર્ણ કરે તે પહેલાં ડોક્ટરે વ્યાકુળતાથી ખુમ પાડી, “ મિ. પ્લેઝક ! સમાજો ! સમાજો !

શબ્દ સામળનાંજ સેકસ્ટન પ્લેઝક એ કદમ પાછળ હટી ગયો. બદમાશ ગૈરકે પ્લેઝકને વાતમાં રોકાએલો જોઈ, તેના પર તૂટી પડવાનો અજમાયશ કર્યો, પણ સમયસૂચકતા વાપરી પ્લેઝકે પોતાનો ખ્યાલ કર્યો.

ગૈરક એકદમ ધાંટો પાડી બોલી ઉઠ્યો, “ મરીજ, મુખીજ, એ કમભાગી જાસુસ, મહારા દૂશ્મન, તહાર કાળું કર. ” આટલું બોલી બદમાશ પ્લેઝક પર તૂટી પડ્યો, પ્લેઝકે સમયસૂચકતા વાપરી તેના બંને હાથો વિદ્યુતવેગે પકડી લઈ, તેની છાતીમાં એક કડગરીને હાન મારી ગૈરકે હાથ છોડાવવા શસ્ત્ર કોશીષ કરી, પરંતુ તેની સર્વ મહેનત નિષ્ફળ મઈ હેન્રીના ક્રોધનો હવે તો પારજ ન રહ્યો. તેણે પ્લેઝકને બિભસ્ત ગાળોના વરસાદથી વધારી લીધો. પ્લેઝકે કેપ્ટન તથા ડોક્ટરની મદદથી હેન્રીના હસ્તોમાં લોખંડની હાથ કડીઓ નાખી દીધી.

પ્લેઝકે છુટકારાનો શ્વાસ ખેંચતા, કેપ્ટનને પૂછ્યું “ મિ. કેપ્ટન ! હવે આ બહાને કેવી રીતે “ડેવિલ” ક્ષીપમાં પાછો મોકલશો ? ”

કેપ્ટને થોડીવાર વિચાર કરી કહ્યું, “હવે જ્યારે આપણી સ્ટીમર આવતા બંદર પર હલ્લી રહેશે, ત્યાં હેને પોલિસને સોંપી દઈશું, ને હેને પાછો ડેવિલ આઈલેન્ડ” માં પોંચાડી દેવાની ગોઠવણ કરીશું કેમ બરોબર છે ને ?”

“હા, આવતું બંદર પણ “ફેચ” ગવર્નમેંટની સત્તામાં છે એટલે
લાં, આ નામચીન એકકાને સોંપવામાં વાંધો નહિ આવે.”

આ પ્રમાણે વાતચીત કરી, હેન્ડરી ગૈરફને કેપ્ટીનમાં પુરી, સેક-
સ્ટન બેચક પોતાની કેપ્ટિનમાં ગયો, ત્હેને આ સર્વ ઘટના ઈન્દ્રિયજન
સમાન લાગી. કેપ્ટિનમાં રિમથ ત્હેની રાહજ બેતો હતો. ત્હેણે
બેચકને ખુરસી આપી બેસાડ્યો. બેચક પોતાના સીગાર ચોષ્ઠિમાંથી
“ સીગાર ” કાઢી બેતાવી, ધુમાડાના ગોટગોટા કાઢી, બનેલી વાતનો
વિચાર કરતો વિચારમાં ગરકાવ થઇ ગયો.

તૈયાર છે ! ~~તૈયાર છે !!~~ તૈયાર છે !!!

બે ત્રણ રૂપીઆની મોંઘી કીંમતના પુસ્તકોની ગરજ

—: પુસ્ત્ર પાડનાર સારાં ને સસ્તો :—

વીર દુર્ગાદાસ (સચિત્ર ઐતિહાસીક વાર્તા) ૦-૫-૦

જમદેવ પરમાર ” ૦-૫-૦

વીર—કથા ” ૦-૫-૦

છુટક મંજાવનાર ગ્રહકે છ આનાની ટીકીટ

બીડવી, એક રૂપીઆથી ઓછી કીંમતનું વી.

પી. ઘણું મોંઘું પડે છે તે ધ્યાનમાં લેશે.

લખો:—

ગુજરાતી સાહિત્ય મંદિર,

સલાબતપુરા—મુરત.

પ્રકરણ ૩જું.

ચાલાક ચોર.

સેકસ્ટન બ્લેઝકે પોતાના મદદગાર રિમથને કહ્યું, “ રિમથ ! હું ધણીજ મુંઝવણમાં આવી પડ્યો છું. સ્ટીમરના સર્વ મુસાફરો મ્હારો આગલો પરીચય પામી ગયા છે. એમા હું કોઈ બીજાને દોષ નથી દેતો, પરંતુ આપણા સર્વ કાર્યો નષ્ટ થઈ જશે એવી વકી દેખાય છે”

“ શું આપ એમ સમજે છો કે ત્હમારી હયાતી છતાં કનંલ એલસેટ પેલી વૃદ્ધ શ્રેયસ્પર્ધનું ઝવેરાન ચોરશે ? ” રિમથે, બ્લેઝકને સલામો સવાલ પૂછ્યો.

સેકસ્ટન બ્લેઝકને પહેલા એવી ખાત્રી હતી કે ત્હનો સત્ય પરિચય સ્ટીમર પરનો એક પણ ઉતાર પામશે નહિ, સ્ટીમરના કેપ્ટન, તથા ડોક્ટરે બ્લેઝકનો પરિચય જાણ્યા બાદ, ત્હને પ્રસિદ્ધમાં ન લાવવો એવો તેઓને બ્લેઝકે આગ્રહ કર્યો હતો. કેપ્ટને બ્લેઝકની વાત ધ્યાનમાં રાખી, પણ ડોક્ટર હાર્ડીએ ગફલતીમાં, અપરિચીત હસમ સાથે વાતમાં બ્લેઝકનો પરિચય આપી દીધો હતો. કેમ્બેલનું અસલ નામ ધારી માણસ લડનનો બાહોશ ડિટેક્ટીવ સેકસ્ટન બ્લેઝક છે. એ સર્વ લોકોએ-થોડી ક્ષણોમાં જાની લીધું.

અંધ્યા સમય થતા પહેલાં ન્હાના ગામકથી તે વૃદ્ધો સુધી, કિપ-રોકત વાત પમરી ગઈ હતી. હવે તો મિ. બ્લેઝકની સાથે વાર્તાલાપનો ભાગ લેવા, સ્ટીમર પરના ધણાં ઉતારઓના મન લલચાયા. આ કારણને લીધે બાહોશ ડિટેક્ટીવ ધણીજ મુંઝવણમાં આવી ગયો. જો

સફેદ શાહુકારો શિકારની લાવસાએ સ્ટીમરમાં મુસાફરી કરી રહ્યા હતા, તે સર્વ ચેતી ગયા.

સ્ટીમર પરનો એક ઉતાર, કહેડે શાહુકાર ઓલસેટની ઉપર બ્લેઇકની તિક્ષણ નજર હતી, બ્લેઇકે ચોક્કસ રીતે અનુમાન કર્યું કે હવે ઓલસેટ ડેકપર કોઇપણ પ્રકારનું ખુલ્લું કાવતરું નહિ કરે. પરંતુ તે એવી ચાલાકી કરશે કે તેથી તેનો ખારેમો શિકાર તેના પગમાંથી છટકી નહિ શકે, બદમાશ ચૂડામણિ ચૌકડના એકકાને બ્લેઇકે જાણેથી જકડાવ્યો હતો. તે છતાં, સર્વ મુસાફરો તેના નામથી ભયભીત થઇ ગયા હતા.

ગૈરકના સમાન ધોળે દહાડે ભૂટનાર કોઇપણ ઉઘાવખીર સારા યૂરોપખરમાં નહોતો, હેન્રી ગૈરક એક એવી ટોળીનો નાયક હતો, કે તે ટોળીના સર્વ મનુષ્યો તેના જેવાજ સાહસીક ત્યા કાવત્રાંખાજ હતા, તેઓ તેના નાયકને સાર લોહી રેડવાને પાછા ન હટે એવા હતા. બન્યા ગૈરકના પરસેવાનું જો એક ટીપું પડે તો તે તેઓ ત્યાં લોહી રેડે; એવી સાહસીક ટોળીના નાયક હોવાનું માન બાહોશ ચૌકડના એકકાને હતું. આવા ઝુનની એકકાએ બ્યારે “ડેવીસ” દ્વીપમાંથી છુટકારો મેળવ્યો ત્યારે એને આ જહાજમાંથી મુક્ત થવું એ તો ધણુંજ રહેલું હતું.

બ્લેઇકે પોતાની કેપ્ટન સ્ટીમરના એક શાંત વિભાગમાં પસંદ કરી હતી. કારણ કે તેને જનસમુદાય તરફથી ધણી અડચણો કરવામાં આવતી હવે. તેની પાસે કોઇ સ્મૃતિચિન્હ હોવા આવતું, ને વળી બીજો કોઇ તેની અસુસીનાં પરક્રમો સાંભળવા આવતું, આ સર્વના કરતાં વધુ ભેડી એસથરે તે બ્લેઇક પ્રત્યે એવો વહેવાર ચલાવવા

માડ્યો કે, જેતું વર્ણન એવે કરી નીચક સમય ગુમ્મવો ઉચિત નથી. પરંતુ એટલું તો કહીશ કે જો લેડી બ્રેસથર્પે જીવનનીના પુરસ્કારમાં હોત તો ખચ્ચીતજ બ્રેસથર્પની પ્રશ્ન થતો.

લેડી બ્રેસથર્પ, કેકની રેલીંગને અપેક્ષી ઉભેલા બ્રેસથર્પની પાસે આવી, હસતા મુખે કહ્યું, “મિ. બ્રેસથર્પ! તમારી હાજરીને લીધે મારે બધી વાતનું સુખ થઈ ગયું. મને મારા જવેરાતની બધીજ દહેશત હતી. મને ચોરીની ધાસ્તીએ રાત્રિ દિવસ હંધ નહોતી આવતી, પણ હવે મને નિરાંત વળી.”

“લેડી બ્રેસથર્પ! આપની ધાસ્તી અચોક્કસ રથાને છે. જે ચીજો, સ્ટીમરના ખર્ચનચી પાસે રહે છે, તેની ચોરી થવી બધીજ અસંભવિત વાત છે.”

થોડી ક્ષણોમાં સર કોલિન નવાબી હમે બ્રેસથર્પની પાસે આવ્યો. તેણે બ્રેસથર્પને કહ્યું, “મિ. બ્રેસથર્પ હું મારું બનમાઝ માનું છું કે તમારા જેવાની સાથે મારો પરિચય થયો. હું વધારે છુટ લઈને પૂછું કે તમારું અહિં આ સ્ટીમરમાં આવવું કેમ થયું? મારી જીતને સારું હું સર્વથી પહેલાજ મારી માગી લઉં છું.”

“આપ મારાથી સર્વ પ્રકારે મોટા છો પણ મને સલાહ પૂછવાનો સંકેત શા સાર રાખો છો?”

મને એ સારું લાગે છે કે જો આપના જેવા બહોલ ડિરેક્ટીવો દરેક સ્ટીમર પર રહે; તો ઉતારિઓના જનખલની સલામતી રહે કારણ કે આપના નામથી સર્વ કંપી ઉઠે છે.”

માહિતો! જેના મનમાં કોઈપણ પ્રકારનું શંક નથી; તે મહાસ જેવા ભયકર જનવરની હાજરી હોય તો પણ તેઓને કોઈપણ પ્રકારે શ્રીસકો હોતોજ નથી.”

અસ્તુ, જ્યારે આખી સ્ટીમર પરના સર્વ માણસો જાણી ગયા કે મિ. કેમ્બેલ, સુવિખ્યાત લંડનનિવાસી ડિટેક્ટીવ સેક્રટન ખેંચક છે, ત્યારે તેઓ તેનું મન રંજન કરવાની કોશીશ કરવા લાગ્યા. આ સર્વમાં સર કોલિનનો નજર પડેલો હતો. તે અવારનવાર આવી, ખેંચકની સાથે મિત્રાચારી કરવાની યેછા કરવા લાગ્યો.

ખેંચકનો રોકડીયો જવાબ સાંભળીને કોલિન ડોઠા આઘસ જેવો બની ગયો, તહેણે ધીમેથી આગળ ચલાવ્યું, “તમારી વાત ખરી છે, પણ તમારી પધરામણીમાં કંઈ ગુલ્લ રહ્યું હોવાનો મ્હને સંભવ છે, મ્હને લાગે છે કે તમો લેડી પ્રેસથર્પના ઝવાહીરના રક્ષણાર્થે જળા-પ્રવાસ કરી રહ્યા છો.”

ખેંચકે એક વિલક્ષણ કટાક્ષ સર કોલિન તરફ નાખી કહ્યું, “હા, તમારું અનુમાન સત્ય છે. મ્હારા એકલાની ઝવેરાત પર નજર નથી, કિંતુ કંઈક અન્ય, મહાશયોની નજર એના પર છે”

આ શબ્દો સાંભળી સર કોલિનનું મુખ લાલચોળ થઈ ગયું, તે સંકુચિત મુદ્રાથી બોલ્યો, “શું તે સત્ય છે? મ્હારું અનુમાન એમ નથી, શું તમે કોઈની લુપ્ત નજર છે, એમ જાણ્યો ગયા છો, અને તેની પાછળ તમારા બનતા ઉપાયો લેવા શરૂ કરી દીધા છે?”

“એમાં તે કશું અસંભવિત છેજ નહિ.”

આ તડનેડડ જેવા પ્રત્યુત્તરથી કોલિન સમજી ગયો કે ખેંચક “તમારી સાથે વિશેષ વાર્તાલાપ કરવા ઇચ્છતો નથી” સર કોલિને બાજુ પર ખસી જઈ, પોતાની “પાઠપ” સળગાવી, ભવિષ્યના ઉંચા કિલ્લા બાંધકામાં પોતાની શક્તિયો દોડાવવી શરૂ કરી.

વખત જતાં, રાત્રિએ પોતાનું સ્વરૂપ બદલ્યું, સમુદ્ર કાંત હતો, આકાશ સ્વચ્છ હતું, રાત્રિનું ભોજન સમાપ્ત કરી મુસાફરો આઈ, કશ માણસોના ટોળામાં બેસી ગપ્પા મારી રહ્યા હતા, સ્ટીમરના “અપર ડેક” પર બેડ વાગી રહ્યું રતું, આ સમયે વચલા ડેકના એક શ્વાત ભાગમાં મીસ વેસ્ટન બેઠી હતી. આત્મચિંતાએ તહેણીને ચોતરફ ઘેરી લીધી હતી, તહેણીને બેંડનો મધુર સ્વર કર્કશ લાગતો હતો. સેક્રટન ખસેછક આ સમયે અહિંતહિં લટાર મારતો મીસ વેસ્ટનની પાસે આવી પહોંચ્યો. તે વેસ્ટનની મુખ્ય મુદ્રાપરથી પામી ગયો, કે તહેણી ચિંતાગ્રસ્ત છે. મીસ વેસ્ટનની એ સ્વાર્થાના પંજમાની ફસામણુ ખસેછક પહેલેથીજ જાણતો હતો. તહેને આ અસહાય યુવતી પર ધણીજ દયા આવતી હતી. કિતુ એ વાતમાં માથું મારવાનું તહેને કેળવ અધિકારહિન ચર્યામાં ઉતરવા જેવું હતું.

ખસેછક ધીમે પગલે મીસ વેસ્ટન પાસે ગયો ને પૂછ્યું, “ મીસ વેસ્ટન ! તહમે આવી એકાંત જગામાં બેસી શું કરો છો ? ”

મીસ વેસ્ટને પોતાની તરંગાવળીમાથી ઝમકી ઉઠી, ખસેછકના મ્હો સામું જોઇ કહ્યું, “ મિન્ કેમ્બેઝ ! અરે...ભૂલી ..મિન્ સેક્રટન ખસેછક ! હુ એક કમભાગ્ય મનુષ્યને સારું વિચાર ચલાવી રહી હતી ”

“ શું પેલી સૌભાગ્યશાળી વ્યક્તિના વિચારમાં ! ” ખસેછકે હસતા હસતા પૂછ્યું.

“ સૌભાગ્યશાળી ? ના ..ના એના જેવો કમભાગ્ય આ પૃથ્વી પર પણ કોઈ નહિ હોય, જે અચેતન વ્યક્તિને અત્રે આશ્રય આપી, કેદખાનામાં નાંખ્યો, તહેની મનોદશાનો વિચાર મ્હને આ વખતે આવ્યો. મ્હારા માનવા પ્રમાણે એ પગલું ધણુંજ બૂલ ભરેલું છે. ”

બ્લેકિ એકાદસે વેસ્ટનની મુખમુદ્રા નિહાળી રહ્યો હતો. તહેણે કહ્યું, “શું ત્હમે ત્હમારો મનોબળ સત્ય કહ્યો છો? જો તેમજ હોય તો આપનું હૃદય અતિ કોમળ છે, તે પારકાનું દુઃખ જોઈ રહેજમાં રહેજીનું થઈ જાય છે. જો ત્હમે મ્હારી વાત પર વિશ્વાસ રાખો તો એ બદમાશ હેન્રી ગૈરક ઉર્ફે ચોકટના એકા પ્રત્યે જે વર્નન ચલાવ્યું છે, તે તદ્દન બ્યાજબીજ છે, ત્હમોને ખબર નથી કે જો એને કેદ નહિ કર્યો હોત, તો તે એવા ઉપદ્રવ કરતે, કે જે ત્હમારા ખ્યાલમાં પણ નહિ હોતે, તે દેશદોષી છે, તે સમાજદોષી છે, ત્હેને બીજાનું સત્યાનાશ કાઢવા શિવાય.....”

મિં બ્લેક વાતને સમાપ્ત કર્યા વગરજ ચૂપ થઈ ગયો, ત્હેને એમ માલમ પડ્યું કે કોઈ મત્રણાસૂચક આર્તનાદ કરી રહ્યું છે. આ સમયે બેંડ તથા ગાણું સમાપ્ત થઈ ગયું હતું, સર્વત્ર શાંતિનું સાત્રાન્ય વ્યાપી રહ્યું હતું જે લોકો ડેકપર ફરવા હતા, ત્હેમણે-છેપરોક્ત સ્વર સામળ્યો હતો. મીસ વેસ્ટને એકદમ ઉમા થઈ બ્લેકને પૂછ્યું, “મિં બ્લેક આ શું સમજાય છે? શું કંઈ દુર્ઘટના થઈ હોય એમ લાગે છે?”

“મીસ, વેસ્ટન ત્હમે આટલા બધા અકળાઈ કેમ ગયા? શાંત થાવ કોઈ પણ મુસાફરના જનમાલને નુકસાની તપી થઈ. હું હમ-જાન જઈ તપાસ કરું છું.”

બ્લેક પોતાની સ્થાને, સિમથને એકદમ દોડતો આવતો જોયો, તે ખુબ ગભરાયેલો હતો. તે એકદમ પુછારી ઉઠ્યો, “ખૂન, ! ખૂન.....ખૂન !”

“કોણ?”

“હું વિશેષ કંઈ જાણતો નથી, પણ.....”

“પણ...શું ? બરોબર બોલ.”

“કોઈ અપરિચિત વ્યક્તિ નીચે ખજાનચીના કેબિનમાં ગયો...”

“પછી ?” બ્લેકકે ઇનેમરીથી પૂછ્યું.

“પછી શું થયું તે મને ખબર નથી. પણ ખજાનચી સાહેબ બોંયબર રક્તમા તરબોલ પડ્યા હતા. અને તિજોરીનું ઢાંકણ ખુલ્લું પડ્યું હતું.”

“તિજોરીમાંનો માલ તો સલામત છે ને ?”

તે મને ખબર નથી. જે મને ખબર છે, તે સર્વ મેં તમને યથાર્થ નિવેદન કરી દીધું છે.”

બ્લેકકે એકદમ ઠોડાં. ને અડધી કલાકમાં ખજાનચીની કેબિન આગળ આવી પહોંચ્યો. કેબિનનું મુખ દ્વાર લોકોના ટોળાથી ઘેરાયેલું હતું. આ ટોળાને વટાવી, તે ખજાનચીના ચેતન વિહીન શરીર આગળ આવી ઉભો. ત્યાં આગળ ડેક્ટર હાર્ડી ત્યાં કેપ્ટન હેના દેહની ચિકિત્સા કરતા હતા. બ્લેકકે તહેમને પૂછ્યું “હજી પ્રાણ છે કે નહિ ?”

“મિ. બ્લેકકે ! આ સત્યનારી બટના કાણે કરી તે મારાં સમજવામાં નથી આવતું હજી તહેનામાં પ્રાણ છે.” કેપ્ટને વ્યાકુળતાથી પ્રત્યુત્તર આપ્યો.

ડેક્ટર હાર્ડીએ કહ્યું, “બા સજ છે. પ્રાણ રહેશે કે નહિ, તે કળી શકાતું નથી.” થોડીવાર પાછી ચિકિત્સા કરી ડેક્ટરે હર્ષથી કહ્યું. “મિ. બ્લેકકે, મને લાગે છે કે બચશે, એના શરીરમાં ધીરે ધીરે ચેતન આવતું જાય છે.”

કેપ્ટને શોકથી કહ્યું. “પ્રાણ તો બચ્યો, પણ તિન્નેરી લુટાઈ ગઈ, લેડી બ્રેસથર્પના સર્વ ઝવેરાત સફાસટ થઈ ગયા. ડોક્ટર હાર્ડી ત્હમે ખળનચીને હાંશમાં લાવો.” કેપ્ટને મ્હોં ફેરવી બ્લેઝકને સંબોધી કહ્યું, “મિં બ્લેઝક મ્હેરબાની કરી મ્હારી સાથે કેબિનમાં આવશો ! મ્હારે ત્હમારી સાથે વાત કરવી છે.”

બ્લેઝકે મસ્તક ધુણાવી “હા” કહી કેપ્ટનની સાથે તે કેબિન તરફ વળ્યો. તે મનમાં કહેવા લાગ્યો, શું કર્નલ બોલસેટે આખરે મ્હારી છતી આંખોમાં ધૂલ નાખી સ્ટીમરમાં મ્હારી હાજરી હોવા છતાં, તેણે આવી હિંમત ચલાવી.”

કેપ્ટને કેબિનમાં જતાજ દાર અંદરથી બંધ કરી દીધું. એટલામાં લેડી બ્રેસથર્પ હાંફતી હાંફતી કેપ્ટનની કેબિનમાં આવી. ત્હેણીએ અશ્રુમરી આંખોએ કહ્યું, “મિં બ્લેઝક ! મ્હારું સર્વનાશ થઈ ગયું ! હું વિધવા લુટાઈ ગઈ, મ્હને ગમે તે પ્રકારે મ્હેરબાની કરી મ્હારું ઝવેરાત પાછું મેળવી આપો. આ મધ્ય સમુદ્રમાં ચોરી કરનાર સ્ટીમર પરજ હશે મ્હને મ્હારું સર્વસ્વ પાછું મેળવી આપશો તો ત્હમને ૧૦૦૦૦) પૌંડ ઇનામ આપીશ.”

બ્લેઝક પ્રત્યુત્તર આપે તે પહેલાંજ કેપ્ટન વચ્ચે બોલી હાલ્યો, “ત્હમે. આટલા બધા અધિરા નહિ થાવ. મિં બ્લેઝક અને હું બનતી મ્હેનતે ત્હમારું ઝવેરાત પાછું મેળવી આપીશું. આપ હમણાં ત્હમારી કેબિનમાં શાંતિથી બેશો. હમણાં મ્હારે મિં બ્લેઝકની સાથે ગુપ્ત વાત કરવી છે.

લેડી બ્રેસથર્પે કેપ્ટનના બોલવા પર ધ્યાન નહિ આપ્યું, ને એકદમ આગળ ચલાવ્યું, “હાય ! મ્હારું સત્યાન્નશ નિકળી ગયું

ન્યારે આપના અળનામાંથી ચોરી થાય તો પછી કોણ ત્હમારી સ્ટીમરમાં મુસાફરી કરશે. કેપ્ટન હું ત્હમારો રહેજમાં પિછો નહિ છોડું મ્હારા ઝવેરાતના ત્હમેજ જોખમદાર છો !”

“લેડી ! હુંજ જોખમદાર છું. પછી કંઈ ! હવે ત્હમે મ્હેરબાની કરી ત્હમારી કેબિનમાં પધારો.” લેડી બ્રેસથર્પને રહમતગી કેપ્ટન પાછો પોતાની કેબિનમાં આવ્યો,

“મિં બ્રેસથર્ક, આ કેવી અસંભવિત ઘટના ! આવી ઘટના તો મ્હારી સારી જિંદગીમાં પણ જની નથી. વળી ઉઠાવગીર તે પણ મધ્ય સમુદ્રમાં ! મ્હારો આધાર તો ફક્ત ત્હમારો પરજ છે. ત્હમારી સ્થાયતા વગર મ્હારી ધન્યજત નહિ બચે. આવું સ્થાસ કરનાર મહાન પડકો બદમાશ હોવો જોઈએ. મ્હને એમ લાગે છે કે, બદમાશે હયોડાથી અળનચીને ધા કરી, ત્હેના ખિસ્સામાંથી ચાવી લઈ, તિજોરીમાંથી સર્વ ઉઠાવ્યું હશે તિજોરીમાં એકસો લેડી બ્રેસથર્પનો માલ ન્હોતો, પણ બીજા સર્વનો હતો. મિં બ્રેસથર્ક હવે એવો રસ્તો લો કે જેથી મ્હારી ધન્યજત બચે.”

“ઘટના ઘણીજ રહસ્યમય છે. વાતો કરવામાં વખત મુખાવવો જોઈએ નહિ ત્હમે સ્ટીમર ઉપરના સર્વ ખજાસી તથા કામદારોની હાજરી તપાસી જુઓ. ચોર જહાજમાં છે, એ નિઃસંદેહ છે. માલ પણ એની પાસેજ છે.”

“મ્હારો સંદેહ ત્હમારાથી ઉઘટો છે.” કેપ્ટને કહ્યું.

“ત્યારે શું ત્હમે એમ માનો છો કે માલ જહાજમાં નથી ? નહિ મ્હારા સાહેબ, એજે કંઈ સમુદ્રમાં માલ હોમવા આટલી ચાકાકી નથી વાપરી.”

‘નહિ હોવાનો સંભવ વિશેષ છે. સ્ટીમર પર એક આદમી નથી દેખાતો પણ તે આવું કામ કરે તે તદ્દન અસંભવિત છે.

‘તે કોણ ?’ બ્લેઈકે આતુરતાથી પૂછ્યું.

‘તે મ્હારો પ્રાણીથી પણ અધિક, કર્તવ્યનિષ્ઠ, ચારિત્રવાન આસી-સ્ટન કેપ્ટન એલનડીન છે, એના જેવો કોઈ પણ મનુષ્ય મ્હને મળવો મુશીબત છે. કંઈક અંશે હું ત્હમારી પર અવિશ્વાસ કરી શકું, પણ એના પર તો રતિમાર પણ નહિ.’

બ્લેઈક પ્રત્યુત્તર આપવા જતો હતો, પણ એટલામાં મીસ વેસ્ટને કેપ્ટનના પ્રવેશ કર્યો, ત્હેણે પ્રવેશ કરતાં જ કહ્યું, ‘મિ. કેપ્ટન ! સર્વ મુસાફરો કહી રહ્યા છે કે આ નિયત્તર આપના સહકારી કેપ્ટન એલનડીને કંઈ છે, પણ એ વાત મ્હારી સમજમાં નથી ઉતરતી. સર્વ કહે છે કે તે સ્ટીમરમાંથી પોઆરા ગણી ગયો છે. એ વાત મ્હને તદ્દન પાયા વગરની લાગે છે.’

બ્લેઈક અને કેપ્ટન આ કોમળ હૃદય યુવતી તરફ જોઈ રહ્યા હતા વેસ્ટનની હિરા જેવી આંખોમાં અશ્રુ ભરાઈ આવ્યા હતા. અચાનક એટલામાં કઠોર સ્વરથી બોલતો સર કોલિન ત્યાં આવ્યો, ત્હેણે કહ્યું, ‘વેસ્ટન ! તું કેમ આટલી બધી વ્યાકુળ થઈ ગઈ છે. જો સહકારી કેપ્ટન એલનડીન અપરાધિ ઠરે તો તેમા ત્હારે શું છે ?’

મીસ વેસ્ટન હૃદયનો આવેશ નહિ રોકી શકી. તે હિતેશ્વર સ્વરે બોલી હતી ‘કેમ નહિ ! હું એને મ્હારા હૃદયથી પણ અધિક ચાહું છું. એજ મ્હારો પ્રિયતમ છે.’

કેપ્ટને, બ્લેન્કના સ્થાનું જોયું. બ્લેઈકે કહ્યું, ‘મિ. વેસ્ટન, ત્હમે હમણા ત્હમારી કેપ્ટનમાં બધ નિરાતે બેસો.

મીંડ ખેંચક હું તો ત્હારી દયાની બિખારણ છું મને તેમ કરી
મ્હારા પ્રણયીને નિરપરાધી ઠરાવો.”

“હીકા હું ચોગ્ય કરીશ, પણ હમણા મ્હારું કહ્યું માનો.”

મીંડ વેસ્ટન. કેલિનની સાથે ત્યાંથી ચાલી મઠ. “મહા બચ-
કર ઘટના છે. રહસ્ય બહુ ઉઠ્યું છે.” એમ બબડતો સર કેલિન પણ
વેસ્ટનની પાછળ ચાલ્યો મથો.

ખેંચકે, કેપ્ટનને પૂછ્યું, “શું એલનડીન સ્ટીમર પર નથી.”

“ના ઘણી યોગ્ય કરી પણ ત્હેનો પતોજ નથી. વળી એક
“લાઇફ” પણ નથી.

“એમા શું થયું. પાસે કોઇ પણ દીપ નથી, કે તે ત્યાં જઈ
શકે ચોતરફ પાણીજ છે. શું એલનડીન એક શુદ્ધ “લાઇફ”
પર જહાજમાંથી ન્હારી ગયો ?! તે મ્હને તો અસંભવિત લાગે છે.
ખેર, “લાઇફ” ક્યાં આમળ રાખ્યો છો ?” ખેંચકે કેપ્ટનને તે
જગ્યાએ જવા પણ રહ્યું. કેપ્ટન, ખેંચકનો મુઠ્ઠો સમજવા વગરજ
ત્હને તે જગ્યાએ લઈ ગયો.

બે ક્ષણમાં તેઓ “લાઇફ બેલ્ટ” મુકવાની જગ્યાએ આવી
પહોંચ્યા.

“બુઓ ! મિંડ ખેંચક અહિંયા મુકીએ છીએ. આ કડીમાતું
એક “લાઇફ બેલ્ટ” નથી. કોઈએ એની કડી તથા દોરી તોડી ચોરી
કરી છે.”

ખેંચકે દોરી (કમ્પસી) હાથમાં લઈ તપાસ કરવા માંડી. કેપ્ટન
એનો મર્મ નહિ સમજવાથી, પૂછ્યું, “શું માલમ પડ્યું ?”

“મિંડ કેપ્ટન, બુઓ વિચાર કરો. કયા ખખતચીની કેમિન
અને ક્યાં આ જગ્યા ! ચોરે કેવી રીતે “લાઇફ બેલ્ટ” લીધી. શું
એની હિલચાલ કોઈએ જોઈ નહિ ?”

કેપ્ટન જવાબ ન આપી શક્યો. તે બણીવારે બોલ્યો, “ચોર-
નારની ચાર ને જોનારની બે. એટલે હું થું કહું. ખમ્મનો ગુમ,
૧ “લાઘક એટ” ગુમ, ખમ્મનચીનું ખુન, અને વળી એલનડીનતું ગુમ
અવું. એ સર્વ એકઠી સાથે બન્યું છે. હવે એલનડીનનો અપરાધ
પૂરવાર કરવા કયા પ્રમાણે જોઈએ છે ?”

કેપ્ટનનો પ્રત્યુત્તર સાંભળી, ખ્વેષક થોડી ક્ષણો વિચારમાં મશગુલ
બની ગયો, તે એકદમ માજી ઉઠ્યો, “હ”! હવે સમજ્યો.

હવે સાંકળ કડી ખરોબર જોઈવાઈ...મિન્ કેપ્ટન, હમણા પેલો
બદમાશ ગૈરક ક્યાં છે. ચાલો, મ્હને હમણા જ્યાં એને પૂર્યો કે ત્યાં
લઈ જાઓ.”

“કેપ્ટન વિરમયતાથી બોલ્યો, “મિન્ ખ્વેષક ! ત્હમે કેવી અસંભવિત
વાત કરો છો. ગૈરકના હાથ પગોમાં જંજીરો છે, પછી તે આ કામ
કેવી રીતે કરી શકે ? વળી ખ્હારથી મજબુત તાણું મારવામાં આવ્યું
છે. પછી તે આમા શામેલ હોવાના ક્યાથી સંભવ હોય ?”

“કંઈ નહિ, ત્હમે જરા તરદી લઈ મ્હને હમણાં ને હમણાં,
ગુપચુપ ત્યાં લઈ જાઓ.” આમ કહી, ખ્વેષક, કેપ્ટનના ઉત્તરની
રાહ જોયા વગરજ આમળ ચાલવા માંડ્યું. તેઓ ગૈરકના બન્દીખા-
નાની કેબિન આગળ આવી પહોંચ્યા. ખ્હાર તાણું અમલની માફકજ
લગાવેલું હતું. ખ્વેષકે ખારણું ખખડાવી જોયું. પછી ત્હેણે કેપ્ટનને
કહ્યું. “આની ચાવી કોની પાસે છે ?”

૧. રડીમરમા અકરમાન ચાલે તે વખતે આ પટો પહેરી સર્વ
સમુદ્રમા ફૂટી પડે છે. તે રખરની ખનાવટનો હોય છે કે નૈથી. મનુ-
ષ્ય વમર મહેનતે પાણીની સપાટી પર તરી શકે છે.

કેપ્ટને નિશ્વાસ નાખી કહ્યું, “ જો ચાવી રાખનાર આદમી મોઝુદ હોત, તો આ બધી મહેનત કરવીજ શું કામ પડતે. એસનડીન ગૈરકને હમેશા ખાવાનું આપવા જતો હતો. એટલે ચાવી એની પાસે છે. ”

“ ખેર, ચાવીનું કંઈ કામ નથી. આપણે તાળું નોડી કઢીશું. ” બ્લેઈકે ફરીથી ગારણા આગળ જઈ ઘાટો પાડી ખુમ ખરી. “ હેનરી ! હેનરી ! ચન બોલ ! જલદી જવાબ દે ? ”

પરંતુ અદરથી કશો જવાબ નહિ મળ્યો. બ્લેઈકે પોતાનો કાન ગારણા પર માર્યો. ત્યારે આતીનાદ કર્ણગોચર થયો. બ્લેઈકે પાછળ ફરી કેપ્ટનને કહ્યું, “ કોઈ ખત્રાસીને બોલાવો તમને નોડવાની ધણીજ આવશ્યકતા છે. અદર મનુષ્યનો સચાર છે તે મ્હારી માન્યતા પ્રમાણે એસનડીનનું છે. ”

“ શું એસનડીન ? ” કેપ્ટને હર્ષથી પોઝર કર્યો થોડી દાણુમા એક ખત્રાસી હથોડી તથા છિણી કાઢી આવ્યો. બે દાણુમા તાળુ તુટી ગયું. બ્લેઈકે ધીમેથી અદર પ્રવેશ કર્યો બ્લેઈકની પાછળ ખીખ દશ, આગ આદમી પાળુ અદર ઘુસી ગયા.

અદર શું જોયું ? સર્વેએ આસીસ્ટન્ટ કેપ્ટન એસનડીનને બેચ પર બેઠેલા થઈને પડેલો જોયો. એસનડીનના શરીર પર ફક્ત પાટલુન તથા ખત્રીસાજ હતું. ડાઠ ગુમ થયેલો જણાયો. ત્હની પાસે લોખંડી દાયકડીના ટુકડા પડ્યા હતા.

બ્લેઈકે કેપ્ટનને કહ્યું “ જોઈ ! આ ચોકટના એકાની ચાલાકી ? એ શયતાન છુટવાની આશાએ કોઈપણ જગ્યાએ બરાબ બેઠો હશે. કાચુકે સમુદ્રમાં ઝપાખાત કરી પોતાના પ્રાણ આપે, એવું ત્હેનામા રતીબાર સામર્થ્ય નથી. કેપ્ટન ! ત્હમે આખી સ્ટીમરના ખુણેખુણા

તપાસાવે. “ લાઇફ બેસ્ટ ”ના ગુપ્ત થઇ જવાથી, હાલ એમ નહિ માની શો કે હજી સમુદ્રમાં ઝંપાપાતજ કર્યો છે. તે શયતાનના અગ્ન્યાએ કાંઇ મરવાને સારં ચોરી નથી કરી, કિંતુ પોતાની સ્વતંત્રતાને પાછી મેળવવાને સુયોગની રાહ જોતો કોઇપણ ગુપ્ત સ્થાનમાં છુપાઇ રહ્યો હશે.

સ્ટીમરના ખુણેખુણા સોધ્યા. સ્ટીમરના સર્વ ખલાસીઓએ ચોરની શોધ કરી સર્વ જગ્યાઓ ત્રણ ત્રણ વખત શોધી પણ સર્વ વ્યર્થ ગયું.

સર્વ મહેનત નિષ્ફળ જવાથી, કેપ્ટન નિરૂત્સાહી બની ગયો, તે આખરે લોથપોથ થઇ બેસેઝકની સાથે પોતાની કેમિનમાં આવ્યો.

“ મિઠ બેસેઝક હવે શું કરવું ? મહેનતો આ સર્વ ઘટના ઇન્દ્ર જળની માફક લાગે છે. જહાજની કેપ્ટનશીપ કરતાં, મહારી સારી ઉમર વિતી ગઇ, પણ આવો બનાવ કદિપણ અન્યોજ નથી. ” કેપ્ટને ઉત્સાહવિહીન મહેરે કહ્યું.

“ કારણ તો ફક્ત એટલુંજ કે ચોકટનો એકંકો કદિ પણ હાથે પાને નહોતો પડ્યો. એને સારં આ જગતમાં કોઇપણ કામ અશક્ય નથી. હીઠ મહારી સમજમાં એમ આવે છે કે જ્યારે એલનડીન ગૈર-કને ખાવાતુ આપવા ગયો, ત્યારે હુન્દીના હસ્તોમાં હાથ કડીયો નહિ હોય. જાંજીરો નહિ હોવાથીજ, જેવો એલનડીને કેમિનમાં પ્રવેશ કર્યો, ખગ્ગનચીને મરણુતોડ બેહોશ બનાવી. તિજેરી છુટી, આ સર્વ કાર્યની પૂર્ણાહુતી કરી, તે કોઇપણ સ્થાને છુપાઇ બેઠો હશે. વળી “ લાઇફ બેસ્ટ ” પણ એણેજ ઉતાર્યો છે એ નિઃસંદેહ છે. આ કરવાતું કારણ એટલુંજ કે સર્વને થાપ આપવા કે ચોર તો સમુદ્રમાં

કુદી પડ્યો છે. મિં ક્રેપ્ટન, મ્હને ચોકકસ ખાત્રી છે કે સ્ટીમરમાં એને મદદ કરનાર કોઇપણ માણસ છે.”

બ્રેકેટકનું છેલ્લું વાક્ય સાંભળી, કેપ્ટન આશ્ચર્યજનક સ્વરે બોલ્યો, “ગૈરકનો રહાયક ઠાણુ ! આપ શુ કહેા છો મહારા સમજવામાં નથી આવતું.”

“હીક, તો ત્હમેને સર્વ વાત ટુંકાણુમાં કહી જાઉં, ત્હેની ધ્યાન પૂર્વક આલોચના કરજો બદમાશ હેન્રી ગરકને ફ્રેંચ ગર્વન્ટમેટે રાંજ કોહના ગુન્હા બદલ જન્મભર દેશનિકાલ કરવામાં આવ્યો, ત્હને નિર્જન “ડેવિસ” દ્વીપમાં મોકલી દીધો. ત્યાં કંઇ સુયોગ પ્રાપ્ત કરી, “મોટર” બોટમાં બેસી ન્હાસી છુટ્યો. કર્મસજ્જે, રસ્તામાં, ખાવાનું, પીવાનું મળ્યું નહિ, એટલે તે બેહોશ થઇ ગયો. વિશેષમાં ટાંકીમાં તેજ ખુટવાથી “મોટર” બોટ સમુદ્રના મોઝ પર આમથી તેમ અથડાવા લાગી. સારા નસિબે, ત્હમે એને જોયો, અને આશરો આપ્યો. જ્યારે ત્હને અહિં લાવવામાં આવ્યો ત્યારે, ત્હને ખચર પણ ન્હોતી કે “હુ કયાં છું.” વળી લેડી બ્રેસથર્પ પોતાના મહા મુલ્ય ઝંજીરાનો સાથે આ જહાજપર મુસાફરી કરી રહી છે, તે પણ ત્હને ખચર ન્હોતી. આ વાળનો સ્વર પણ ત્હને કણે પડ્યો નથી, કારણકે જ્યારે તે હોશમાં આવ્યો ત્યારે તો એ ભાઇ હતા તેવાને તેવા બની જહોરોથી જકડાઇ ગયા પછી જ્યારે હમણા આપણે ગૈરકની કેમિન ઉઘાડી ત્યા આપણે એલનડીનને બેહોશ પડેલો જોયો હતો. અને હાથકડીયો ત્યા આમળ પડી હતી, અને ગૈરકનું ત્યાં નામ નિશાન પણ ન્હોતું- આ ઉપરથી એટલું તો સીદ્ધ થાય છે કે કોઇ બીજો મનુષ્ય, ડીનના પહેલાં ગૈરક પાસે ગયો હોતો જોઇએ, અને ત્હને બંધનમુક્ત કર્યો હોતો જોઇએ.”

“ મિઠ બેઝકા ! પણ હાથ કડી તો ખુલ્લી નહોતી પડી, પછી ને કોઈ ખીજોજ પ્રકારે છુટ્યો હશે. ”

“ નહિ...નહિ, ગૈરકના હસ્તોમાં એવું તે શું હતું કે તે સહેલથી કાઢી શકે, ખોલ્યા વગર હાથ કાઢવા એ કોઈપણ દિવસ બનવું અશક્ય છે. જુઓ સાલગો ! જે હમમે હાથકડી કાઢી હશે તહેજેજ પાછી બધ કરી, બોય પર નાખી દીધી છે, વળી હવે હું એમ પણ કહી શકું છું કે “ લાઇફ બેટ ” ગૈરકે કાપીને લીધો નથી, પણ તેના મદદગારેજ કાપીને લીધો છે,

મિઠ બેઝકા ! “ લાઇફ બેટ ” મદદગારેજ લીધો છે, એમ નુમે શા ઉપરથી કહો છો ! મહેને સમજાવશો ?

“ લાઇફ બેટ ” ની દોરી કાપવા છુરીની જરૂર પડે ને જે ગૈરકે દોરી કાપી હોય, તો એની પાસે છુરી જોઈએ, ને જો એની પાસે છુરી હોત તો એ એનલડીન અને ખજનચીને સારા ન પડે. આડી દેતે, આ ઉપરથી એટલું નક્કી થાય છે કે એનો કાન પણ રહાયક આ સ્ટીમર પર છે. ને તે કોણ છે, તે તપાસથી માત્ર પડશે.

બેઝકાની સર્વ વાતો, કેપ્ટનને તદ્દન અમબલિત લાગી, કિંતુ પોતાનો મનોભાવ બહાર ન બતાવવા તત્કાળ સ્ટીમરના સર્વ મુસાફરોને જાહેર ક્યૂં કે જે “ બદમાશ એટલેનો એકલા ફેફા હેન ગૈરકને પકડો આવશે, તહેને યોગ્ય બદલો આપવામા આવશે. ”

એનલડીન અને ખજનચી, ડોક્ટર હાર્ડીના ઉપચારોને લીધે જલદી સારા થઈ ગયા. બેઝકાને તેઓની વાત પરથી રહસ્ય પાછું અજવાળું પડ્યું. એનલડીને કહ્યું. “ બ્યારે હું જો ને આવતું આપવા ગયો. તે વખતે જેવો હું અંદર પ્રવેશ કરવા ગયો, તેવોજ

ને મ્હારી પર ટુટી પડ્યો. મ્હારી ઓપરીમા તેણે એક તતડાવી ને કુકો લગાવ્યો, ને હું ભોંય ભેગો થઇ ગયો. પછી શું થયું તે મ્હને મઅર નથી.

ખમ્મનચીએ કહ્યું, “હું મ્હારી કેમિનમાં નિરાંતે બેઠો હતો, ને ક્રમયે એક વ્યકતી, એલનડીનના જેવી મ્હારા તરફ દોડતી આવી. ગાવતાની સાથેજ ત્હેણે મ્હને જમીનપર પટકી નાંખ્યો. હું બેહોશ થઇ જમીનપર પડી ગયો. પછી શું થયું તે મ્હને ખીલકુલ ખઅર નથી.

એલનડીન અને ખમ્મનચીની વાતો સાંભળી, મર્વ મુસાફરો ચકિત થઇ ગયા, ગૈરક હજી સ્ટીમરપર છે ને ગાણી અંધા નિસ્મીન થઇ ગયા. હવે સર્વ લોકો ગૈરકની ખૂબ શોધ કરવા માંડી પણ ત્હેનો પતો નજ લાગ્યો. આખરે તેમને લાગ્યું કે ‘એલકનું’ અનુમાન જીવું છે, ગૈરક તો “લાઇફ બેલ્ટ” લઇનેજ અગીયારા ગણાં ગયો છે. બાતી તુટક તુટક વાતોથી રહસ્ય અંધકારમાંજ છુપાઈ રહ્યું.

જેની માલમત્તા ચોરાઇ ગઇ હતી, તેઓએ તો પોતાનો અડાર તથા નિંદ્રાને સહારે સાર ત્યાગી દીધા હતા,

મિ૦ બ્લેકક કાઇ ક્ષાંત બેસી નહોતો રહ્યો. થોડા દિવસ કશોપણ મનાવ બન્યા વગરજ પસાર થઇ ગયા, એક દિવસે રહવારના બ્લેકકે સ્ટીમરના મિસ્ત્રીને બોલાવ્યો, ત્હેને બે સાકજો તૈયાર કરવા કહ્યું, બ્લેકકની આજ્ઞાનું સત્વર પાલન થયું, રાત્રીના કેમિનના દરવાજાપર સાકજો લગાવી, પિસ્તોલ ભરી, પોતાની પથારીમાં ઉંઘવાનો ઢોળ કરી પડ્યો રહ્યો, આમ કરવામા ત્હેની એટલી ખાતરી હતી કે, કદાચ ગૈરક એનું ખુન કરવા આવે તો પકડી લેવાય. પણ ત્હેની ધારણા નિષ્ફળ ગઇ,

બ્લેકકે પોતાનો નિશ્ચય જરા પણ ફેરવ્યો નહિ. ને ગૈરક તહાજમાંજ છે, એ ધારણાએ ત્હેણે પોતાની તપાસ ચાલુજ રાખી,

પ્રકરણ ૪ થું.

ચાલાક ચોર ચાલુ.

“ઇસ્ટર્ન કવીન” ધીમે ધીમે ઇંગ્લંડની પાસે આવી પહોંચી. એક દિવસ બપોરના સમયે સર કોલિન, પ્લેઝન્ટની સાથે વાતોમાં મશગુલ હતો. મિ. પ્લેઝન્ટ ! હવે આપણે આપણી માતૃભૂમિના દર્શન એએક દિવસમાં થશે, પરંતુ. ડીયર પ્લેઝન્ટ ! ત્હમારથી બદમાશ હેન્રીનો પતો લગાડી શકાયો; મહત્તે લાગે છે કે ત્હમારે અનુમાન તદ્દન બ્રાતિ જેવું જ હતું. ગૈરક તો કોણુ જાણે ક્યાં મોજ કરતો હશે.” સર કોલિને મુછોના આંકડા ચાલવતા, મગરૂરીમાં કહ્યું.

પ્લેઝન્ટને એકલા સર કોલિને આમ ન્હોતું કહ્યું, પણ સ્ટીમર પરના ઘણા ખરા મુસાફરોએ પણ કહ્યું હતું. આ સર્વની હેતે જરા પણ પરવાહ ન્હોતી.

સર કોલિનના ઉપરોક્ત શબ્દો સાંભળી, પ્લેઝન્ટ ઉંડા વિચારમાં ગરકાવ થઇ ગયો. થોડીવાર પછી, તે બોલ્યો, ‘સર કોલિન ! ત્હમે શરત મુકવા તૈયાર છો ?’

“શા માટે ?”

“મ્હારે ચોવીસ કલાકમાં મ્હાર અનુમાન સિદ્ધ કરી બતલાવવું, કે હેન્રી ગૈરક ઉર્ફે ચોક્કટના એકકો આ સ્ટીમર પર હયાત છે. જો હું એમ સિદ્ધ ન કરું તો મ્હારે ત્હમને એક હજાર પાઉન્ડ આપવા, નહિં તો ત્હમારે આપવા. બોલો, કશું છે ?”

ખેલેછકની વાત સાંભળી, સર કોલિને એકવાર તિક્ષણ દ્રષ્ટિએ ખેલેછકના મોં સહામું જોયું. તેને ભાસ્યું કે ખેલેછક મહારી મશ્કરી કરે છે, પરંતુ પોતાનો મનોભાવ દર્શાવ્યા વગર બોલ્યો, “મિ. ખેલેછક ! મહને લાગે છે કે, ત્હમે ત્હમારી ધારણા જુડી પાડવાના હંડ બદલ આ શરત કરો છે !?—હીક ! હું શરત કયુલ રાખું છું.”

“ત્યારે ચાલો એક “પેમ” આંડી પી આપણી શરત પકડી કરીયે.”

“એમાં મહારે કશો વાંધો નથી.” સર કોલિને ઉપહાસ કરતા કહ્યું.

ખેલેછકે સ્ટીમરના “રુટુઅર્ડ” ને યુમ પાડી કહ્યું, “રુટુઅર્ડ ! એક બોટલ “કલેરેટ” લાવો.”

કોલિને વચમાં કહ્યું, “ડીયર ખેલેછક ! મહને ત્યા મહારા પુત્રને “કલેરેટ” ભાવતી નથી. માટે કોઈ ખીજ જાત મંગાવો.”

“માફ કરજો. એ વાત હું જૂલી ગયો. બોલો ? ત્યારે કઈ જાત મંગાવું.”

“તો, ‘મોએટ’ મંગાવો.” સર કોલિને પોતાની પસંદગી દર્શાવી.

રુટુઅર્ડે “મોએટ” ની બોટલ લાવી. એ ગ્યાસ ભરી દીધા અને જાણ્યાએ આંડી પી પોતાની શરત પકડી કરી.

સર કોલિન, ઘણાજ નીચ ખવાસનો આદમી હતો. તેનો ઉદ્દેશ ગમે તે પ્રકારે ખેલેછકને હલકો પાડવાનો હતો. તેણે શરત કર્યાની વાત પોતાના મિત્રમણમાં પ્રસરાવી દીધી. આ વાત સાંભળી ઘણા લોકો ખેલેછકની સાથે શરત કરવા ઉત્તેજિત થઈ ગયા કારણકે તેઓ જાણતા હતા કે ખેલેછકનું અનુમાન સદંતર ખોટું છું. ખેલેછકે કોઈ પણ અન્ય આદમી સાથે શરત કરી નહિ આ ઉપરથી સર્વને એમ

લાગ્યું કે ખેંચકે હડે ભરાય જઈ સર કેવિનની શરત્ કરી છે. પરંતુ એને પણ શરત્ હારી જવાની ચોક્કસ ખાતરી છે આના બુદ્ધિ બુદ્ધિ વિચારવાળા મનુષ્યોની. વાતો સાંભળી, ખેંચકે દુશો કંતર નહિ આપ્યો, પરંતુ શાંત ચિન્તે સર્વેએ સામજ્યા કર્યું.

ક્રમવશઃ સ્ટીમર ઝાંડનની પાસે આવી લાગી. ઇન્જીનીયરેન ટેકરીયો, મુસાફરોને દેખાવા લાગી.

ખેંચકે ડેક પર ઉભો ઉભો સ્વદેશની શ્વેત ગિરિશ્રુત તરફ એકાદ ટોસે જોઈ રહ્યો હતો, આ સમયે એલનડીને એની પાસ આવી કહ્યું, “મિ. ખેંચકે ! હવે આપણે સ્વદેશ પ્લેયવામા વાર નહિ લાગે. પણ તમારી શરત્નું શું થયું ? ત્હમે તો હડે ભરાય શરત્ કરી, પણ હજી એવું કેમ પણ ચિન્દ નાણાતુ નથી કે ત્હને હતો.”

ખેંચકે ગભીર સ્વરે જવાબ દીધો. એલનડીને ! શું તું મ્હને મુખ ધારે છે ? શું તું સહેજળા હજાર પૌંડ ગુમાવી દેશ ? ફીક પણ તું મ્હને કહે ને કે એક માણસથી કામદ ખેંચ લઈ ગુપચુપ સ્ટીમરના મસાફરોમાંથી ફૂટી પડાય ?”

“એ તો તદ્દન અશક્ય છે. કોઈ પણ એને જીએ તો ખરોજ. “લાઇફ બેલ્ટ” તો એટલા બધા મજબુતાઈથી બાંધ્યા છે કે, છોડવાને એ માણસની જરૂર પડે. ને જો ત્હમે એમ માનતા હો કે એકલા જૈરકે ઉતાર્યું છે, તો તે ભુલ બરું છે.

“હા ! મ્હારું માનવું ત્હારા જેવું જ છે.”

બોળો એલનડીને ખેંચકની આ પુછવાની મતલબ નહિ સમજ્યો. એલનડીને ફરી પૂછ્યું. “શું ત્હમે હજી એમ માનો છો કે, જૈરક સ્ટીમર પરજ છે ?”

“સર્વના ધારવામા એમ છે કે નથી- પણ હું તો એમજ માનું છું કે તે હવે સ્ટીમર પરજ છે.”

“મહેને તે વિશ્વાસ નથી કે તે સ્ટીમર પર હોય. ચાલો ! તું જાકે છું ફરી કોઈવાર વખત રજશે ત્યારે વાતો કરશું આમ કહી એલનડીન લાંથી પોતાના કામ પર ચાલ્યો ગયો,

ફરી ક્વાક પછી “પાર્ટન કવીને” “ઈંગ્લીશ” સમુદ્રમા પ્રવેશ કર્યો. આ સમયે સર્વત્ર અધકાર પ્રસરી ગયો હતો. સમુદ્રાના મોગ ખુબ જોરથી ઉછળતી રહ્યાં હતા, પવનનો સુસવાટ પણ ભારી હતો. આનું દ્રશ્ય જોઈ બ્લેઈકે ધાયું કે આ સમયે ગૈરકને કદાચિત થાપ આપી છટકી જશે. તહેણે સ્મિયને બોલાવ્યો. સ્મિય તરતજ હાજર થયો.

“સ્મિય ! આ સમયે તોફાન થયું, એ ઠીક ન થયું. ગૈરકને ન્હારી જવાનો આ મોકો ધણો સુદર છે. અહિંથી કિનારો ફકન એકજ માઈલ દૂર હશે. આટલું અંતર ગૈરકના મનને તો રમત છે. માટે હવે આપણે સાવચેત રહેવું જોઈએ.

“શું તહેમે એમ કહ્યું છો કે ગૈરક ન્હારી છુટશે ?” સ્મિયે વિસ્મયતાથી પૂછ્યું.

“હા ! તે એમજ કરશે.”

“ત્યારે મહેને જે કામ સોંપવું હોય તે જલદી સોંપો.”

“ઠીક, તું સર કોલિનની કેમિન આગળ પહેરો ભર.”

“સર કોલિનની કેમિન આગળ ? કે બધે...”

“ચુપ ! તું મ્હારું કહેવું જલદી કર. ખિસ્સામાં એક ભરેલી પિસ્તોલ રાખજે. કોઈ પણ મનુષ્ય બ્હાર નીકળે તહેને એકદમ રોકજે.

ને જો તે સ્હામો થાય તો, પિસ્તોલ ફોડવા ખંચાતો નહિ. સ્હમ-
જ્યો. કામ કળાથી કરજો.”

“ઠીક, ત્હમારે જરા પણ મભસવું નહિ.”

રિમથ આટલું કહી પોતાની કામગીરી પર ચાલ્યો ગયો. પ્લે-
મકે ધાર્યું કે આ સમય ગૈરકને ન્હાસવા બણેજ અનુકુળ છે.
સ્ટીમર પણ બણીજ ધીમી ચાલતી હતી. કારણ બીજી સ્ટીમરો પણ
પાસે પાસેજ ચાલતી હતી. તે તેઓ સાથે અઠડાઈ જવાની બીકે,
“રપીડ” બણીજ કમતી કરી દીધી હતી વિશેષમા અધકાર એવો
હતો કે કોઈ કોઈને ઓળખી શકે.

આ સમયે લડનવાસી ડિટેક્ટીવ એલનડીન સાથે વાતો કરી
રહ્યો હતો પ્લેમકે એલનડીનને પૂછ્યું, “મિ. ત્હમો મ્હને મદદ
નહિ કરે?”

“કેવા પ્રકારની?” એલનડીને ઇતેજારીથી પૂછ્યું.

“મ્હને એક મજબુત દોરડું આપો. પછી મ્હને તે વડે બાંધી
સમુદ્રમાં છેતારો. દોરડાનો ઉપરનો ભાગ ત્હમો ત્યા ત્હમારો કોઈ પણ
વિશ્વાસુ નોકર અતિશય કુશળતાથી પકડી રાખો.”

પ્લેમકનો વિચાર એલનડીન જરા પણ સમજ્યો નહિ, તેથી
તે એકી ટસે ત્હેના મ્હોં સ્હામું જોઈ રહ્યો. આ પ્રમાણે એલનડીનને
જોઈ. ફરીથી પ્લેમક બોલ્યો, “મ્હારો વિચાર ત્હમારા મમજમાં નથી
કર્યો, સાંભળો મ્હારો વિચાર નીચે ઉતરી કોલિનની કેમિનના “પોટ”
હોલ પર નજર રાખવાનો છે. જો ગૈરક ત્યાંથી કૂદી પડશે તો ઉપર
પહેરો ભરતા રિમથનીમ્હેનત ધૂળમાં મળી જશે. મ્હને ચોક્કસ ખાતરી
છે કે ગૈરક, કોલિનની કેમિનમાંજ છુપાયો છે.”

“મિ. બ્લેઝક ! તમારું સાહસ પ્રસંશનીય છે, પણ તે સાથે જિંદગીને જોખમમાં ઉતારે તેવું પણ છે,”

“એલન ! જિંદગીને જોખમમાં નાખવી. ત્હેમાં શું ? આવા પ્રસંગેજ ત્હેની કિમંત અંકાય છે. જ્યારે ગૈરક વિપત્તિઓને છાતી સરસી આંપવામાં પણ પાછો નથી હટતો ? તો શું હું.....” બ્લેઝક પોતાનું વાક્ય પૂર્ણ કરે તે પહેલાં મુસાફરોમાં ધ્રોણ મિથણ કોલાહોલ સંભળાવવા લાગ્યો. આ સાંભળી બ્લેઝક અને એલનડીન એકદમ ત્યાંથી ચાલ્યા ગયા. ખબર કાઢતા માલમ પડ્યું કે એક સ્ટીમર ધણીજ ઝડપથી “હર્સ્ટન કવીન” તરફ આવી રહી છે, ને તે અથડાઇ જાય એવી વકડી છે. આ દેખાવો જોઇ સર્વ મુસાફરો ગાબરા ખની ગયા. સ્ટીમરમાં કેપ્ટને એલનડીને કહ્યું કે તારથી રહામી સ્ટીમરને ખબર આપી સાવચેત કરો. એલનડીને તરતજ રહામી સ્ટીમરને તાર ફર્યો કે “તમારી સ્ટીમર સીધી ચલાવો. “સ્પીડ” ઓછી કરો.”

તારની અસર નહિ થઇ અને તે સ્ટીમર “હર્સ્ટન કવીન” ના પાછલા ભાગ સાથે અથડાઇ ગઇ. આ સમયે સર્વે પોતાની જીવવાની આશા છોડી દીધી. આ પ્રસંગના સર્વના હૃદયનું વર્ણન કરવું, એ તદ્દન અશક્ય છે.

બ્લેઝકે મુસાફરોના આત્માનાં તરફ ધ્યાન ન આંપતાં, એકદમ “અપર ડેક” તરફજ ચાલ પકડી તે એકદલ સર કોલિનની કેમિન આગળ ખડો થઇ ગયો. ત્યાં ત્હેણે રિમથને સાવધાનીથી પેહરો ભસ્તો જોયો બ્લેઝકને જોતાંજ તે પાસે દોડી આવ્યો, ને પુછ્યું. “કેમ ? આ શું ગરબડ છે ?”

“આપણી સ્ટીમરની સાથે એક જંગી જહાજ અથડાયુ. તેથી એક ગામડુ પડયુ છે. તન, તું એકદમ મ્હારી કેમિનમાંથી રીવોલ્વર લઇ આવ, ગોળીની પેટી લાવતાંનુ ભુલતો નહિ

ખસેછકની આજ્ઞા પ્રમાણે સ્મિથ એકદમ ઉપડયો. આ સમયે એકદમ સર કોલિનની કેમિનનું દાર ઉઘડયું. પિતા, પુત્ર ખ્હાર નિકળ્યા, ખસેછકને ત્યાજ ઉભેડો જોતા કોલિને પૂછયું, કેમ ? શું ગરબડ છે ?”

“ મામલો ગમિર છે, સમજ્યા કે ? આપણા જહાજમા એક ગામડુ પડયુ છે, તે તે વળી એક જંગી સ્ટીમરના અથડાયાથી. આ પ્રભુ ! હવે આપણે એક ક્ષણભરમા સમુદ્રની તળીયે જઈશું ” ખસેછકે રંગભૂતિપરના પિદુપ્પ જેવી ચેટા કરી જવાબ દીધો, ખસેછકની મનો-ધારણા સફળ થઈ, કોલિન એકદમ ત્રાડ મારી કેમિનમા પાછો ચાડ્યો ગયો. નસિમ મંજેગે તે કેમિનનુ દાર બધ કરવું બુઝી ગયો. તંદુણે આજુ બાજુ જોયા વગર પોતાના બિઝાના પર પડેલા “ફોટોગ્રાફીક કેમેરા”ને ઉચકી લીધો. ખસેછકે સર કોલિનની સર્વ હિલચાલ જોઈ હતી, સર કોલિનના મુખ પર આચા જીવન મરણના મધ્યમા હાસ્ય ફરકી રહ્યું હતું, ખસેછકના ચાલાક મગજે તરતજ સમજી લીધું કે સર્વ જીવેરાત આ કેમેરામાં ભરેલું હોવું જોઈએ. વળી એણે એમ પણ ચોક્કસ કયું કે હેન્રી ગૈરક પણ સર કોલિનની કેમિનમાંજ છે, તેણે કેમિનમાં તજર ફેરવી, તો માલમ પડયું કે કેમિનમાં એક મોટો પેટારો પડ્યો હતો. આ જોઇ ખસેછકે માતી લીધું કે ગૈરકને, સર કોલિને આજ પેટારામાં છુપાવ્યો છે. થોડી વારમાં સર કોલિન હાથમાં કેમેરો લઇ ખ્હાર આવ્યો, ને ખસેછકે કયું, “ હવે તકકી સ્ટીમર ડૂબી જશે, માટે સર કોલિન ચાલો દોડો, આપણે પ્રાણ

અચાવવા મહેનત કરીયે ” આ શબ્દો સર કોલિને સાંભળ્યા ને તે સુકકો ધોળો પૂણી જેવો થઈ ગયો, તે એકદમ દયાના લિખારી માફક બોલી ઉઠ્યો, “ દોસ્ત ! મહને પણ અચાવો ” આ પ્રમાણે સર કોલિન અને ખ્વેછક વચ્ચે વાતચીત ચાલતી હતી, એટલામાં કોલિનની કેપિતમાંથી એક અપરિચીત અશબ્દ સંભળાયો, “ સર કોલિન ! મહને જલ્દી અચાવ, ચાલ ઝટ પેટારાતુ બારણું ખોલ. હું મ...રી ...મ...યો અ...ચા...લ દો...સ્ત .. અ...ચા...વ ”

ઉપરોક્ત શબ્દો બોલવાની શરૂઆતમંજ સર કોલિન, કેમેરા સાથે તૈયારી દોડી ગયો, સ્વાર્તાતાદ પુરો થતાં, ખ્વેછકે એકવાર અટ-હારય કર્યું. ત્હોં માન્યુ કે હવે ગૈરક હાથમા આવ્યો. ખ્વેછકે પોતાના ખીરપ્રામાંથી ઝિક્યાચીનો ઝુમખો કાઢ્યો. અનેક ચારી લમાડી પેટારો ખોલ્યો, ખોલતાંની સાથેજ દૈત્ય જેવો ચોકટનો એકકો ‘પકાર નીકળ્યો, ખ્વેછકે પોતાના હાથમા જહેલાળીજ પરનોલ તૈનાર રાખી હતી. ગૈરક એકદમ જેવો અહાર નીકળવા ગયો કે ખ્વેછકે પરિનોલ અતલાવી કહ્યું. “ અહમારા ! ચોકટના એકકો ! ચાલ હાથ ઉપર લઇલે,

અઠંગ ઉઠાઉગીર ગૈરક ખ્વેછકને જોનાજ શીકકો પડી ગયો, ને બચથી બોલી ઉઠ્યો, “ કાણુ સેકરટન ખ્વેછક ? કયાથી ફાટી નીકળ્યો ? ”

“ હા ! ” હુંજ ખ્વેછક ! ગૈરક ત્હને તયા તહારા મદદમાર કોલિનને પકડવા ફાટી નીકળ્યો છું. ”

“ અહમારા, જલ્લસ ! શું તું મહને ‘ડેવિલ’ દ્વીપમાં પાછો મોકલવા ચાહે છે ? ના, હું કદાપિ જમ્મશ નહિ, આ જહાજ સાથે હું હુખી મરીશ કે પછી ત્હને હુબાડીશ, પણ ‘ડેવિલ’ દ્વીપમા તો નહિંજ જાઉં. ”

“ ચાલ, મહેને ત્હારું ટાયલું સાંભળવાને વખત નથી. જે છુટવાની ચાલાકી કરશે તો, આ રીવોલ્વરથી ખોપરી ઉરાડી મુકીશ. ચાલ, આગળ ચાલ ” બ્લેઇકે સત્તાધારી અવાજે કહ્યું.

આ સમયે સ્ટીમર ખુબ જોરથી ડાલમડોલ થવા લાગી, ગૈરક અને બ્લેઇકથી સીધા ઉભા રહેવાયું નહિ. સર્વ મનુષ્યોના આર્તાનાદ સભળાવા લાગ્યા. જોત જોતામાં સ્ટીમરની લાઈટ ખુઝાઈ ગઈ, અધકારનું સર્વત્ર સામ્રાજ્ય પસરી ગયું. ફરી પાછું જહાજ ડોલવા લાગ્યું, બ્લેઇકે એકદમ ફૂદી, કેમિનનું બારણું રોક્યું, પણ જખરી ડાલમ ડોલને લીધે તે ગમડી ગયો, ગૈરકના પગે! સ્થિર ન રહ્યા, તે પણ પડી ગયો, ને કુદકો મારી નહાસવા લાગ્યો. હેન્રી પાછળ તરતજ બ્લેઇકે પણ ઉડી દોડવા માંડ્યું. અન્નેજણુ વચ્ચે જખરી સરત થઈ. આગળ ગૈરક ને પાછળ રીવોલ્વર લઈ બ્લેઇક એમ અન્ને જણુ દોડ્યા. બ્લેઇકે રિવોલ્વર છોડવા વિચાર કર્યો, પણ કદાચિત ગોળી છટકા કોઈ ખીજતે વાગે, તેથી ત્હેણે નહિ છોડી. બ્લેઇકે પિસ્તોલ ખીરસામાં નાખી, ખુબ સ્ફુરતીથી દોડવા માંડ્યું અચાનક બ્લેઇકના ખભા પર કોઈનો હાથ પડ્યો, ત્હેણે કહ્યું, “ મિ. બ્લેઇક ! શું કામ દોડો છો ? જહાજ ઠેકાણે આવી ગયું. હવે નહિ હુમે,

“ કોણ ? એલનડીન ! હું કાંઈ જીવ બચાવવા નથી દોડતો, પણ ગૈરકને પકડવા દોહું છું. ચાલો મહેને છોડો, તે નહાસી જશે. ”

“ ગૈરક ! ક્યાં છે ? ” એલનડીને ઉત્તેજિત સ્વરે પૂછ્યું.

“ બ્રુઓ, તે ડેક પર ગયો ” આમ કહી બ્લેઇકે ડેકપર જવાની સીડી તરફ દોડવા માંડ્યું, બ્લેઇકની પાછળ એલનડીને પણ દોડવા માંડ્યું.

આણી તરફ ગૈરક ખુબ ઝડપે ડેક પર આવ્યો, ને રેલીંગપરથી સમુદ્રના અગાધ જળમાં છુરકો માર્યો. ત્હેની પાછળજ ખ્લેછક અને એલનડીન આવી પહોંચ્યા, તેઓની મ્હેનત નીષ્ફળ ગયું, ખ્લેછકે નિશ્વાસ નાખ્યો ને કહ્યું, “ હાથમાં આવેલો શિકાર છટકી ગયો ”

“ મિં ખ્લેછક ! ગૈરક તરી નહિ શકે, તે ડુખી જશે. ”

“ એલનડીન ! શું તે ડુખી જશે ? તે કંઈક માઇલના માઇલ તરી શકે છે. જો કે તે મ્હારો દુશ્મન છે, પણ મ્હારે કયુલ કરવું જોઈએ કે તે ધણેજ હિંમતવાન તથા જાહોશ છે, મ્હારે હવે ત્હેને પકડવા નહીં યત્નશુ કરવી પડશે. ”

ખ્લેછકે અને એલનડીન ડેક પરથી નીચે ગયા, ને સર્વ વ્યાકૂળ મુસાફરોને શાંતિ આપવા લાગ્યા કે, “ જહાજ સન્નામત છે, ગમરાવ નહિ. ”

સ્ટીમરના કેપ્ટને સર્વને બોગા કરી કહ્યું, “ ભદ્ર મહિલા અને મહોદયો ! આપ સર્વ હવે તદ્દન નિર્મય છો. સ્ટીમર થોડા વખતમાજ કિનારે પહોંચી જશે. માટે તમે સર્વ નિરાંતે પોતપોતાની કેબિનમાં આરામ લો. ”

થોડી વારમાં સર્વત્ર શાંતિતુ આવાહન થઈ ગયું, ઘોંઘાટને અદલે સંગીતના મુરીલા સ્વરો સંભળાવા લાગ્યા, કેપ્ટને ખ્લેછકના ખભા પર હાંથ મુકી કહ્યું, “ મિં ખ્લેછક ! હમારી નિષ્ફળતાને માટે ધણેજ દિશ્ગીર છું, મ્હને એલનડીને સર્વ હકીકત કહી. ગૈરક કયા છુપાઈ રહ્યો હતો ?

“ કેપ્ટન મહાશય ! મ્હેં તો પહેલેથી કહ્યું હતું કે તે સ્ટીમરમાંજ છે, પણ કોઈએ વિચાર ન કર્યો, ગૈરક...^ ખ્લેછક વાક્ય પુરું કરે તે

પહેલા સર કોલિન સા આગળ ઉપરિચિત થયો. તેણે મળ્યું, “ મિં
 બ્લેન્ક ! ઘણીજ આજયમ્મીની વાત છે કે ચોર ગેરક લેડી એસથર્પના
 સર્વ ઝવેરાન સાથે સમુદ્રમાં ડૂબી પડ્યો હતું ત્હમરી સાથેની શર્તમાં
 હારી ગયો, આપની શરતના રૂપીયા આપના ધણોજ ખુશી છું.
 થોડીવાર પછી મ્હારી કેમિનમા પધારજો. હું એક લખી આપીશ

“ ત્હમરી લાયકાત માટે હું ત્હમાગે આભારી છું. મર કોલિન !
 બ્લેન્કે ઠટે પેટે રમુજથી પ્રેત્યુત્તર આપ્યો.

સર કોલિન । કહેવા પ્રમાણે સેકરટન બ્લેન્ક તેની કેમિનમાં
 ગયો. બ્લેન્કે બ્યારે કેમિનમાં પ્રવેશ કર્યો ત્યારે સર કોલિન એક પર
 સહી કરી રહ્યો હતો, તેડી બોજ ઈન્જિયરમાં પડ્યો પડ્યો. ચીરટ
 પી રહ્યો હતો, ડોર્મનના પાસેજ હતો ફોટોગ્રાફીક કેમેરા પડ્યો
 હતો બ્લેન્કને જોતાંજ સર કોલિન ઉભો થયો ને તેને એક આપતાં
 કહ્યું, “ હ્યો મિં બ્લેન્ક ! આ આપનો ચેક, ”

“ એંકયું ! સર કોલિન પણ માઇ લોડ, હજી મ્હને મ્હારી
 મનમમની વસ્તુ નથી મળી મ્હારે તો લેડી એસથર્પના ઝવેરાન
 જોઈએ છે. માટે મ્હેરખાની કરી આપની પાસે છે આપી દો ? ! ”
 બ્લેન્કે ઘણીજ શાંતિથી ઉપરોક્ત શબ્દો ઉચાર્યા હતા. બ્લેન્કના
 શબ્દો સાંભળી સર કોલિનનું મુખ શ્વેત થઈ ગયું ને થોડીવારે
 બોલ્યો, “ મિં બ્લેન્ક ! ત્હમે શું કહેવા માગો છો, ને મ્હાગથી
 સમજાવું નથી. શું ત્હમે મ્હારી મળક કરો છો ? ”

બ્લેન્કે પહેલાની માફક ગંભિરતાથીજ કહ્યું, “ આ વાત કંઈ
 મસ્કરી-મળકની નથી. સર કોલિન ! હું ત્હમરી ચાકાકી સારી રીતે
 જાણું છું, ત્હમરી મુસાફરીનું કારણ પણ જાણું છું. ત્હમે બે ઉઠે-

અથી મુસાફરી કરો છો, મહારા સાહેબ ! એક તો તહમશ પુત્રને ખીસ વેરડન સાથે પરજાવી, ત્હેની અઢળક સંપત્તિના માલિક થવાની ઉમેદ હતી, પણ ત્હમે તેમાં ફળીભૂત ન થયા, ખીણું સેડી બ્રેસથર્પના ઝવેરાત મેળવવાનો, ને તે હાલમાં ત્હમારી પાસે છે, એમ હું હિંમતથી કહું છું.

આ વાતો સાંભળી કોલીનતું મુખ પિળું પડી ગયું. તે ગુસ્સે મઠ બોલી ઠકચો “ મોદું સંભાળીને વાત કરો. ત્હમે કોની સ્હામે બોલો છો. ત્હેનો વિચાર છે કે ? ”

“ આતમારી સુકકી ધમકાઈથી હું ખીલી જાઉં છું એમ નથી. મહારો હેતુ ત્હમને લગજીત કરવાનો નથી, માટે સીધી આજ્ઞામાં ઝવેરાત આપી દો. ” પ્લેષકે તરતજ કોલિનના પુત્રને સંબોધી કહ્યું, “ મિં બેટ્રમ ! અહિંયા આવો. ”

બેટ્રમે પ્લેષકનું કહેવું ધ્યાન પર ન લીધું ને તરતજ ઉંચો થઇ કેમેરા આગળ જઈ ઉભો રહ્યો. પ્લેષકે તરતજ ત્રાક મારી કહ્યું, “ કેમ ! સંભળાય છે કે મી. બેટ્રમ ? ”

બેટ્રમે કશો પણ પ્રત્યુત્તર નહિ આપ્યો.

પ્લેષકે તરતજ પોતાના ખીસ્સામાંથી બરેલી રીવોલ્વર કાઢી, અને બેટ્રમ પ્રત્યે તાકી કહ્યું, “ કેમ ! બેટ્રમ ! તામે માવ છો કે નહિ ? નહિંતર રિવોલ્વરથી બોપરી ઉઝાવી દઢશ. ”

બેટ્રમ ચૌદમું રતન જોતાંજ તામે થઇ મયો. સર કોલિન અને મિં બેટ્રમ મહારી વાત ખ્યાલ પૂર્વક સાંભળો. સેડી બ્રેસથર્પના ઝવેરાત તપ્પાવવા ત્હમારી ઉમેદ હતી. પરંતુ ખજાનગીના હાથમાં હોવાથી, ત્હમે તે આશા ત્યાગી દીધી. ત્હમે ધણીવાર ખજાનગીને મેળવવા મહેનત કરી, પણ ત્હેમાં ત્હમે નિષ્ફળ ગયા. અચાનક સ્ટીમર

પર અદમાશ ચોકટના એકાનું આમન થયું. એના આવવાથી ત્હમરી આશામાં પાછો સંચાર થયો, કિંતુ તે પાછો કેદ થયો એટલે ત્હમે ત્હેને છોડવવા મ્હેનત કરવા માંડી. ત્હમારો હેતુ સાંધવા ત્હમે એક ખલાસીને ફોડ્યો, કે જેનું નામ વિંટન છે. ત્હમે ત્હેની પાસેથી બેડી ખોલવાને ચાવી, ત્યાં કેબિનના તાળાની કુચી મેળવી. ત્હમે કેબિન ઉઘાડી, ગૈરક સાથે મસલન કરી નક્કી કર્યું કે ગૈરકને છુટા કરી ત્હેના હાથમાં એક લોખંડનો દડો આપવો. આ દંડાથી અદમાશ ગૈરકે એલન્ડીન ન્યારે ખાણું આપવા આવ્યો ત્યારે, ત્હેને મારી, બેહોશ કરી દીધો. ત્યાંથી તત્કાળ ગૈરકે એલન્ડીનનો કોટ પહેરી, ખજનચીની કેબિન તરફનો રસ્તો લીધો જતાંની સાથેજ લોખંડના દંડાથી ખજનચીને બેહોશ કરી, નિર્દેશીમાથી સર્વ તફડારી લીધું. આ સર્વ ત્હમેજ ખતાવ્યું હતું. કેમ મ્હારું કહેવું સત્ય છે ને ?

બ્લેકકે સર કેબિનના જવાબની અપેક્ષા રાખ્યા વગરજ આગળ ચલાવ્યું, “ સર્વ પુરું થયું. હવે ગૈરકને સંતાડવાની વાત આવી ગ્ને તે પકડાઇ જાય તો ત્હમારું સર્વ ઉઘડી જાય, એ ધાસ્તીએ ત્હમે એને ટ્રંકમાં સંતાડ્યો હતો. વળી ત્હમે ત્હેના ભોજનને સાફ હંમેશ હદ ઉપરાંત ખાવાનું મંગાવતા હતા કેમ ખરું ને ? ” બ્લેકકે સર્વ ખુલ્લુ કરતાં પૂછ્યું.

મિ० બ્લેકકે ! ત્હમે ખાલી શા સાફ બકવાદ કરો છો ? મ્હારો પાસે બેડી એસથર્પતું ઝવેરાત નથી. મ્હને લાગે છે કે ત્હમને સ્વપ્ન આવ્યું હશે.” સર કેબિને જુદા હારથથી કહ્યું.

“ નહિ મ્હારા સાહેબ ! હું તો ઝવેરાત પ્રત્યક્ષ ત્હમરી પાસેજ છે. એમ કહી શકું છું.”

હું મ્હારી પાસે?...ના એ તો ગૈરમની સાથેજ સમુદ્રમાં ગયા.” તદ્દન લગાડ ! તદ્દન ગપ ! ગૈરક તો ખાલી હાથે ન્હાસી કે. ઝવેરાત ત્હમ્હારી પાસેજ છે.” આમ કહી એકદમ વિજ-હડપે બ્લેઝકે કેમેરા ઉઠાવી લીધો. ઉંઘાડતાં માલમ પડ્યું કે સથર્પનું સર્વ ઝવેરાત કેમેરાના “સ્નેપશો ?”માં ભરેલું હતું. ક્ષેત્ર કે અંદરથી હીરાના બ્રેસલેટ કાઢતાં કહ્યું, “કેમ સાહેબ !” યો છળી પાડવાનો સામાન ? આ કેમેરા ત્હમે ક્યારથી આવા સાર વાપરો છો ? હું આંધળો નથી કે જીવન-ભરજીવના મધ્યમાં હમારે સર્વસ્વ મુકી ફક્ત શુદ્ધક કેમેરા સાથે જીવ બચાવવા પડ્યા ?” આમ કહી બ્લેઝકે સર્વ ઝવેરાત કેમેરામાંથી ક્યું.

સર કોલિનનું મુખ સ્વામ પડી ગયું હતું. ત્હેના આખા શરીરે દના બિંદુઓ ટપકતા હતા. તે થરથરતા અવાજે બોલ્યો, “મિન્ ! ત્હમો શું કરવા ન્હાઓ છો ?”

સર કોલિન ! મ્હારી ન્હાના કોષ ખરાબ નથી. હું કાંઈ પોલિસમાં પકડાવવા ન્હાતો નથી, કિંતુ ઝવેરાતના ખરા ને આપીશ. ત્હમે ઉચ્ચ કોટીના ઉમરાવ હોવાથીજ. હું ત્હમને તમાં આપવા નથી ન્હાતો. વળી ત્હમે મીસ વેસ્ટનના પાલક ત્રી, ત્હેવું બલિષ્ઠ બગડે તેથી. મ્હાશય પણ એટલું તો અચ્છી ખ્યાલમાં રાખજો કે જો ત્હમે મીસ વેસ્ટનના વિવાહ ત્હમાર મેટ્રમ સાથે કર્યા તો હું ત્હમારી પર કાયદેસર પમત્રા લાઘાં મોકલીશ ” બ્લેઝકે ગુરસાથી તપી બજ કહ્યું.

‘મિન્ બ્લેઝક ! હું તો ત્હમારી કૃપાના આધારેજ છું. માટે બચાવો.” સર કોલિને ગળગળા થઈ કહ્યું.

“ સર કોલિન ! ત્હમે કોઈ પણ પ્રકારનો ભય નહિ રાખો. હું ત્હમારો બચાવ કરીશ. આ સાથે હું ત્હમને ચેતાવું છું કે બદમાશ ચોકટનો એકડો, ત્હમારો પ્રાણ લેશે, કારણકે ત્હમે એની સાથે કુર્તવિદ્યા કરી છે. એને પેટીમાં પૂરી ત્હમારી હિંમેદ અવેરાતના એકલા માલીક થવાની હતી. ”

બ્લેકકે પોતાની પ્રતિજ્ઞા પૂર્ણ કરી, લેડી બ્રેસથર્પનું અવેરાત ત્હેણીને પાછું સોંપ્યું.

લેડી બ્રેસથર્પ પોતાનું અવેરાત પાછું મળ્યાથી ધણીજ ખુશ થઈ ગઈ. ત્હેણે બ્લેકકને પૂછ્યું. “ મિઁ બ્લેકક ! મ્હારું અવેરાત ક્યાંથી મળ્યું ? ”

“ લેડી ! એ પૂછવું નકામું છે ને તે મ્હેં ક્યાંથી મેળવ્યું તે પણ હું કહી શકતો નથીઃ ગૈરક સ્ટીમર પર હતો, ને ત્હેણેજ ચોરી કરી હતી. એટલુંજ ત્હમારે જાણવું યોગ્ય છે. અને વિશેષમા ગૈરકે અંપાપાત કર્યો તે સર્વને જાહેરજ છે. હું તો ફક્ત ત્હમને એકજ ચેતવણી આપું છું કે ત્હમે ત્હમારી સાહેબી, ને ભપકો છોડી દો, નહિંતર ફરી પાછા ત્હમે અવેરાત ગુમાવી બેસશો. ”

સેકસ્ટન બ્લેકક ત્યાંથી પોતાની કેમિનમાં આવ્યો ત્હેણે તરતજ સ્મિયને સામાન તૈયાર કરવા કહ્યું. “ ઇસ્ટન ક્વીન ” આ સમયે લંડનના બારામાં આવી ગઈ હતી. સર્વ મુસાફરો પોત પોતાના સામાન લઈ “ સ્ટીમ લોન્ચ ”માં બેસી ડેકપર ચાલ્યા ગયા. આપણી વાર્તાનો નાયક સેકસ્ટન બ્લેકક પણ પોતાના મદદમાર સ્મિયની સાથે પોતાની જન્મ ભૂમિમાં હવેથી પહોંચી ગયો. આસો ! હવે ત્હેના ત્યા ચોકટનો એકડો ઉર્ફે હેન્ડ્રી ગૈરકના લંડનના પરાક્રમે આપણે જોઈએ.

પ્રકરણ પમું

શીકારની પાછળ.

૪ અધિકારમયી, વાદળાથી અચ્છાદીત થયેલી, રાત્રિએ, ચોકરનો પોતાનું સંપૂર્ણ બળ અજમાવી, સમુદ્રના અગાધ બળની સ્તી કરી, ઇંગ્વંડના કિનારા પર આવેલી એક ટેકરી આગળ, ત્યુ થયેલી હાલતે આગ્યો. જ્યારે તહેના હાથો સમુદ્રના કિનારા વેલા કાંકરા સાથે ધસાવા લાગ્યા, ત્યારે તહેનુ આખું શરીર તીવ્રે અકાંક્ષા ગયું હતું.

હાલો કલાક સુધી તે જમીનપરજ પડી રહ્યો. થોડીવારે તહેના સ્ફુરતીનો સંચાર થયો, તહેણે ઉભા થઇ ચારે દિશામાં નજર સર્વત્ર ગાઢ અધકાર સિવાય કશું માલમ પડ્યું નહિ, આખરે ટૂટ સ્વરે બોલ્યો,

ખાલ્હિયા ઉભા રહે કાંઈ વળવાનું નથી પેટમાં ધણીજ લુખ કે હામ ! કમનસિખ ! પાસે કાંઈ ગામ હોવાનો ભાસ પણ તો." તહેણે નિશ્વાસ નાંખ્યો થોડીતાર ઉભા રહી ફરી ખાંધું શરુ કર્યું,

હાલ, હવે કશું પાસેના ગામના બાઈ, ને કપડા તથા ખાવાની કરું પણ તમી મહારો શું પરિચય આપીશ ?" થોડી ક્ષણે કર્યો પછી બોલ્યો, "હા ! હા ! હું મહારો પરિચય એક ખવડેલી ખાપીશ. અને કહીશ કે 'મહારી રડીચર સમુદ્રના અગાધ બળમાં

સમાધીન થઈ ગઈ છે. ફક્ત હું જ ઇશ્વર કૃપાથી બચી ગયો છું આ તાલ ધણેજ સુગમ છે. બચ્યા બેઠક ! હવે હું સૌથી પહેલાં લ્હારીજ ખપર લઈશ.” આટલું બોલતાં, લેના ગુસ્સાને પાર રહ્યોજ નહીં જીમ અને તરસથી લેના દંતો કચડાવા લાગ્યા. તૃપાથી લેનો કંઈ સુકાવા લાગ્યો. ગૈરકે ધીમે ધીમે ટકરી પણ ચઢવા માંડ્યું. ટોચ પર જઈ કંઈ દિશામાં જવું તે નક્કી કર્યું, અને નક્કી કરેલી દિશામાં લેણે ચાલવા માંડ્યું, લેણે ખુબ મજલ કરી, પણ કોઈ પણ મનુષ્યનો મેલાપ ન થયો. ગૈરકે પોતાનું ચાલવું જારીજ રાખ્યું. લગભગ કલાક એક ચાલ્યા પછી લેના કર્ણે શ્વાનના બસવાનો અવાજ આવ્યો, ગૈરકના મનમાં આશાનો સચાર થયો. થોડીવારમાં લેની નજરે પગથી પડી. લેણે તે પગથીએ ચાલવું શરૂ કર્યું, લેનું સર્વાંગ યાકીને લોથપોથ થઈ ગયું હતું. લેનામા ચાલવાને શક્તિ પણ નહોતી. તે એની જગ્યાએ કોઈ અન્ય વ્યક્તિ હોતે તો ક્યારનોએ રામશરણુ થઈ ગયો હોત, કીંતુ ગૈરક ધણીજ અસાધારણ વ્યક્તિ હતી. ને દુઃખ રુ છે, તે જાણતોજ નહતો, ભયને ઓળખતોજ નહતો.

ચાલતા ચાલતા, તે થોડીકવાર વિશ્રાંતી લેવા બેઠો. લેને કર્ણે વિચિત્ર અવાજ આવ્યો, શાંતિથી સાંભળતાં માલમ પડ્યું કે:-“મોટર કારનો અવાજ હતો. ધીમેધીમે અવાજ પાસે આવવા લાગ્યો. ગૈરક એકદમ ઉઠી, પાસે જાડીમાં લપાઈ ગયો. બે ક્ષણમાં મોટરકાર ગૈરક ઉભો હતો ત્યાં આવી પહોંચી. મોટરકાર, જંગલ હોવાને લીધે ધણીજ ધીમે ચાલતી હતી. તેની પાછળ ચામડાની એક મોટી ટ્રંક બાંધી હતી. ગૈરકે અનુમાન કર્યું કે પેટીમાં કપડા હોવા જોઈએ. જો કોઈ ક્તાલ ક્તાલમાં આવે તો ધણીજ મજા આવે. મોટરકાર તો થોડીવારમાં દુર

જતી રહી, આ જોઈ ગોરક બણીજ ઝડપથી એની પાછળ જોડયો. આ સમયે સવારના ચારનો સમય થયો હતો, આકાશમાં કાળા વાદળો આ આમથીતેમ દોડી રહ્યાં હતાં, આગળ મોટર અને પાછળ જૈરક એમ બંને જણ અધકારમાં આમળ વધી રહ્યા હતા. થોડીકવારમાં ગૈરકે મોટરને પકડી પાડી તે ત્રેની “રીંગ” માં ચઢી બેઠો. ત્રેણે પેટી ખોલવાનો પ્રયત્ન તરતજ આરંભ કરી દીધો. થોડીકવારમાં ત્રેણે એક પટો છોડયો, પણ કમનસિમે “મટ” અવાજ થયો ને ગૈરકનો હાથ કોઈએ મોટરમાંથી પકડયો. ગૈરકનો હાથ પકડનાર ત્રેના મ્હોં સ્હામું જોઈ બોલ્યો “કોણ ચોકટનો એકડો ?”

“સેકસ્ટન પ્લેઝક ?” ગૈરકના મ્હોંમાંથી બધ સહિત જાબ્દો નીકળી પડ્યા.

“રિમથ ? મોટર ઉભી રાખ પ્લેઝકે રિમથને કહ્યું, જૈરક પકડાયો છે.”

આ વખતે હેન્રી ગૈરકે સમયસુચકતા વાપરી. પ્લેઝકના હાથે બચકુ બચું બચકાની વેદનાને લીધે પ્લેઝકે એકદમ હાથ છોડી દીધો. અને ચોકટનો એકડો ત્રેને યાદ આપી ગૂમ થઈ ગયો.

સેકસ્ટન પ્લેઝક અને રિમથ મોટરમાં બેસી લંડનથી, પોતાન સ્નેહીને ત્યાં “એક્સપ્રેસ” તરફ જતાં હતાં.

પ્લેઝકે ઉત્તેજિત સ્વરે કહ્યું, “રિમથ ! મોટર એકદમ યોભાવ ગૈરક મ્હને બચકુ બરી ન્હાસી મથો છે. હુ એનો પીછો લઉં છું. તું મોટરમાં બેસ. જો મોટર છોડી કોઈપણ ઠેકાણે જતો નહિ. જો કોઈપણ ઝાડીમાંથી નિકળે ને સીધો જવાબ ન આપે તો રીવોલ્વર મારું.”

ખેલેછક તરત ઉતર્યો, પણ તરતજ પાછો ફર્યો, હેણે કહ્યું “આ અધકારમાં હોનો પીછો મેવો મુશ્કેલ છે. ફરી કોઈ વખત એને જોઈ લઈશું.” આમ કહી ખેલેછકે સ્મિયને મોટર ચલાવતા કહ્યું મોટર થોડી વારમાં નજરની બહાર જતી રહી, કે તરતજ ગૈરક ઝાડીમાંથી બહાર નીકળ્યો. હેતું મ્હોં ગુસ્સાથી લાલચોળ થઈ ગયું હતું, તે બબડતો હતો, “શપ્તમાના બચ્ચા ખેલેછક ! હવે હું તને આ પૃથ્વી પરથી વિદાયજ કરીશ. આજથી હું પ્રતિજ્ઞા કરું છું કે હું તને મારીશ કે પછી હું મરીશ.” આટલું બોલી તે ગામ તરફ ચલ્યો. ગૈરક જાણતો હતો કે “ખેલેછકે સર્વ પોલિસ થાણાઓમાં પોતે છુટી ગયો છે, એવી ખબર આપીજ હશે, માટે મ્હારે વેશ બદલવો જોઈએ.” આવો વિચાર કરતો ગૈરક રેલ્વે લાઈન આગળ આવી પહોંચ્યો. રેલ્વે લાઈન આગળ આવતાંજ રહામેથી પ્રકાશ આવવા લાગ્યો. થોડી ક્ષણમા હેણે જાણ્યું કે ટ્રેન આવી રહી છે. ગૈરક થોડે દૂર ગયો, ને સીમનલ લાઈટ આગળ આવી ઉભો રહ્યો. એક ક્ષણમાં હેણે જાણી લીધું કે પાસે કોઈ પણ રેલ્વે સ્ટેશન નથી. થોડીવારમાં એક માલગાડી આવીને ઉભી. માલગાડી ખોટી લાઈન પર ઉભી હતી. આ સમયે ગૈરકે વિચાર્યું કે જો કોઈ બીજી પેસેન્જર ટ્રેન આવે તો બડી મજા આવે. કર્મસંજોએ ગૈરકનું ધારવું સત્ય પડ્યું. એક ફાસ્ટ ટ્રેન પર જોસમાં આગળ ધસી રહી હતી, આ જોઈ બહમાજ ચોકટના એકકાએ પોતાનું સર્વ બળ અજમાવી સીમનલનું લાઈટ લીધું કરી નાખી, ગાડીને પસાર થઈ જવા દીધી. એ સેફ્ટમાંજ બંને ગાડીઓ “ધડધડ” અવાજ સાથે અથડાઈ પડી, અને ને સાથેજ ગૈરકના મુખમાંથી હાસ્યનો પ્વની નીકળી પડ્યો. ફાસ્ટ ટ્રેનના ધણુ ઉતારઓને ઇજા થઈ હતી, અને થોડાનો આત્મા સ્વર્ગે સીધાંબો હતો, સર્વ

લોકેનો આર્તનાદ પથરને પીગળાવી નાખે તેવો હતો, પરંતુ ગૈરકના કઠણ હૃદયને તો કશું પણ ન થયું. તેણે વિચાર્યું કે ટ્રેઇનમાં અવશ્ય એ ચાર વ્યક્તિ ધનાઢ્ય હોવા જોઈએ. અને તેઓ પાસે પૈસા, કપડા તથા ખાવાનું હોવું જોઈએ, ગૈરક બોલ્યો, “ચાલ જીવ, આનાથી કયો ખીજો સુઅવસર મળશે. ધન્ય છે, પરમાત્મા, ત્હેં આખર મ્હારા કષ્ટનો અંત લાવવા આખી ટ્રેઇનનો જુકો કર્યો.” જુઓ ! બદમાસો પણ માને છે કે ઇશ્વર ત્હેમના પૈશાચિક કાર્યોમાં રહાય કરે છે !

અરેતુ, ગૈરક બાંગીને જુકો થયેલી ટ્રેઇન આગળ આવ્યો. તેણે ધાયલ થયેલા મનુષ્યો પ્રત્યે દૃષ્ટિપાત પણ ન કર્યો, અને સીધો જ ફર્સ્ટ ક્લાસના ડબ્બા તરફ ગયો. ડબ્બો પાટાપરથી ઉતરી પડ્યો હતો, જતાં પણ અદર લાઇટ બળતી હતી. ડબ્બાનું ખારણું તથા સીટ બાંગી ને જુકો થઈ ગયા હતા. ગૈરકે ડબ્બામાં પ્રવેશ કર્યો અંદર એક જ મુસાફર બેઠો જઈને પડ્યો હતો. દેખાવ પરથી તે ધનાઢ્ય હોય એમ ખાસતું હતું, ત્હેના પહેરવેસ પરથી તે અમેરીકન હોય એમ લાગતું હતું. ત્હેના માથા આગળ એક “હેન્ડ બેગ” પડી હતી, સૌથી પહેલા ગૈરકે તેને હસ્તગત કરી, પછી તેણે ચોક્કસ રીતે તપાસ્યું કે મુસાફરને માથામાં ચોટ લાગવાથી બેઠો જઈ ગયો છે. ગૈરકે ત્હેનો ઓવરકોટ, હેટ તથા ખીસ્સામાંથી પૈસાનું પાકીટ તથા સીમારકેસ તફાવી લીધાં. ઓવરકોટનું ખીસ્સું તપાસતાં તેમાંથી ચાવીનો કુમખો તથા એક બુક મળી. આ મળતાં ગૈરકના હૃદયનો તો પાર જ ન રહ્યો. તેણે આજીબાજી જોયા વગર જ લાંબી સર્વે જઈને અગીયારા ગણવા માંડ્યા.

શુકલપક્ષની ક્ષીણ ચંદ્રકળા આકાશમાં યથા રહી હતી. ચંદ્રન પ્રકાશમાં હેન્રીને રસ્તો મળ્યો. થોડું ચાલતા તેની દૃષ્ટિએ એક યાગમાં રાત્રી પસાર કરવાના ધરાદે તહેણે યાગમાં પ્રવેશ કર્યો, પ્રાતઃકાલનો સમય પાસે આવવાથી ઠંડી કકડાવીને પડતી હતી, તેથી તહેણે ઓવરકોટ પહેરી લીધો, અને સીગાર કેસમાંથી એક સીગારેટ ચેતાવી ઓવરકોટ શરીર પર નાખતાંજ તેને ભાર લાગ્યો, તપાસ કરતાં નીચેના ખીસ્સામાંથી એક આન્ડીની બોટલ તથા ટીનન ડ્રગ્સમાં થોડા ખીસ્કુટ મળી આવ્યા. હવે હેન્રી ગૈરક ઉઠે ચોકટના એકકાના શરીરમાં વીળળીની માફક જોર આવ્યું. તહેણે તરતજ ખાદ્ય વસ્તુઓ પેટમાં પધરાવી દીધી. એ ચાર સીગારેટ, ફૂંકી હેન્ડ બેગનું ઓશીકું કરી નીંદ્રાને આવીન થયો.

ન્યાયે ગૈરકની ઉંઘ ઉડી, ત્યારે સહવાર પડી ચૂકી હતી. પૂર્વ દીશ્વામાં સૂર્યની મધુર લાલિમા દેખા આપી રહી હતી. ગૈરક ઉઠ્યો, પાસે આવેલા હોજમાં હાથ મ્હોં ધોઈ, તહેણે હેન્ડ બેગ ઉઘાડી, બેગમાં એ સુદર સુટો, ઘાઠી બનાવવાને અસ્તરો, ત્ર્ય આઈનો, મ્હોં સાફ કરવાને સાપ્ત તથા દુવાગ છત્પાદિ વસ્તુઓ હતી. સૌથી પહેલા ગૈરકે આઈનો ઉપાડી, પોતાનું મ્હોં જોયું પોતાનો ચહેરો ન પકડાઈ જાય, તે સાઈ તેને ઘાઠો કરવાનું મન થયું. તરતજ તહેણે પોતાનો વિચાર અમત્તમાં મુક્યો. ઘણા દિવસની વધી ગયેલી ઘાઠી સાફ કરી નાખી લાંબી મુઝોને પણ તહેણે તિર્કાંજલી આપી દીધી તહેણે પોતાના ફાટી મયેજા કોટ તથા પાટલુનને પેનસન આપી, નવો સુટ પરિધાન કર્યો. હવે પિશાય ગૈરક જેન્ટલમેન લાગવા લાગ્યો. તહેણે વિચાર કર્યો કે જેના વસ્ત્રો મ્હોં પરિધાન કર્યા છે,

તેનુંજ નામ મ્હારે ધારણ કરવું પડશે. એટલામાં તેની નજર વિઝી-
ટીંગ કાર્ડના બોક્સ તરફ ગઈ. તેણે તરત તે ઉધાડ્યું ને જોયું તો
તેના પર, “ મિ. સિલ્વેસ પાર્ચ ” છાપેલું જણાયું, તેને સિલ્વેસ
પાર્ચનું નામ કંઈક પરિચીત લાગ્યું. વિચાર કરતાં માલમ પડ્યું કે
પાર્ચ કુટુંબ ન્યુયોર્કમાં ધનાઢ્યમાં ધનાઢ્ય ગણાય છે, અગાઉ ગૈરકે
આજ કુટુંબના એક માણસ પાસે બદમાસીથી એક હજાર પૌંડ
પડાવ્યા હતા. હેન્ડ બેગના બાજુના ખાતા તપાસતાં, તેના હાથમાં
એક બંડલ આવ્યું, બંડલમાં બેંકની પાસ ખુક હતી. પાસ ખુકમાં
સત્તર હજાર પૌંડ જમે હતા. ગૈરકે તરતજ પોતાના ખિસ્સામાંથી
ટ્રેઝનમાં મળેલી એક ખુક કાઢી; એક ખુક, પાસખુકવાળી બેંકનીજ હતી
વિશેષમાં એક ખુકમાં એક એક પર સિલ્વેસ પાર્ચની સહી હતી. ગૈરક
સર્વ વસ્તુઓ પાછી બરોબર ગોઠવી, બેગને હાથમાં લઈ, બાગની પ્હાર
નીકળી સડક પર આવ્યો. થોડીવાર સડક પર ચાલી, તેણે એક
વટેમાર્ગને પુછ્યું શહેર કેટલું દૂર છે ”

વટેમાર્ગે સ્થામે પ્રશ્ન કર્યો કાર્નવુડી.

“ હા ” ગૈરકે અધ્ધરજ કહ્યું.

થોડુંકજ દૂર છે ” આમ જવાબ દઈ વટેમાર્ગ પોતાને રસ્તે પડ્યે
અર્ધા કલાક જેટલા સમયમાં, ગૈરક કાર્નવુડ મા આવીપહોંચ્યે.
તેણે પોતાનો સુકામ એક બાદશાહી હોટલમાં રાખ્યો ત્યાં તેણે એક
રુમ ભાડે રાખી, અને મોર્નિંગ ડિનર સારુ ઓર્ડર આપ્યો. ભુખાની
શક્તિ કરી, આંડીને ઉદરમાં પધરાવી. બપોર થતાં તે સ્નાન કરવા
બેઠો. શરીરને સાબુથી સાફ કરી સ્નાનાથી નિવૃત્તી થઈ તેણે પોતાના
વાળ ઓળ્યા. પછી ગૈરકે બેગમાંથી એક નવોસુટ કાઢી, શરીર પર
પારધાન કર્યો.

ઉપરોક્ત સર્વ કામ તમામ કરી, તહેણે પોતાની રમતુ દાર ચોક્કસ રીતે બંધ કરી દીધું. પછી તહેણે ટેબલ પર બેઠ, સિલેસ પાર્થના અક્ષરોની નકલ કરવી શરૂ કરી. ગૈરક જેવા ધૂતને તો આ-કામ ઘણું જ રહેલ હતું અડધો કલાક મહેનત કરી; તે સિલેસ પાર્થના હસ્તાક્ષરોની આબેહુમ નકલ કરી શક્યો. ઘોડીક્ષણ વિચાર કરી તહેણે એક કોરા એકપર સિલેસ પાર્થના જેવાજ હસ્તાક્ષરોમાં સહી કરી, અને નાથુ સેનાર તરીકે સેકરટન પ્લેષકતું નામ લખ્યું. રકમ ભરવાની જગ્યાએ એક હજાર પૌડ લખ્યા. આટલુ લખી તહેણે એક અટકારય કર્યું. ગૈરક જાણતો હતો કે સિલેસ પાર્થના મરણના સમાચાર લાંડનમાં મળી ગયા હશે, એટલે ખેંડતો મેનેજર રૂપિયા આપશે નહિ અને આ એક સપ સેકરટેન પ્લેષક વટાવવા જશે કે તહેને પોલીસમાં પકડાવી પાર્થના હસ્તાક્ષરોની નકલ કરવાના ગુન્હા બદલ પ્લેષકને સજા થશે. ગૈરક એકદમ હસી પડ્યો, ને બોલ્યો, “હા ! હા ! હા ! કેવી મજા પડશે. બચ્ચા પ્લેષક, હવે તારા દહાડા ભરાય ચુક્યા છે.”

ગૈરકે ઘંટડી મારી, હોટલના બોયને બોલાવ્યો ને કહ્યું, “બોય ! એક હયામાં ઉંચી જાતની પ્લાન્ડીની બોટલ લાવ.”

બોય ત્યાંથી પ્લાન્ડી લેવા ચાલ્યો ગયો. ગૈરકે હાડી આમતેમ રમ માં આંટા મારવા શરૂ કર્યો, તે મનમાં બોલી રહ્યો હતો, “ક્ષમ ! હવે-હું સહને સારું સુખ ભોગવીશ હવેનો પ્રેમામ બોલવી ને સૈમી પહેલાં મ્હારી ગેખીની શી દશા છે ? તે ક્યાં છે, શું પ્રવૃત્તિ કરે છે ? તે તપાસ કરીશ. કારણ કે એના વગર મ્હારી મનોધારણા માર નહિ પડે. અહા ! હું “ડેવિલ” દ્વીપમાં સજાપત્રો દેવો, અને આજે કેવો મોજ કરું છું. કોણ બેવકુફ ! એમ કહે છે કે અદના આર યા પાપના

પંથે વિચરવામાં દુઃખજ મળે છે ? એમ કહેનારા સહંતર બેરકુદોળ છે, સૌથી ખહેલા તો સેકરટન બ્લેધક અને સર કોલિન કોરનિયસને મહારા શિકાર બનાવીશ.

બદમાશ, દગાબાજ કોલિને તો મહેને ટંકમાં પૂરી, સર્વ ઝવેરાતના માલેક થઈ જવાની ચેષ્ટા કરી, હેને દેખાડીશ કેન્ઝા ચેકટના એકકાની સાથે દમલખાજી કરવાનું આ ફળ મળે છે, બસ વેર ! તું મહારા હૃદયમાં વાસો કર. બસ ! હવે તો વેરની વસુલાતજી થશે” આમ કહેતાં ગૈરકે પોતાના હાથોની મુઠ્ઠીઓ વાળી વેરની વસુલાત કરવાની ભિષ્મ પ્રતિજ્ઞા લીધી.

બોય, કલા પ્રભાણે પ્યાંડી લઈ આવ્યો. મદિરાના ચુરત ઉપાસકે હેને ઉદરમાં સ્થાન આપી, હોટલનું બાકું ચૂકવી, મુરોપના સુપ્રસિદ્ધ લંડન શહેર તરફ ગમન કર્યું.

હમારા લોકપ્રિય પુસ્તકો.

ગુજરાતી ગાયનમાળા ભાગ ૧ થી ૫ દરેકના	૦-૬-૦
ધી ન્યુ ફોનોગ્રાફ ગાયનમાળા	૦-૬-૦
રંગમાં ભંગ (સચિત્ર)	૦-૬-૦
લાલ દીવો ”	૦-૬-૦
સદ્ગુણી શશીકા ”	૦-૬-૦
હિન્દ-કીર્તન	૦-૬-૦
ડાકુની દીકરી (ટીટકટીવ વાર્તા)	૦-૮-૦
રાક્ષસી-કુતરો ”	૦-૬-૦
હુત્તર સાર સમુદાય	૦-૮-૦
મનરંજન રસિક ગાયન સંગ્રહ	૦-૪-૦
પ્રભાત સંગ્રહ	૦-૬-૦
બ્રહ્માનંદ-લક્ષ્મીસુધા	૦-૪-૦
સ્વરાજ કીર્તન	૦-૨-૦
રણજીત કુસુમ (નવલકથા)	૧-૮-૦
બીર-પ્રતિજ્ઞા ”	૧-૮-૦
મુરતીલાલ ”	૧-૦-૦
વીર દુર્ગાદાસ ”	૦-૫૦૦
જગદેવ પરમાર ”	૦-૫-૦
ભરથરી (સચિત્ર કાવ્ય)	૦-૬-૦

એ સિવાય બધી જાતના પુસ્તકો મળે છે. વેપારીને સારો લાભ આપવામાં આવે છે.

લખો:-ગુજરાતી સાહિત્ય મંદિર, મલાખતપુરા-મુસ્ત.

પ્રકરણ ૬ હું.

સેતાની પંખે.

સવારનો સમય થયો હતો. વિશાળ લંડનની બગ્ચ સ્ટ્રીટમાં કોલા-હલ પૂર્ણ વેગથી સંભળાતો હતો. ઉઘમી કોઠે પોતાને કામે વળગવાનો સમય થયેલો જાણી. તૈયારી કરતાં હતાં. આ સમયે “બેકરસ્ટીટ”નો મશહૂર ડિટેક્ટીવ સેકસ્ટન ખેઠક ઉર્ફે લંડનનો બમનો જૂન પોતાના રૂમમાં બેસી, “લડન ટાઇમ્સ” ના પાનાઓ ઉઘલાવતો હતો, તેની સ્હામેજ, રિમથ એક આરામ ખુરશી પર બેસી નવસકથા વાંચતો હતો. સમય જળ પ્રવાહની માફક વહો જાય છે. ધડીયાળમાં નવના ટકોરા થયા, તત્કાળ રિમથે પૂસ્તકને બાજુ પર મુકી પોતાના મુકરર કરેલા કામે ચક્ત પકડી.

રિમથના ગયા બાદ થોડીવારમાં ખેઠકની પરિચારિકા મીસ બોડેને કોમ અપરિચિત વ્યક્તીનું વિઝીટીંગ કાર્ડ લાતીને ખેઠકના હાથમાં મુક્યું. કાર્ડ પર “જેકલ પાર્ક” આટલાજ શબ્દો છાપેલા હતા. ખેઠકે, કહ્યું, ‘મેમી’ ! ખંડાર ડ્રોઇંગ રૂમમાં બેસાડ. હું હમણાજ આવું છું.

ખેઠકે ડ્રોઇંગ રૂમમાં પ્રવેશ કરતાં પહેલાં આંગતુકનું બારિક નજરે નિરીક્ષણ કર્યું. આંગતુકનું મુખ દાઢી મુઠ વિહીન હતું. તે શરીરે બલિષ્ઠ, અને દેખાવે સદૃઢરથ જેવો ભાસતો હતો, તહેણે પોતાની શોભા વધારવા, આંખો પર સોનેરી ફેમના ચરમા લગાવ્યા હતા.

ખેઠકે, શિષ્ટાચાર કરતાં, પોતાની ઉત્તેજિત થએલી માનસિક વૃત્તિઓને દાખી દેતાં, એક ખુરશી પર સ્થાન લીધું. આંગતુકે ખેઠકની

રહામે ખૂરસીપર બેસતાં કહ્યું. “મિં બ્લેઝક ! મહેને માફ કરખે કે ત્હમને આવ્યાને હવ્તુ બે દિવસ પણ નથી થયાં, તે પહેલાં, પાછો હું ત્હમને તરદી આપવા આવ્યો છું.”

“ત્હમને મહારા આગમનની ખજર કેવી રીતે પડી ?”

“મહેને ? અરે મહેને એકલાને શું ?... પણ અધા લંડન નિવાસી-એને પણ ત્હમારા આવ્યાની વાત જાહેર છે.

“હા ! હા ! હા ! મહેને અત્યાર સુધી જરા પણ ખજર નહોતી કે મહારી હિલ્લચાલ તરફ સર્વતું ધ્યાન હોય છે.” બ્લેઝકે હાસ્ય પૂર્વક કહ્યું.

બ્લેઝકનું કહેવું સાંભળી આંગતુકે પણ જરા હાસ્ય કર્યું.

“મિં પાર્યે ! નહિ, નહિ, મિં ચોકટના એકકા ! ચાલ મહારે તામે થા, ચલાવ એકદમ હાથ ઉપર છે ?” બ્લેઝકે એકદમ પોતાના ખીરસામાંથી રિવોલ્વર કાઢી ગૈરકની રહામે ધરી દીધી;

“બ્લેઝક ! તું મહેને ઓળખી ગયો ? ત્હારી નિરિક્ષણતા ધણીજ તીવ્ર લાગે છે શયતાનના અગ્નિ ! તું મહેને પકડી શાંતિથી સમ્મ નહિ શકે. મહારી ટોળીથી સારું યુરોપ થયરે છે, તો પછી ત્હારી તે શું વિસાત ?” ગૈરકે બ્લેઝકના રહામે મુકડી ઉગામી, ચુસ્તાથી કહ્યું.

“ચાલ ! મહારે વધારે ગરબડ નહિ બ્લેઝકે. બહુ બકબકાટ કરશે તો ખોપરી ઉડાવી દહશ.”

“એમ કે ? આ ઠોંસામાજ ટોળીને ઓળખે છે કે ?”

ગૈરકે પોતાનો મુકડો બ્લેઝકના તરફ તાક્યો. ગૈરકના કાંઇના નિયસા બામમાં ચોકટના એકકાનું નિશાન બ્લેઝકની નજરે પડ્યું. એક ક્ષણ સારું બ્લેઝકના મગજમાં બપનો સંચાર થયો, તે ચમક્યો ! છતાં હિમ્મતથી બોલ્યો,

“ચાલ, બોલ! આ સમયે મ્હારા મકાને આવવાની આવ નવાળ બદાએ શું કામ તસ્દી લીધી છે? મ્હને ખાતરી છે કે તું સત્ય તો બોલવાનોજ નથી, પણ જોઈ તો ખરો કે તું મ્હને કેમ હડાવે છે?”

“મિઠ ખેંચક! હું જાણું છું કે ત્હમે મ્હને આજકાલ ઘણા દિવસથી પકડવાના પ્રયત્ન કરો છો, તેથીજ હું ત્હમારો તે પ્રયત્ન કેવા દરજ્જાનો છે, તે તપાસવા આવ્યો હતો. હવે તો ત્હમને સમજ પડી કે હું કેવો માણસ છું. “ડેવિલ” દ્વીપથી નરન્ની છુટવું, જહાજ પરથી આપના જેવા ચાણુક્ષ ડિટેક્ટીવની આંખોમા ધૂળ નાંખી, સમુદ્રમાં કુદી પડવું, લંડનમાં વમર મુશીબતે આવવું, તે તો સર્વ ત્હમે જોયું. હવે ત્હમે સારી રીતે જાણો છો કે હું સ્વતંત્ર છું. મ્હારી પાસે કપડાલત્તા, તથા પૈસાની પાછી રેલમજેલ છે. હવે કાંઈ વિશેષ ખૂલાસો જોઈએ છે?” ગૈરકે પોતાના પરાક્રમે દર્શાવતાં ખેંચકને પૂછ્યું. ખેંચકે ત્હનો પ્રત્યુત્તર નહિ આપ્યો. “ગૈરકે પાછું આમજ ચલાવતા કહ્યું. “ખેંચક! મ્હારો અત્રે આવવાનો મુદ્દો ત્હને યમપુરીમાં પહોંચાડી, શાંત ચિન્તે વિશ્રાંતી લેવાનો હતો.”

ઓહ! ત્યારે તો તું આ વખતે મ્હને યમપુરીમા મોકલવા આવ્યો હતો કેમ? ધન્ય છે ત્હારી હિમ્મતને. પણ દોસ્ત! અફસોસની વાત તો એ છે કે આ દેહ તો ત્હારા જેવાને યમપુરીમાં પહોંચાડવા સરખાયેલો છે. હવે હું ત્હને પાઠો સદાને સાર “ડેવિલ” દ્વીપમાં મોકલી આપીશ.”

“ ત્હને આ જગતમાંથી વિદાય કરવાની મ્હારી મિષ્ટ પ્રતિજ્ઞા છે. તે હું બળ બા કળથી પૂર્ણ કરીશ.”

પણ અફસોસ ! ત્હને ત્હારી પ્રતિષ્ઠા પૂર્ણ કરવનો સુયોગ પ્રાપ્ત ન થયો, હવે ત્હારાથી છટકાવાનું નથી, તેમ દયા પણ મળવાની નથી. ”

“ દયા ? જમસુસને ઘેર દયાનો વાસ હોતોજ નથી. હું કાંઈ ત્હારે ઘેર દયાનો બિશુક બની નથી આવ્યો, વળિ હું જાણું છું કે ત્હારામાં દયા આપવાની ઉદ્ધરતા પણ નથી. ”

અચ્ચાનક બ્લેઝકની નજર ગૈરકના હસ્તો પર પડી. તે પોતાના ખીસામાં હાથ નાખવા બ્રતો હતો.

“ ખબરદાર ! ખીસામાં હાથ નાખશે તો ખોખરી હડી જશે. ચાલ ત્હારા હાથો ટેબલ પર મુક ? ! ” આમ કહી બ્લેઝકે પોતાના ખીસામાંથી હાથકડીયો કાઢી. “ ગૈરક ! લાવ ત્હારા હાથમાં મ્હને કડીયો નાખવા દે ? ! ” ગૈરકે પોતાના હાથ ટેબલ પર મુક્યા, કે તરતજ બ્લેઝકે ત્હેના હસ્તોમાં હાથકડીયો પ્હેરાવી દીધી.

ગૈરકની આશ્ચર્યજનક ધીરજ ત્યાં હીલચાલ જોઈ, બ્લેઝક અજાયબ થયો, બ્લેઝકના મનમાં ન્હોતું કે ગૈરક આટલી રહેલાકથી તાબે થશે. બ્લેઝકે પાટલુનના ખીસામાંથી ચાવી કાઢી, હાથકડી બંધ કરવા હાથ લખાવ્યો; અચ્ચાનક ત્હેના હાથમાંથી પિસ્તોલ સરી પડી, અને ત્હેના સાથેજ બ્લેઝક પણ ભોંય પર ગબડી પડ્યો.

બાંચકો ! ગૈરકે પોતાના ડાબા હાથની એ આંગળીયો વચ્ચે ૧ “એપ્રોનીયા” ની ન્હાની ટયુબ છુપાવી રાખી હતી. જેવો બ્લેઝક

૧ એક જાતનો તિલચુ તેળા

હાથકડીને આવી દેવ ગયો, તેવેજ “એમોનીયા” હેના મ્હોં પર જઈ પડ્યો; અને તે લોચ બેગો થઈ ગયો. ખ્વેષકને પડેલો જોઈ. ગૈરક હવેથી માણ ઉઠ્યો, “ કેમ સમતાન ! હવે કોણ છે તારો બેલી ? ”

આ સમયે ખ્વેષક પોતાને બચાવી શકે એવી સ્થિતિમાં નહોતો તોય “એમોનીયા” હેની આંખમાં તથા નાકમાં ગયો હતો. સર્વ ભાગમાં લાલ ચાંકા પડી ગયા, અને ખ્વેષક હાંફવા લાગ્યો, આવે સુયોગ જોઈ પિશાચ ગૈરક પોતાના પોકેટમાંથી છરો કાઢી, ખ્વેષકનું ખુન કરવા તત્પર થયો, ખ્વેષકે જાણ્યું કે હવે તો નકકી આવી બન્યું. હજુ જૈરકના હાથે પકડવા ચેષ્ટા કરી, પરંતુ, તે નિષ્ફળ મઠ. ગૈરક, ખ્વેષકની છાતી પર ચઢી બેઠો, ને હેને કહ્યું, “ કેમ, ડિટેકટીવ સાહેબ ? શું વિચાર છે ? આ લો લકમારી..... ”

આ સમયે ખ્વેષકનો સ્વામીબક્ત કુતરો, સિંહ સમો નાદ કરતો, પોતાના સ્વામીના રક્ષણાર્થે આવી પહોંચ્યો. પોતાના કામમાં ખસેલ પડેલું જોઈ, ગૈરક એકદમ કુતરા તરફ ધસ્યો. બહિષ્ટ “ ટાઇગર ” ગૈરક તરફ ધસારો કર્યો, હેનરી હેના ધમારા સ્વામે ટકી ન શક્યો, સ્વામીબક્ત ટાઇગરે પોતાના સ્વામીને બાનમાં લાવવા પોતાના સુગળા વાળવાળી પૂછડી ફેરવી, પણ કમનસિખ ! “ એમોનીયા ” હેના સરીર પર પડ્યો. ગૈરકે આખરે હારી જઈ, બાકી રહેલો “એમોનીયા” ટાઇગર પર નાખ્યો, ટાઇગર તથા ખ્વેષકને બેહોશ જોઈ પિશાચ પાગલતી માફક હસી પડ્યો. ઇવરકળા અગાધ છે. અચાનક સ્મિય ખ્વેષકથી આવ્યો, ને સર્વ મામલો જાણતાંજ, એકદમ અંદર ધસી આવી, ટેબલ પર પડેલી રિવોલ્વર ઉઠાવી ગૈરકની સ્વામે તાકી, પરંતુ સર્વ નિષ્ફળ ગયું; ગૈરક એકદમ હાલંગ ખારી, સીડીં આમળ જઈ

પહોંચ્યો. રિમથે એની પૂઠ પકડી, પણ ગૈરક એકદમ સીડી ઉતરી, બામની બહાર અગીઆરા ગણી ગયો, આખરે યાકી રિમથ. ટાઇગરની પાસે આવ્યો. સ્વામીભક્ત કુતરો બેભાન થઇ, સ્વામીની પાસેજ પડ્યો હતો. રિમથે પાણીથી, હેનું મ્હોં ધોવું શરુ કર્યું. ટાઇગરના શરીર પરનો એમોનિયા સાફ કરી, રિમથે બ્લેઇકને હોશમાં આપ્યો, બ્લેઇક શુદ્ધિમાં આવ્યો, એટલે રિમથે પૂછ્યું. “આ શું ગન્યું? અહિંયા ગૈરક કેવી રીતે આવ્યો? અને આ એમોનિયા કેવી રીતે છાંટ્યો?”

“રિમથ બદમાશ ગૈરકે પોતાની આંગલીયો વચ્ચે તીવ્ર એમોનિયા દબાવી રાખ્યો હતો. જેવો હું ત્હેને હાથકડી પહેરાવી કુંચી લગાવવા જતો હતો, તેવોજ એમોનિયા મ્હારા મ્હોં પર નાખ્યો. આખોમાં ઘણીજ દહાય બળે છે. લાવ હું મ્હારું મ્હોં જોડે “આમ કહી બ્લેઇકે પાસે પડેલા આયનામાં પોતાનું મ્હોં જોયું. ત્હેના મ્હોં પર લાત ચાંદા પડી ગયા હતા, બ્લેઇકે આયનામાં જોતાં કહ્યું.” હા! ઇશ્વર ઘણોજ દયાળુ છે, કે આજે હું આપજો થતો બચ્યો.”

જ્યારે બ્લેઇક આયનામાં મ્હોં જોતો હતો, ત્યારે બીજી બાજુ રિમથ પોતાના બહાલા ટાઇગરને સિતળ બળ સિંચી ઠંડક આપતો હતો અચાનક બ્લેઇકની નજર ટાઇગર પર પડી. તે બોલી ઉઠ્યો, “શું ગૈરકે, ટાઇગર પર પણ એમોનિયા નાખ્યો? ઠીક છે બચ્યા ગૈરક, હવે આનો બદલો તું જોઇ લેજે.”

બ્લેઇકના કોષનો પારજ ન રહ્યો.

“રિમથ! હવે આપણે ગૈરકને કોઇ પણ પ્રકારે પકડવોજ જોઇએ.”

“હા! એની ચાલાકીથી તો સારું યુરોપ ધુણ ઉઠે છે.”

“પણ ત્હેને હવે શું કરશો? એના હાથમાં ઘણાજ માણસો

છે મહેને તો એની બાદશાહી ચોકટના એકકા વાળી ટોળીનો ઘણોજ ભય લાગે છે.”

“ડરી ગયો ! એમાં ડરવાનું શું છે ? આપણે આપણા જીવનમાં કંઈક જાતના માણસો સાથે પાનાં પડ્યા છે, તો પછી ગૈરક અને તહેની ટોળી તે એના આગળ શું છે ?” બ્લેકકે હિમ્મત આપતાં કહ્યું.

આ સમયે અચાનક બહારના “કોલબેલ” નો ધ્વની આવ્યો. રિમ્મ બહાર ગયો. અને બેલ્કોણમાં પાછો આવ્યો, તહેલે કહ્યું.

“બહાર ત્હમને બે જણા—મળવા માંગે છે. એક તો ઇમ્પીરીયલ બેંકના મેનેજર ત્યા ખીજો જોકલ પાર્ચ છે.

“ડરી પાછો જોકલ પાર્ચ ? એકવારનો, જોકલ પાર્ચના નામે આવી ગયો. તો પછી ખીજા કયા જોકલ પાર્ચ આવ્યા છે ? હીક આવવા દે. કંઈક નવીન જાણવાનું મળશે.”

થોડીવારમાં બંને આંગતુકો આવી પહોંચ્યા. ત્હેમાં એકે પૂછ્યું “આપજ લંડનના પ્રસિદ્ધ ડિટેક્ટીવ બ્લેકકે છો ?”

“હા ! હું તેજ ભટકતો બ્લેકકે” બ્લેકકે હસતાં હસતાં પોતાની જાળખાણ આપી. પ્રશ્ન કરનાર આદમીએ પોતાનું શરીર કાળા સુટથી અઢાલિત કર્યું હતું. તે શરીરે બલિષ્ઠ તથા મજબૂત હતો. એનો મહેરો ગોળ તથા ગોરો હતો.

તહેણે બ્લેકકેને પૂછ્યું “વેલ મિ. બ્લેકકે ! આપના મ્હોં પર આ શેના છાલાં પડ્યાં છે ?”

“હું એક માનવ-પિશાચને હાથકડી પહેરાવતો હતો, એટલામાં, તહેણે મ્હારા પર “એમોનીયા” નાખ્યું. અને અહિંથી જાપાંચ મણી ગયો.”

“ધશ્વરનો પાડ માનો કે, તહમરી અમુક્ય આંખો બચી ગઇ.”

“હા ! ધશ્વર ધણેજ દયાળુ છે.”

“જે બદમાશે તહમને હેરાન કર્યા છે, તેણે મારી સાથે પણ બદમાશી કરી છે.”

“કેવી રીતે ?” બ્લેકકે આશ્ચર્યતાથી “પૂછ્યું.”

“મિં બ્લેકક ! આ મહારી સાથે આવેલા મિં નેકલ પાર્થ છે અને તે મિં સિલેસ પાર્થના મ્હેટા બાઇ થાય છે.” બેંકના મેનેજરે પેલા ગૌર આંગતુકની ઝોળખાણુ આપતાં કહ્યું.

“શું તહમે સુવિખ્યાતા પાર્થના બાઇ થાઓ છો ?”

“હા ! તહમેને સર્વ હકીકત મેનેજર સાહેબ કહેશે.”

નેકલ પાર્થે હંકાણુમાંજ પતાવ્યું.

મેનેજરે કહેવું શરૂ કર્યું, “મિં બ્લેકક ! ગઇ કાલે બપોરે હમારી બેંકમાં મિસ્ટર સિલેસ પાર્થના હસ્તાક્ષરો વાળો એક ચેક આબો, તે એક તહમારા નામનો હતો, તે તેમાં પચાસ હજાર પૌંડ આપવા એમ હતું.”

બ્લેકકે ચકિત થતાં કહ્યું. “તહમારા નામનો ?”

“જી હા ! તહમારા નામનો ભો બુઝો હું તે એક પણ હું સાથે લાગ્યો છું. આજ ખાત્રી કરી બુઝ્યો. જે મિં સિલેસ પાર્થ રેલ્વે ગાડીમાં કચડાઇ સ્વર્ગે ન સિધાવ્યા હોત તો અમારે તહમારી પાસે આવવાની જરૂર નહિ પડતો.”

બ્લેકકે, મેનેજરના હાથમાં એક લખ, નિમિશજી કરવા માંડ્યું.

“આ એક પરના અક્ષરો ‘સિલેસ પાર્થના છે ?’ બ્લેકકે મેનેજરને પ્રશ્ન કર્યો.

“ના, મધ ૧૪ મી તારીખે રાત્રે મિં. સિમેસ પાર્થ કબજાઈ ગયા, ને પછી તે ૧૬ મી તારીખે કેવી રીતે લખી શકે ? મિં. સિમેસ પાર્થની પાસેની સર્વ વસ્તુઓ ગ્રૂમ થએલી માલમ પડે છે.”

“ત્યારે ત્હમો તે બદમાશની તપાસ કરાવવાનું કાર્ય સંભાળવા આવ્યા છો ?”

“હા ! જે તમે મ્હેરબાની કરી આટલું કામ કરશો, તો બધો ઉપકાર થશે” જેકલ પાર્થે નમ્રતાથી વિનંતી કરી.

“સાંભળો, જે બદમાશે, મ્હારા પર “એમોનિયા” નાખ્યો છે હેનુન્જ આ સર્વ કામ છે. તે એક કલાક પહેલા અહિં હતો.”

“આ ત્હમે શું કહ્યો છો ?” મેનેજરે એકદમ પ્રશ્ન પૂછ્યો.

“મહાશય ! નશ્વિંત જીવે સાંભળો. તે બદમાશનું નામ હુંમરી ગેરક ઉર્ફે ચોકટનો એકકો છે. ત્હને ફ્રેંચ ગવર્નમેંટે “ડેવિલ” ક્ષીપમાં મોકલ્યો હતો, પરંતુ તે ચાલાકીથી છુટી નીકળ્યો.”

“હા ! તેજ ચોકટનો એકકો કે જેનાથી સારું યુરોપ પણ ધ્રુજ ઉઠે છે.”

“હું એનેજ પકડવાની તૈયારીઓ કરું છું. માટે ત્હમો શાંતિથી આરામ કરો. હું એને પકડી, કઠોર શિક્ષા કરાવવા ધારું છું.”

“હીક, સાહેબજી” બ્લેઝકની રગ્ગ લાઇ મેનેજર ત્યાં જેકલ પાર્થ પોતાને રસ્તે પડ્યા. એકલા પડેલા બ્લેઝકે નિર્જન રૂમમાં આમથી તેમ આટા મારવા શરૂ કર્યા. આજે ત્હના હૃદયમાં કૌંધનો દાવોનંજ સળગતો હતો, ત્હેણે ગેરકને કોઇ પણ પ્રકારે પકડવો, એવો નિશ્ચય કર્યો.

બીજે દિવસે પ્રાંતઃકાળમાં બ્લેઝક બ્યારે મ્હા પી રહ્યો હતો,

ત્યારે સ્તા પર જાણું વેચનાર ખોયને ઉચે સ્વરે કંઠ ખોલતાં સાબળ્યો. સ્વર કાને પડતાંજ બ્લેઝકે રિમથને કહ્યું, “રિમથ ! જો તો આ શું કહે છે ?”

રિમથ, થોડી વારમાં તપાસ કરી પાછો આવ્યો, ને કહ્યું, તે “લંડન ટાઈમ્સ” વેચે છે. અને કહે છે કે આજે પ્રાતઃકાળમાં એક જમીનદારનું મિષણ ખૂન થયું છે.

“ના, એક કોપી લઈ આવ.”

રિમથ એકદમ નીચે જઈ જાણું વેચનાર પાસેથી છાપુ લઈ ઉત્સાહભરે ઉપર આવ્યો. “લો વાંચો ! ઘણીજ હૃદય કંપાવનારી ખબર છે.”

બ્લેઝકે જિજ્ઞાસા ભર્યા હાથે પેપર પકડી વાંચવું શરૂ કર્યું, ત્હેમાં એમ હતું કે.

“આજે પ્રાતઃકાળમાં લંડનના પ્રસિદ્ધ ઉમરાવ સર ડેલિન કોરનિયસનું અનિ મિષણ ખૂન થયું છે. ખુનીને ગિરફતાર કરવામાં આવ્યો છે ખુની તપાસ કરતાં માલમ પડ્યું કે તે “ઈસ્ટન કવીન” નામની સ્ટીમરને આસીસ્ટન્ટ કેપ્ટન એલનડીન છે.”

બ્લેઝકે આંખો ફાડી રિમથના સ્હામું જોઈ રહ્યો.

“શું એલનડીને ખૂન કર્યું ?” બ્લેઝકે વિચારમાં પડી ગયો.

“ના, ના એમ ખતવુંજ મુશ્કેલ છે ? આ સર્વ કામ બદમાશ ચોકડેના એકેકાલુંજ છે. હવે સમજ પડી, વેરની વસુલાત ગેરકે કરી અફસોસ ! એલનડીનની ગીરફતારી સાંભળી મીસીસ વેસ્ટનની શું અવસ્થા થઈ હશે ?”

આ સર્વ વિચારોએ બ્લેઝકના મનને વ્યાકુળ બનાવી દીધું.

જો તમે એક આનાની ટીકીટ મોકલશો તે

ભારતી ભગવાનના ભવ્ય ફોટાથી વિભુષિત. રંગીન આર્ટપેપરના પૂંકાવાળું, જ્યોતિષ પ્રતિ માન યા વહેમની દ્રષ્ટિ ધરાવતા સૌ કોઇને સરખું હિતકર **જન્મોત્તર** ની તદ્દન નવીન અને **ભવિષ્યોદય** સુધારાવાળી સન્માર્ગ પ્રેરક **આવૃત્તિ**.
બેરબેઠાં મેળવવા ભાગ્યશાળી બનશો.

આપાર, નોકરી, સ્ત્રી, પુત્ર, ધન, જન્મોત્તરી, વર્ષફળ, વર્તારા, તેમજ લાભ, શરીર, સુખ, ભાગ્યોદય, ચિંતા, તમારા બાળકોનાં સુશોભિત જન્મ-રાજકાર, વગેરે અનેકાનેક બાબતો સુધારે જીવંતીમાં એકવાર કરાવી તેથી માહિતગાર થઇ અલભ્ય સુધારો અવશ્ય ખાતરી કરવા માટે લાભ મેળવવા માટે અવશ્ય ખાતરી કરવા માટે

મળો યા લખો

શ્રી ભવિષ્યોદય જ્યોતિષ ભવિષ્યવેત્તા.
 કાર્યાલય. }
 ૧૧૯ અપરીઆશેરી-મરત } **દેવાશંકર ભવાનીશંકર જ્યોતિષી.**

વિષ્ણુભગવાનના વૃક્ષ: સ્વર્ગમાં પ્રહાર કરનાર ભુગુપ્તિ પ્રણિત 'ભુગુસહિતા' અનુભવ એકવાર જરૂર લેજો.

પ્રકરણ ૭.

ત્રેમીઓનું મિલન.

સર કોલિન કેરનિયસનો પુત્ર બેટ્રમ પિતાના જેવો દુષ્ટ નહોતો પરંતુ તેનામાં એક ખોડ હતી તેણે પોતાની માનસિક શક્તિ ત્યા દબા દબાવી રાખ્યા હતા. તે પિતાની આજ્ઞાનું પાલન કરવું, એ કરજ છે. એમ સમજતો હતો તે જો કોઈ વખત સર કોલિન તેને કુકર્મ કરવા કહે તો, પણ તે કદિ પાછો હઠતો નહીં. તેણે પોતાની ઇચ્છા વિરદ્ધ પિતાની આજ્ઞાનું પાલન કરી, મીસ વેસ્ટનની સાથે લગ્ન કરવા હા પાડી હતી, પરંતુ પિતાના મૃત્યુ પછી તેણે વેસ્ટનની સાથે લગ્ન કરવાનો વિચાર છોડી દીધો. વેસ્ટન આ સમયે તેના મકાન પર રહેતી હતી. જ્યારે એલનડીનના પકડાયાના સમાચાર વેસ્ટનને મળ્યાં, ત્યારે તેના શોકનો પારખ ન રહ્યો. વેસ્ટનને દિવસગીર થતી જોઈ પોત્યા હૃદયના બેટ્રમનું હૃદય પણ શોકમાં ગરજાવ થઈ ગયું.

હાંડન આવ્યા બાદ મીસ વેસ્ટનને ખપ્પર મળી કે બેટ્રમ તો કોઈ અન્ય રમણી પર આસક્ત છે, ત્યારે તેના હર્ષનો પાર ન રહ્યો. એલનડીનની ગિરફતારીનો સમાચારથી શોકાતુર વેસ્ટનને બેટ્રમ ધર્મ આપતો હતો.

“બેટ્રમ તારા ઉપદેશ વ્યર્થ છે. જો મ્હારો દીન અપરાધિ હોત તો મ્હને શોક નહિ થતે, પણ તે તદ્દન નિરપરાધી છે. શું

ખરેખર ડીનેજ તમારા પિતાનું ખુન કર્યું છે ? જો કદમિત ડીનેજ સગા થશે તો બેટ્રમ હું એક ઘડી પણ જીવી નહિ શકું.” વેસ્ટને ગદગદિત કંઠે કહ્યું.

બેટ્રમે ગંભિરતાથી કહ્યું. “ મેરીયન ! પિતાના અકાળ મૃત્યુને લીધે મ્હારી બુદ્ધિનો ધ્વંસ થયો છે, હું ચોક્કસ રીતે અપરાધિ કોણ છે ને કહેવા શક્તિવાન નથી. જો એલનડીન છુટે તો હું પણ અસંત રાજી છું, અને તમારો મેળાપ થએલો જોઇ મ્હારા હૃદયને શાંતિ મળશે.”

“ જો તમને આ વિચારના હો, તો મ્હને હમણાં ડીનની મુલાકાત કરાવવા મહેરબાની કરશો ?”

“ એ મ્હારાથી કેવી રીતે અને ? તે તો જોલમાં હશે.”

“ હું ! હવે મ્હને યાદ આવ્યું તેજ મ્હારી ઇચ્છા પાર પાડશે.”

“ તે કોણ ?”

“ મિત્ર પ્લેઝક ! જો ત્હેના રહેવાનું ઠેકાણું પ્રાપ્ત થાય તો મ્હારી ઇચ્છા પૂર્ણ થાય.”

ઘણીવાર એવું અને છે, કે ઇશ્વર મનુષ્યની અભિલાષાઓ તરત પૂર્ણ કરે છે. જ્યારે વેસ્ટન અને બેટ્રમની વચ્ચે ઉપરોક્ત સંવાદ આલતો હતો. એટલામાં નોકરે રૂમમાં આવી, એક અપરિચિત આદમીનું વિઝીટીંગ કાર્ડ આપ્યું કાર્ડ વાંચતાંજ વેસ્ટનના હૃદયનો પારજ ન રહ્યો, મિં પ્લેઝકજ આવ્યા છે. જાઓ, બેટ્રમ એને અહિંયા તેડી લાવો.”

એ મિનિટમાં પ્લેઝકે રૂમમાં પ્રવેશ કર્યો. ત્હેને જોતાંજ વેસ્ટન બોલી હતી “ મિસ્ટર પ્લેઝક ! તમારું આયુષ્ય લાંબુ છે, મ્હેં તમને હમ-

જાંજ યાદ કર્યા હતા. જો તહમારી ઇચ્છા હોય તો મહારી એક અરમ છે, મહને મહારા કામમાં સ્થાય કરશો ? ”

ખેલેઠકે ધીરા સ્વરે કહ્યું. “ શુ કામ છે. મહારાથી બનતી મદદ હું કરીશ. અચાનક બેટમે વચમાં પૂછયું. ” મિસ્ટર ખેલેઠક ! તહમારા આગમનથી હમારું દુઃખ કંઈક અંશે ઓછું થયું છે. પણ તહમારું અત્રે એકદમ આવવું કેમ થયું ? ”

“ મહેં આપના પિતાના ખુનના સમાચાર, પેપર દ્વારા જાણ્યા, અને આ કામ કેવી રીતે બન્યું તેની તપાસ કરવાના ઇરાદે આવ્યો છું ”

“ મહને સ્વપ્ને પણ ખબર નહોતી કે મહારા પિતાનું ખુન થશે, ” બેટમે ગળગળો થઇ ગયો.

“ ભાઈ ! તહમે શાંત થાઓ. દુઃખના સમયમાં ધૈર્ય રાખવું જોઈએ ખેર પણ મહને આ હત્યાકાંડની પહેલા શું શું બતાવે બન્યા હતા- તે સત્ય કહો. મીસ વેસ્ટન ! હું તહમને તહમારા કાર્યમાં બનતી મદદ કરીશ. તે માટે નીશ્ચીત રહેજો. ”

“ મેરિયન ! તું પણ શાંતિથી સર્વ બટના કહું છું તે સાંભળી બેટમે વેસ્ટનને વચ્ચે બોલતાં અટકાવી.

બેટમે આગળ ચલાવ્યું, “ મિ. ખેલેઠક ! ગયા પરમ દહાડે એલનડીન. મીસ વેસ્ટનને મળવા હમારે ઘેર આવ્યો. મહેં લાંડન આવ્યા બાદ મહારો મેરિયન સાથે વિવાહ કરવાનો વિચાર માંડી વાળ્યો હતો. એટલે ડીન અને મેરિયમને મળવાને જરા પણ હરકત નહોતી. થોડા દિવસ બાદ મહારા પિતા મહારો વિચાર પામી ગયા. ડીનને

અમારે ઘેર આવેલો જાણી ખૂબ કોષે બરાધા. કેમે કર્યા શાત ન થયા આખરે લેણે એલનડીન અને વેસ્ટનને બાગમાં એક એકાંતમાં જોયા. જોતાની સાથેજ તે બોલ્યા, ‘બદમાશો ! મ્હારી હયાતીમાં આવી નફરત ચાલ્યવગત મ્હારા પ્રાણ હશે, ત્યાં સુધી ત્હમને કદીપણ પરણ વા ન દેશ.’ આમ કહી એમણે એલનડીનના ગાલ પર એક તમાચો લગાવ્યો. એલનડીનથી અપમાન સહન ન કરી શકાયું; લેણે એકદમ રહા મો તમાચો માર્યો. મ્હારા પિતાએ દરવાનને બોલાવી ધમકાવરાવી, ડીનને ખ્હાર કાઢ્યો. એલનડીન ખ્હાર નીકળતા બોલ્યો, “ સર કોઝિન ! હું આનો ખલ્લો અવશ્યજ લઈશ ” ડીનના ચેતવણી પૂર્વક શખ્દો સર્વે સાંભળ્યા.”

“ પછી શું થયું ” ખ્લેષકે આતુરતાથી પૂછ્યું.

આ પ્રશ્નનો જવાબ બેટમન આપી શક્યો પરતુ મેરિયન બોલી “ સારખાદ એલનડીન કોષમાં લાંચી ચાલ્યા ગયા સાજ સુધી કોષ પણ નવાળુની નહિં થઇ. હું મ્હારા રૂમમાં આવી બની ગએલી બીના સાડ ચિંતા કરવા લાગી. ”

“ મિઁ ખ્લેષક ! હું પણ સાંજના સાત વાગ્યા કે મ્હારા મિત્રને મળવા ચાલ્યો મયો. ” બેટમે ખુશસો કર્યો.

મીસ વેસ્ટને આગળ ચલાવ્યું; “ રાત્રિના હું મ્હારા રૂમમાંબેઠી હતી, એટલામાં મ્હારા કાને કોઈનો આર્ન સ્વર આવ્યો. હું તરત સ્વરની દિશામાં ગઇ. સ્વર કોઝિનના રીડીંગ રૂમમાંથી આવતો હતો. જતાં વારજ મ્હેં ત્યાં એમને બેબાન અવસ્થામાં દીડા. ”

“ ત્યાં ત્હમે બીજું શું જોયું ? ” ખ્લેષકે આતુરતાથી પૂછ્યું.

“ સર્વ બારી બારણાં ખુલાં હતાં. ખુની ત્યાંથી નહાસી ગયો હતો. હું ઉભી હતી એટલામાં સર્વ નોકરો તથા મિં બેટ્રમ બેગા થઇ ગયા...”

બેટ્રમે વચ્ચેજ કહ્યું, “ મિં બ્લેન્ક ! સાંભળો ત્યાર પછીની વાત મેરિથનથી કહેવાસે નહિ. સર્વ નોકર ચાકરો એ ધરના ખુણેખુણા તપાસ્યા પરંતુ ખુનીનો પતો ન લાગ્યો. અચાનક મહારી દ્રષ્ટિ બારણાં પાસે બેઠોશ પડેલા મિસ્ટર એલનડીન પર પડી બીજાં માણસોને આવતાં જોઇ ડીન ઉભો થઇ નહાસવાની તૈયારી કરતો હતો. પણ હમે એને પકડી લીધો ત્હેના હાથમાં સીસમનો રૂલ હતો. ત્હેના પર રક્તના ઝાણ હતા, અને એ ચાર મરનક નાવાળ પણ ચોટી ગએલા હતા. હવે સર્વએ નકકી કર્યું કે, બપોરના થએલા અપમાનનો બહો એલનડીને લીધો છે. તેથીજ મહારા...” બેટ્રમની આંખોમાં અશ્રુઓ ભરાઇ આવ્યાં.

બ્લેન્કે સર્વ શાંતિથી સાંભળ્યું. અને પછી ધીરેથી પૂછ્યું, “પણ મિં બેટ્રમ મહેં તો પેપરમાં ત્હમારા પીતાનું મૃત્યુ, છરીથી થયું છે એમ વાંચ્યું ? ”

“ હા ! તે ખરું છે. ”

“ જોને ખરું હોય તો પછી રૂલ પર રક્તનો ઝાણ કવી રીતે આવ્યો. જે છુરીથી ત્હમારા પિતાનું મૃત્યુ, તે છુરી એલનડીન પાસે નીકળી હતી ? ”

“ ના ”

“ શોધી હતી કે કોઇ આબુખાતુ ખુલામાં પડી હોય. ”

“ ના ”

“ ઠીક, મ્હને ત્હમારા પીતાનો મૃત્યુદેહ ખતલાવશો ? ”

“ ધણીજ ખુશીથી આપનાથી જો બને તો રહસ્યનું ચુંચળું ઉકેલજો

જેટમ ત્યાં ખ્લેછકે રીડીંગ રૂમમાં પ્રવેશ કર્યો, રૂમમાં એક ટેબલ લેમ્પ પ્રકાશ આપી રહ્યો હતો. ખ્લેછકે મૃત્યુ દેહની પરિક્ષા કરી કહ્યું. ” મૃત્યુ છુરીથી ચલુ છે. દંડાથી ચલુ. ”

મિઠ ખ્લેછકે કોકટરોએ પણ ત્હમારા મતનોજ અભિપ્રાય આપ્યો છે. પરંતુ મ્હારે મન તો સર્વે એકજ છે. કેમકે હવે મ્હારા પિતા હયાત નથી. ”

“ હા ! હવે શોક કરવો વ્યર્થ છે, જીવ્યો આમ તેમ તપાસ કરો કદાચિત છુરી પડી હોય, પણ જેટમ એક વાત પૂછું ? ”

“ હા ખુશીથી ”

મૃત્યુના દિવસે સાંજના કોઇ સર કોલિનની મુલાકાતે આવ્યું હતું.”

“ હું સાંજના ખ્હાર ગયો હતો. એટલે મ્હને ખબર નથી. મ્હને જ્યારે પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટરે આ સવાલ પૂછ્યો ત્યારે મ્હેં સર્વ નોકરો ને પૂછ્યું, પરંતુ જવાબમાં ફક્ત “ ના ” જ હતી. ”

“ એવું ? તે દિવસ કોઇનો પત્ર યા ચિઠ્ઠી આવી હતી ? ”

“ હા ! દરરોજના નિયમાનુસાર ટપાલ આવી હતી. ”

“ ત્હેમાં હેનરી ગૈરકનો પત્ર હતો. ? ”

“ જેટમે વિરમચતાથી પૂછ્યું, ” ગૈરકનો શું ત્હમે ગૈરકને ખુની માનો છે. ? ”

ખ્લેછકે ગંભીરતાથી પ્રત્યુત્તર આપ્યો. “ મ્હેં ત્હમારા પિતાને

ગૈરકથી સાવચેત રહેવા પહેલેથીજ કહ્યું હતું. મહારા અનુમાન પ્રમાણે એલનડીન તદ્દન નિરપરાધિ છે. ખેર! પહેલાં છૂરીની તપાસ કરો. મિસ્ટર બેટ્રમ ત્હમે મહારા પ્રશ્નનો ઉત્તર નહિ આપ્યો?"

હું! જુલ્યો, ગૈરક તરફથી કોઇ પણ પ્રકારનો પત્ર યા ચીઠ્ઠી નહોતી આવી, રહવારના મહારા પિતાશ્રી કહેતા હતા કે "ગૈરક સમુદ્રમાં પડી મરી ગયો, હવે આપણને નિરાત વળી."

"ત્હમારા પિતા ગૈરકની શકિતને નહોતા ઝોળખતા, એ ઘણેજ કળાખાજ અને શુરો છે."

બ્લેઇકે આટલું કહી રીડીંગ રૂમની તપાસ કરવી શરૂ કરી. નિરિક્ષણ કરતાં માલમ પડ્યું કે, ખુની અને કોલિન વચ્ચે ખુબ ઝપાઝપી થઇ હોવી જોઇએ, કારણ કે ખુરમી, ટેબલો ઉથલી પડ્યા હતા, મુર્વ ચીજો અસ્તવ્યવસ્ત થઇ ગઇ હતી. પાથરેલું નિઠાતું ચોળામ ગયું હતું. આટલી તપાસ કરી બ્લેઇકે ટેબલ પર પડેલા કાગળો તપાસવા શરૂ કર્યા અચાનક ત્હેની નજર એક વીઝીટીંગ કાર્ડ પર પડી, તરતજ ત્હેણે બેટ્રમને પૂછ્યું, "આ" કાઉન્ટ મેક્સવોન રૈટર "કોણ છે?"

બેટ્રમે પ્રત્યુત્તર આપ્યો, "નામ પરથી તો તે જર્મન હોય એમ લાગે છે. પિતાજી એક વખત એમ કહેતા હતા, કે કોઇ જર્મન કાઉન્ટ ત્હેમને મળવા આવનાર છે."

"વીઝીટીંગ કાર્ડ પરથી મ્હને લાગે છે કે તે દિવસે મળવા આવ્યો હશે."

“મહેને તોના આવ્યાની મિત્રકુલ ખમર નથી. હું મહારા નોકરને પુછી જોઉં” આમ કહી બેટ્રમે પોતાના નોકરો તથા પારિચારિકાઓને બોલાવી ઉપરોક્ત વાતની તપાસ કરી. તપાસ કરતાં કોઈ પણ ખરો જવાબ આપી ન શક્યું “વેસ્ટન” પણ બરોબર ખુલાસો નહિ આપી શક્યો. આ વખતમાં બ્રેઇકે મલિયાતું નિરૂપણ કર્યું, પછી તેણે બેટ્રમને તોના પિતાના બુટ લાવવા ‘કલ્પ’ થોડીવારમા સર કોલિનના બુટ લાવવામા આવ્યાં. થોડીવાર પછી બ્રેઇકે હર્ષથી કહ્યું, “બેલ ખલાસ ! જાઓ મિઁ બેટ્રમ તહમે નિરાંતે બેસો.”

“પણ તહમને એવું તે શુ રહસ્ય પિતાશ્રુતા બુટે બતલાવ્યું” કે તહમે હર્ષાંત થઇ ગયા.

“બુટ પરથી સિધ્ધ થયું” કે સાંજના તહારા પિતાને કોઈ પણ મળવા આવ્યું હતું. ગલિયાપર બુટના ડાબે હજી પણ રજૂ રીતે દેખાય છે. ગલિયાપરના ડાબે બુટના છે, બ્યારે તહમારા પિતાને બુટ મહોટી સાઇઝનો છે. તેમ આ નહાનો ડાબે એલનડીનના બુટનો પણ નથી, કારણકે તે કદિ પણ આવી તરેહના બુટ નથી પહેરતો આ હપરથી એલનડીન સિવાય કોઈ અપરિચિત વ્યક્તી તહમારે પિતાને મળવા આવી છે; એ નક્કી.”

રૂમની તપાસ સમાપ્ત કરી, બ્રેઇકે બહાર નીકળ્યો અહિંથી તે એલનડીન જ્યાં આગળ બેહોશ અવસ્થામાં પડ્યો હતો ત્યાં આવી રહ્યો. બ્રેઇકે સ્થિત્તાથી તપાસ કરી; તોના મુખમાંથી એકદમ હર્ષ-સૂચક શબ્દ નીકળી પડ્યો.

“મિં બેટમ ! અહિંયા. આદમીના પગલાં દેખાય છે. જુઓ. તે હજુ સુધી એકબો છે. આ ચિન્હ, તે ન્હાના ખુટના છે, વળી પાસેજ મ્હોટા તથા અમેરિકન ટોવાળા ખુટના ચિન્હ છે. આ મોટા ચિન્હ અવસ્ય એલનડીનના ખુટના છે. ખુટના ચિન્હો પરથી માલમ પડે છે કે એલનડીન દરવાજાથી આગળ જઈ શક્યો નથી. વળી જુઓ. અહિંયા આગળ એક સામટા પથ્થાના ચિન્હો છે, આ ઉપરથી સિદ્ધ થાય છે. કે અહિં બે માણસો વચ્ચે ખુબ ઝપાઝપી થઈ છે.

બેટમે સર્વ જોયું, પરંતુ કશું પણ ખોલી નહી શક્યો. તપાસની સમાપ્તી થતાં સર્વ ચીંતામગ્ન ચીતે ડ્રોઈંગ રૂમમાં આવ્યાં ત્યાં આવતાંજ મીસ વેસ્ટને બ્લેકકને પુછ્યું, ‘મીં બ્લેકક ! આ તપાસ કરવાનું શું કારણ ? ત્હમारे કાઈ સંબંધ છે. કે ફક્ત ત્હમारी જ્ઞાસાની તૃપ્તી ખાતરજ.

બ્લેકક નિરૂત્તર રહ્યો.

મેરિયને આગળ ચલાવ્યું. “મીં બ્લેકક ત્હમે મ્હને મ્હારા એક કામમાં મદદ નહી કરો !”

“ખૂશીથી કહો શું કામ છે ?” ત્હમે નીચોત રહે, કાલેજ ત્હમारे પ્રાણુ, -એલનડીન-હુટી જશે. પણ સૌથી પહેલાં હું એલનડીનને મળવા માગું છું.”

“તો ત્હમે મ્હને એકવાર એલનડીન પાસે નહી લઈ જાઓ ?”

“શું ત્હમે એને મળવા માંગો છો ? ઠીક ચાલો મ્હારી સાથે પોલિસ ઇન્સપેક્ટર મ્હારો દોસ્ત છે.”

“શું તમે અત્રે ખુની કોણ છે તેની જોધમાં આવ્યા હતા ?”

“હા ! હું એલનડીનની નિર્દોષતા પુરવાર કરવા, ખરા ખુનની સે આવ્યો હતો,

“હા ! હા ! ઇશ્વર કરેને એલનડીન છુટી જાય” વેસ્ટને ગદ-
ત ક’ઠે કહ્યું.

બ્લેકક ત્યાં મીસ વેસ્ટન સાંથી મોટરકારમાં બેસી એલનડીનને
રાખવામાં આવ્યો હતો, સાં જ્યાં ઇન્સ્પેક્ટરે બ્લેકકને માનપૂર્વક
પાડ્યો. અને પૂછ્યું “વેલ મિ. બ્લેકક ! તમારૂં આગમન કેમ
છે.”

“હોસ્ટ ! ફક્ત પકડાયેલા ખુનીને નિર્દોષ પુરવાર કરવાને સારૂં ના”

“તમારી મહેનત નિષ્ફળ જશે. ખુની મુદ્દામાં સહિત પક-
ડો છે.”

“હીક, એ વાત પડતી મુકો આ લેડીને મ્હેરબાની કરી એલ-
નને મળવા દેશો. એમનું નામ મિસ મેરિયન વેસ્ટન છે.

“હું એમને પહોંચાંથીજ ઓળખું છું. સર કોલિનના મકાન પર,
૦ બેટમે મ્હને એમનો પરિચય કરાવેલો.”

“હીક, તો એમને અંદર જોડીવાર લાગે સાં સુધી આપણે ગપ્પા મારીયે.”

તરતજ ઇન્સ્પેક્ટર જોનસન મીસ વેસ્ટનને એલનડીનની કોટડી
મળ લઇ ગયો. બંનેનો મેળાપ કરાવી, જોનસન બહાર બ્લેકકની
થે વાત વળગ્યો. “મિ. બ્લેકક તમને કોની પર શક છે ?”
નસને વાતની શરૂઆત કરતાં પૂછ્યું.

“ચેક્રટના એકકડા પર.”

જેનસન આશ્ચર્યતાથી બોલ્યો. “આપ શું કહો છો. ખુની, હેન્રી ગૈરક ?”

“હા ! હેન્રી ગૈરક ઉફે” મશહુર ચોકટનો એકકો. તે “ડેવિલ” દીપમાંથી નહાસી. લંડનમાં આવ્યો છે.

“હા ! મ્હને તેની ખિલકુલ ખબર નથી. મ્હને મ્હેરબાની કરી સધળી વાત કહો.”

ખેંધકે, જેનસનને ગૈરકનો સર્વ છતિહાસ અચાથી છતિ સુધી કહી સંભળાવ્યો પોતે કયા કારણથી ગૈરકને ખુની ધાર્યો હતો, તે પણ જેનસનને કહ્યું. સર્વ વાત સાંભળી ઇન્સ્પેક્ટર જેનસને પણ નકકી કહ્યું કે, ખેંધકનું આનુમાન સત્ય છે. એલનડીન તદ્દન નિર્દોષ છે.

પોતાની આરાધ્ય દેવી મીસ વેસ્ટનને કારાગ્રહમાં પોતાની પાસે આવેલી જોઇ. એલનડીન પોતાનો શોક ભૂલી ગયો, તે એકદમ બોલી ઉઠ્યો, “મેરિયન ! ડીયર મેરિયન ! તું અહિંયા ક્યાંથી ? શું હું સ્વપ્ન તો નથી જોતો ?

“નાહુ મ્હાન પ્રાણુ ! સ્વપ્ન નથી પણ સત્ય છે. મિસ્ટર ખેંધકની સહાયતાથી હું અહિં આવી ત્હમારા દર્શન કરી શકી છું, ત્હમણે ત્હમને નિર્દોષ ઠેરવવાનું માથે લીધું છે. હમણાં ખ્હાર ઇન્સ્પેક્ટર જેનસને સાથે વાતો કરે છે. મિસ્ટર ખેંધક પણ ત્હમને મળવા માગે છે.”

એલનડીને દીર્ઘ નિઃવાસ તાપ્તી કહ્યું, “અહા એની ચેષ્ટા સફળ થશે કે નહિં તે તો કશું જ નાણું. આખું જગત મ્હનેજ

તીજ ધારે છે, તો પછી મ્હારી નિર્દોષતા સાબિત કરવી, એતો
 િની સ્થાને કુસ્તી કરવા જેવું છે. ખેર ! સર્વ મ્હને ખુની માને
 મ્હારા હૃદયના વિસામા ! શું તું પણ મ્હને ખુનીજ ધારે છે ?
 તો એના સ્ત્રીરને હાથ પણ નથી લગાડયો.”

“બહાલા ! ત્હમારી વાત સાંભળી મ્હારું હૃદય ચીરાઈ ગય છે.
 ત્હમે ખુની છો ? ના, ના, મ્હને બિલકૂલ તે વાતમાં બરોસો
 ની, બલેને આખું જગત ફાવે તેમ બકે, પણ હૃદય માનતું નથી.

“હા ! હું જગતનિયંતાનો પાડ માનું છું કે જનસમાજ જેવા
 સાગરમાં મ્હને વિશ્રાંતી આપે એવું એક પાટીયું છે...”

આ સમયે બારણું ઉઘડયું, અને ત્હેની સાથે બ્લેઇકની બચ્ચ
 નજરે પડી. આવતાની સાથેજ ત્હેણે કહ્યું, “મિસ્ટર એક્ઝનડીન !
 તે સ્વપ્ને પણ ખબર નહોતી કે આવું કષ્ટ ત્હમારે ભોગવવું પડશે.
 મત કંઈ ઓરજ છે.”

“મિ0 બ્લેઇક ! મીસ વેસ્ટને મ્હને ત્હમારી મનોધારણા કહી.
 ત્હમારી દયાનો અહોવા વાળવા અશકત છું, પરંતુ હું અંતઃ...”

તરતજ બ્લેઇક વચ્ચે બોલી ઉઠ્યો, “ત્હમે મ્હને કોઈ પણ
 સ્ત્રી કૃતચ્છતાના સ્પર્શથી લાદી ન દેશો. ફક્ત મ્હેં તો મ્હારી
 તાત્તી ફરજ સ્થમજીવ સર્વ ક્યું છે, કરું છું, અને કરીશ, દીક !
 ત્હમે સર કોલિનના મકાને રાત્રિના સમયે કેમ ગયા હતા. ?

મ્હારા ઉદ્ધત સ્વભાવ ત્યાં મ્હારી ઉદ્ધત વર્તણૂકનો પશ્ચાતાપ
 થી હું...”

“શું ત્હમ તેટલા સાફ સર કોલિનના મકાને જમા માગવા
 હતા ?”

“હા ! કારણ કે બપોરના મ્હેં ગુસ્સામાં આવી જઈ, સર
 નેનને મ્હારા અપમાનના બદલામાં એક તમાચો માર્યો હતો, ત્યાં

વૈરની વસુલાત કરવાની ધમકી આપી હતી, જ્યારે હું ક્ષમા માગવા ગયો ત્યારે સર કોલિન અને કોષ્ટ અપરિચિત પ્રવિણ અને બલિષ્ઠ વ્યક્તિ વચ્ચે ગરમાગરમ વાત થતી જોઈ હું ખંદારના દરવાજા આગળ ઉભો રહ્યો. થોડી વારમા મ્હારા કાને મારામારીનો અવાજ સાંભળાયો. એ ક્ષણુ બાદ મહેં ઉપરોક્ત કહેવા અપરિચિત આદમીને ઉતાવળથી ખંદાર જતો જોયો, ત્હેના હાથમાં સીસમતું રૂલ હતું, હું એકદમ દોડી ત્હેને વળગી પડ્યો મહેં ત્હેના હાથમાંથી રૂલ છીનવી લીધું, પરંતુ બીજીજ દૃષ્ટે મ્હારા લમણા પર એક ધમ દમને મુકકી પડી, હું બેહોશ થઈ નીચે પડી ગયો. જ્યારે હું હોશમાં આવ્યો, ત્યારે મહેં મ્હારી જાતને કોલિનના નોકરોથી ઘેરાયલી જોઈ, અને હું ખુની ઠર્યો. ”

એલનડીનની વાત સાંભળી બ્લેકક હપથી બોલી ઉઠ્યો, ”

હવે ત્હમે નિશ્ચિત રહો, હું હવે ત્હમને નિર્દોષ ઠરાવવા સંપૂર્ણ હિમ્મત કરીશ. પરંતુ જ્યાં સુધી મૈરક ઉર્ફે આ ખુનનો ખરો ખુની પકડાશે નહિ, ત્યાં સુધી ત્હમારે જોલમાં વાસ કરવો પડશે,

“મિ**o**બ્લેકક! ત્હમારી રહ્યાત વગર મ્હારો છુટકારો થવાનોજ નથી.”

“ ઠીક; હવે સમય ગુમાવવો નહામો છે, ચાલો હું રજા લઈ છું, આમ કહી બ્લેકક ખંદાર જતો રહ્યો.

મીસ વેરટને એલનડીનને કહ્યું, “ પ્રિયતમ ! હું જાઉં છું. સ્થાયક શ્રીહરિ છે. હવે જે અને તે ખરું. ” મેરિયનના અશ્રુઓમાંથી અશ્રુઓનો પ્રવાહ વહી ગયો એલનડીનની આંખોમાં પણ પાણી ભરાઈ ગયું. બન્ને પ્રેમીઓની હૃદયવેદના લખવા મ્હારી કલમ અસમર્થ છે.

બ્લેકક, મીસ વેરટનને, એટમને બેર પહોચાડી, પોતાને વૈર મેચો.

સારી અને સસ્તી

ટોપીઓ ઝવેરી કેપ.

હિંચી કાંવલેટીની રંજબેરંગી
ડીઝાઈનોમાં જથાબંધ તેમજ
છુટક ખરીદ કરવાનું વિશ્વાસુ

મથક.

“ગુજરાતી” સાહિત્ય મંદિર

લીમડાચોક—સુરત.

હમારે ત્યાંથી કલકત્તાના ફેન્સી
ફીનારના ધોતી બેટા કીફાયતે મળશે

પ્રકરણ ૮ મું.

ડિટેક્ટિવ ફસાચો.

સેક્રેટરી બેઝેન્ટ પોતાના બેકર સ્ટ્રીટમાં આવેલા રહેઠાણમાં, ચિંતાતુર રહેતો બેઠો હતો. તેની પાસેજ સ્મિથ પણ વિચારોના વમળમાં ગોથાં ખાતો, એક આસમયેર પર પડ્યો હતો. થોડીવાર બંનેમાંથી કોઈ પણ બોલ્યું નહિ. આખરે સ્મિથે વાતનો આરંભ કરતાં કહ્યું, “બેઝેન્ટ! હજી સુધી કોઈનો પતો નથી લાગ્યો, તો પછી તમારી ધારણા કેમ પાર પડશે? એ સર્વ મ્હારી સમજમાં નથી આવતું.”

“સ્મિથ! મ્હારી પાસે પ્રમાણોનો ઢગલો છે. પરંતુ કંઈ હાથ નોડી બેસી રહેવાથી કશું વળનાર નથી, માટેજ હું વિચાર કરું છું કે હવે મ્હારે કયો રસ્તો લેવો? હું સારી રીતે જાણું છું કે ગૈરક અને તેનું ચોકડનના એકકા વાળું મંડળ લડનમાંજ છે પરંતુ તે સર્જને કેમ પકડવા. એની વેતરણની ગોઠવણમાંજ છું.”

“ગૈરક કોઈ પણ નિર્મય સ્થાનમાં ભરાઈ બેઠો હશે, એવી મ્હારી ધારણા છે.” સ્મિથે પોતાનો મત દર્શાવ્યો.

“સ્મિથ! જ્યાં સુધી હું એને પકડીશ નહિ. ત્યાં સુધી સ્થિર થઈ બેસી નહિ શકીશ.”

આ સમયે ટીરીરીરીંગ-ટીરીરીરીંગ, કરતી ઘંટડી વાગી. બેઝેન્ટ સ્મિથને કહ્યું, “સ્મિથ! જો તો બ્હાર કાણુ છે?”

રિમથે બહાર જઈ જોયું તો એક રમણી કોઇની ચીઠ્ઠી લઈ આવી હતી, રિમથે ચીઠ્ઠી વાંચી કહ્યું. “બ્લેઝક ! ચીઠ્ઠી, ડોક્ટર જિવોથનનો છે. તે લખે છે કે, “રોગીની અવસ્થા બહુ ગંભીર છે. તે આપને મળવાની ઉમેદ રાખે છે. માટે જલ્દી આવો.”

“હીક, હું હમણાં જ જાઉં છું.” બ્લેઝકે ચીઠ્ઠી લાવનાર રમણી રમણી તરફ જોઈ કહ્યું, “ટોડી જાઓ, હું હમણાં જ આવું છું.”

રમણી ત્યાંથી ચપલ ચાલે જતી રહી.

રમણીના ગયા બાદ બ્લેઝકે રિમથને કહ્યું, “મૃતને જાગે છે કે હવે બચશે નહિ. લાવ એની છેલ્લી ઉમેદ પુરી પાડું.”

પ્રીય વાંચકો ! ઉપરી હકીકતમાં ત્હમને રજા માત્ર પણ રસમજ નહિ પડી હોય; તે માટે ગતખિના અત્રે લખની હું યોગ્ય ઘાઈ છું.

જ્યારે બ્લેઝક અમેરિકા જવાનો હતો, ત્હના થોડા દિવસ પહેલાં, તેની મોટરથી એક દરિદ્ર મનુષ્ય આકસ્મીક કચડાઈ ગયો. બ્લેઝકનું હૃદય દયાથી છલકાઈ ગયું. ત્હેણે તે દરિદ્ર મનુષ્યને પોતાના મિત્ર ડોક્ટર જિવોથને ત્યાં આવી મારવાર સાઈ મોકલી આપ્યો આ મિના પછી તે અમેરિકા ગયો, એટલે ત્હેનું શું થયું તે બ્લેઝકને ખબર ન પડી. અમેરિકાથી આવ્યા બાદ, સમયના અભાવે, તે ન મળી શક્યો. આખરે તે માણસની અંતિમ ઘડી પાસે આવતી જોઈ ડોક્ટર જિવોથને બ્લેઝકને ચીઠ્ઠી લખી બોલાવ્યો.

બ્લેઝકને કપડા પહેરી બહાર જતો જોઈ રિમથે મૃદુ હાસ્યથી કહ્યું, “આજે તો સારો દહાડો રખડપટ્ટીજ કરો છો થોડી વાર વિઠાંતી લઈ જાવો.”

“ નહિ બાઈ ! એનો કાળ પાસે આવ્યો છે. મ્હારે ત્હેની અંતિમ ઇચ્છા પૂરી કરવીજ જોઈએ. કંઈક એની વાતમા રહસ્ય હશે, માટેજ ડોક્ટર મ્હને એકદમ બોલાવે છે. ” આટલું કહી ઝડપથી પ્લેઝક દાદર ઉતરી સડક પર આવ્યો, બાટે ગાડી કરી ડોક્ટર જિવોથનની હોસ્પીટલ તરફ, ત્હેણે હકાવી.

સ્મિથ ઘરમાં એકલો પડ્યો. ત્હેણે વખત પસાર કરવા પાસે પડેલી નોવેલ લઈ વાંચવું શરૂ કર્યું. કલાક જેટલો વખત જોતજોતામાં પસાર થઈ ગયો; અને પ્લેઝક પોતાને ઘેર પાછો આવ્યો. ત્હેની મુખ મુદ્રા પ્રત્યક્ષીત હતી. ત્હેનું મ્હોં જોઈ સ્મિથે પૂછ્યું. “ કેમ ! શું ખબર ? ”

“ હા ! ઘણીજ મજાની ખબર, જેને સારું સહતરથી મગજ મારી કરતા હતા, તે એક કલાકમા થઈ ગયું. જ્યારે હું હોસ્પીટલમાં પહોંચ્યો, ત્યારે રોગીની છેલ્લી ઘડીયો ગણાતી હતી. સૌથી પહેલાં ત્હેણે મ્હારો આમાર માન્યો કે, અંતિમ ઘડીએ હું મળ્યો. ત્હેણે પોતાનો પરિચય આપતાં કહ્યું. “ મિ. પ્લેઝક હું આખરે ઉઠાઉં તો અતી ચોકટના એકકાની ટોળીમા મળ્યો. ”

“ ઠીક પછી ? ” સ્મિથે આતુરતાથી પૂછ્યું.

“ પોતાનો કાળ આવેલો જોઈ ત્હેણે પોતાના પાપોનો રકૂટ કર્યો ગૈરકના અખાડાનો પ-તો પણ આવ્યો. અખાડો “સોહો” ની પાસે છે અખાડામાં પ્રવેશ કરવા સારું સંજાસુચક શબ્દ પણ ત્હેણે મ્હને કહ્યો અને હાથ પર ચોકટના એકકાનું નિશાન કેવા પ્રકારનું અને કેવી ડડવું તે પણ કહ્યું. બોલ ! હવે આપણો રસ્તો કેટલો બધો

સુગમ થઈ ગયો ? ” ખેંચકે હર્ષથી પૂછ્યું. રમથે પ્રત્યુત્તરમાં ખડખડાટ હસી દીધું.

ખેંચકે આગળ વાત ચલાવતાં કહ્યું, “ ઘેર આવતા મહેને રસ્તામાં એક જર્મન ડિટેક્ટીવ મળ્યો. મહેં એને કાઉન્ટ મેક્સ વોન વિષે પૂછ્યું. તહેણે કહ્યું કે આ નામનો કોઈ પણ કાઉન્ટ સારા જર્મનીમાં નથી. આ ઉપરથી મહેં નક્કી કર્યું કે આ અદ્દર નામ હેન્રીતુજ હોવું જોઈએ. સર કોલિને, ગેરકને પેટીમાં પુરી, સમુદ્રમાં ગમડાવી, સમસ્ત જવાહીરના માલિક થવા ઉમેદ રાખેલી, પરંતું ગૈરક નહાસી છુટ્યો, આ કારણને લીધે અદમાથ ગૈરકે પોતાનું વેર લેવા, કોલિનનું ખુન કર્યું એમ મહારું અનુમાન છે. ઠીક. આજે મહારો વિચાર “ગૈરકના અખાડામાં જવાનો છે.”

“ઓહ” “જવાનો વિચાર છે ?”

“હા. આજે રાતેજ જવાનો વિચાર છે.”

“અને હું શું કરું ?”

થોડીવાર વિચાર કરી ખેંચકે કહ્યું, “તું ઘેર રહેજે.”

“ત્યારે એ ટોળીમાં તહે એકલાજ જસો ?”

“હા, તું મહારા કલ્યા પ્રમાણે કર.” ખેંચકે કહ્યું.

“ઠીક.”

“સાંભાળ. તું મહારી પાછળ પાછળ આવજે. હું જયારે નિર્વિઘ્ને અખાડામાં પેંસી ભઈ પછી તું એક ગાડી કરી, “ઓકસફડ” રટ્ટાટની ગેટ પર જજે. જો મહારા પાછા આવવામાં વાર લાગે તો મોડા સિપાઇ લઈ અખાડાને ઘેરી લેજો. પણ સર્વથી પહેલા એક

મહા મુશીબત છે. કદાચિત જો તેઓ મહને ઓળખી લે તો, મહને સીધોજ ચમપુરીનો માર્ગજ બતાવે.”

“જો તેમ બને તો, સર્વ નાશ.”

ખેંદકે એકદમ વચ્ચે બોલ્યો, “ડરીયે તો કામ ન થાય. સૌ પરમાત્માના હાથમાં છે. જીવશું કે મરશું પણ લીધેલું કામ અધુરું નહિ છોડીશું. ચાલ, વખત ઓછો છે. મહને વેશ બદલવા દે.” આમ કહી ખેંદક પોતાના ડૂસીંગ રૂમમાં ગયો.

ત્યાં તહેણે સૌથી પહેલા ખમીસની બાંહેધા ઉંચી ચઢવી કાંડાની નીચે લાલ રંગથી ચોકડના એકકાનું નિશાન બનાવ્યું છે. થોડી-વાર સુકાવા દઇ, એના પર તેજગ લગાડી. પુરાણા જેવો દેખાવ કરી નાખ્યો. પછી તહેણે કમ્બરના પાછલા ભાગમાં ધારદાર ચપ્પુ બાંધ્યો.

સ્મિથ, ખેંદકની સ્ફુરતી તથા આવા પ્રકારનું કાર્ય જોઇ દિગ્મુદ્બળ થઈ ગયો, ખેંદકે પોતાનો વેશ સજી, સ્મિથના રહામું હસીને જોયું.

“કેમ ! હવે મહને કોઇ પણ ઓળખી શકે તેમ નથી ને ?”

“હા, કોઇપણ ઓળખી નહિ શકે,”

“પરંતુ, જો કોઇ બદમાશ મહને ઓળખી લે તો મહને જીવનોજ નહિ મુકે. તેઓ મહને એની ચાલાકાઈથી દફનાવે કે મહારા જાળના પણ દર્જાન કોઇને ન થાય.” તહેણે પોતાનો સદેહ કહ્યો.

ખેંદકે પોતાના કપાટમાંથી, એક ન્હાતું ગીરમીટ તથા ત્રણ નવી દળની ન્હાની ફરસીયો કાઢી પોતાની પાસે પડેલી એક થેલીમાં સેરવી ડીધી. તહેણે સ્મિથને કહ્યું, “સ્મિથ ! આ થેલી મહારી જમણી બા-

જુની બગલ આગળ એવી રીતે બાંધ કે, કોઇને ખબર ન પડે કે ત્યાં કંઈક છે.”

સ્મિથે બાંધતાં બાંધતા કહ્યું, “ મ્હને તો આ બધું કરો છો ત્હેમાં ગમજ નથી પડતી.”

“ આ સર્વ આત્મ રક્ષણને સારુંજ થાય છે.”

બ્લેઇક, હવે પોતાનો ડિટેક્ટીવ બ્લેઇક ન્હોતો પરંતુ રસ્તાપર રખડો જવાણી હતો. ત્હેણે ખોટા છઠ્ઠી મુછ પણ લગાવી દીધાં હતાં

સર્વ કામ સમાપ્ત કરી, બ્લેઇકે, સ્મિથને પોતાની ઉત્તમમાં ઉત્તમ રીવોલ્વર આપવા કહ્યું.

સ્મિથે રીવોલ્વર આપતાં કહ્યું, “ ત્હમારા વેશપરથી તો એમ લાગે છે કે, કોઇપણ ત્હમને ઓળખશે નહિ. તો પણ ત્હમે એકલા ન જાઓ.”

“ ચાલ ! હવે એવી માંડી ચાલ છોડી દે. ધણો વખત થયો છે. તું મ્હારી પાછળ પાછળ આવ ” આટલું કહી બ્લેઇકે દાદર ઉતરી સડકપર આવ્યો. પાછળ સ્મિથ પણ આવ્યો. બ્લેઇકે એક માંડી કરી “ સોહ સરકલ ” તરફ દોડાવી. સ્મિથે પણ કહ્યા પ્રમાણે બીજી માંડી કરી. એની પાછળ જવું શરૂ કર્યું. અડધા કલાકમાં બ્લેઇકે ધારેલી જગ્યાએ આવી પહોંચ્યો. માંડીનું બાંધું ચુંકવી, તે થોડે દૂર આવેલી એક ચાંલી તરફ ગયો. બારણાંપર જઈ ધીમિથી ત્રણ ટકોરા માર્યા તરતજ એક સ્વર્ણચિહ્ન રમણીએ આવી હાર બોલ્યું. બ્લેઇકે તરતજ સંસા સુચક કબજો ઉઘાર કર્યો, ચોકડનો એકડો.

રમણીએ તરતજ જવાને રસ્તો આપ્યો. બ્લેઝક બે સેકન્ડમાંજ એક ચોરસ રૂમમાં આવી પહોંચ્યો રૂમની વચ્ચે એક મોટું ટેબલ પડ્યું હતું ટેબલ પર દારૂના શીશાઓ, તથા ગ્લાસો પડ્યા હતા. પાસે પડેલી ખુરસીઓ પર દશ; બાર માણસો બેઠા બેઠા, પશુવ્રત આનંદમાં ફૂલ થઈ જઈ, બેઠેલા હતા. બ્લેઝકે પ્રવેશ કરતાંજ કહ્યું, “ગુડ નાઇટ, દોસ્તો.” ઉપરોક્ત શબ્દો એ સર્વના મોંમાં બ્લેઝક તરફ વાળ્યા. બ્લેઝકે પાસે જઈ, એક ખાંધી પડેલી ખુરસી પર સ્થાન લીધું. તેણે જાણી યુજીને પોતાના કોટની ખાંદ્યો ઉંચી ચડાવી સર્વની નજર તેના હાથપરના નિશાન તરફ ગઇ.

આ જોઇ સર્વે તેની સાથે સેકન્ડેન્ડ કરી સર્વમાંના એક યુવાન બદમાશે કહ્યું, “દોસ્ત ! મહેં તને કોઇક ઉકાણે જોયો છે. પણ તારા નથી આવતું.”

બ્લેઝકે હસીને ઉત્તર આપ્યો, “માઇ ! આજ કાલ હું એક એવા ફાંદામાં ફસાઇ ગયો છું કે મહારે ફેલ બદલીનેજ ફરવું પડે છે.”

બ્લેઝકનો પ્રત્યુત્તર સાંભળી સર્વ શાંત થઇ બેઠા પેલો યુવાન પણ શાંત થઇ ગયો. થોડીવારે એક પ્રચંડ કાચી બદમાસે કહ્યું, “માઇએ આજે આપણો હર્ષનો દિવસ છે. આપણો દોસ્ત અને આપણો નાયક હેન્રી ગૈરકે પોતાનું અપુર્વ બળ અજમાવી, “ડેવિલ” દ્વીપમાંથી છુટી, પાછી આપણી ટોળીની સરકારી લીધી છે.

સર્વ એકઠી સાથે બોલી ઉઠ્યા “બેઝક ! !”

કેસીથી તે પ્રચંડ કાચી મનુષ્ય બોલ્યો, “આજ વહે વર્ષે સારા

યુરોપને ધુળવનાર નેપોલીયન જેવો વીર ગૈરક પાછો આવ્યો છે, માટે આજે ખુબ આનંદ ઉડાવો. ”

સર્વ ડાકુઓ આનંદથી દારુના રીસાઓ ખાલી કરવા મડી પડ્યા, એક ડાકુએ પૂછ્યું, “ જુલી ! પણ હજુ સુધી ગૈરક અત્રે કેમ નથી આવ્યો. ”

જુલીએ પ્રત્યુત્તર આપ્યો, “ હા ! આજ તે પોતાના કાર્કમા રોકાયેલો છે, તે કંઈ આપણી માફક અમોદ-પ્રમોદમાં પોતાનો વખત ગૂમાવે તેવો નથી તે આપણા કદા દુસ્મન સેક્રેટન બ્લેઝકને જલ્દાન-મમાં પહોંચાડવાની તજવીજ કરે છે. ”

“ બેશક ! બેશક ! એમજ થવું જોઈએ. ” સર્વ એકી સાથે બોલી ઉઠ્યા.

“ હા એ બદમાસનું તો માથુંજ કાપી નાખવું જોઈએ ” બ્લેઝકે વચ્ચે ટાપસી પૂરી.

આ સાંભળી, જુલી બોલી ઉઠ્યો, “ હા ! વાત ખરી છે. બ્લેઝકને પ્હોંચી શકે એવો એકલો ગૈરકજ છે. ”

સલાપતિ જુલીએ થોડીવાર ચુપ રહી આગળ ચલાવ્યું. “ આજે ગૈરક નદિ આવે કારણ કે સર કોલિને એને ઘણું નુકશાન કર્યું છે, હોનો બદલો લેવામાં તે ગુંચાએલો છે. આજે મોરનીમ ન્યુસમાં સર કોલિનનું ખુન થયું છે, તે તમે બધાએ વાંચ્યું છે કે નહિ ? એ ગૈરકનીજ પ્રસાદી છે. સમજ્યા. ” સર્વ પોતાના મસ્તકો હલાવી, પોતાની સંબતિ દર્શાવી. બ્લેઝકનું અનુમાન સત્ય હતું, બ્લેઝકને થયું કે ગૈરક અહિંયા નથી. હવે હેણે અહિંયાથી સટકવાની

તબવીજ કરવા માંડી. ખેંચક જાણુનો હતો, કે જો કોઇ પણ, ત્હેની દિલચાલ પામી જશે, તો આફતનું વાદળજ દુરી પડશે.

જુલીએ સવને પાછું સંબોધી કહ્યું, “ જો ગૈરક પોતાના કાર્યમાં ખરોખર ફતેહમંદ નિવડે તો, પછી આનંદની સીમાજ ન રહે. મર કોશ્ચિનના આશ્રયમાં એક અનિ લાવણ્યમય સુંદરી છે, તે જો હસ્તગત થાય તો, ગૈરકનું વેર પૂર્ણ રીતે વસુક થાય. ”

ઉપરોક્ત શબ્દો સાંભળી ખેંચક ચોંકી ઉઠ્યો, ત્હેને થયું કે જો મીસ વેસ્ટન આં પાપીઓના ફંદમાં ફસી પડી તો, પછી એના દુઃખનો અંતજ ન રહે. ખેંચકે ધ્યાન દઇ જુલીની ખાકીની વાત સાંભળવી શરૂ કરી,

“ હાસ્તો ! આ સુંદરી, કંઈ અસામાન્ય સુંદરી નથી. પરંતુ માલદાર છે. ગૈરકનો વિચાર ત્હેની સાથે લગ્ન કરવાનો છે. ગૈરક રમણીયોના મનને હરવામાં ધણોજ ખાહોશ છે, એટલે તે સુંદરી ઝટ હસ્તગત થઇ જશે. ”

ખેંચકે, વિચાર્યું કે નકકી મીસ વેસ્ટનને ઉપાડી જવાની તૈયારી થઇ મઇ રહે.

જુલીએ વિશેષમાં કહ્યું, “ગૈરકે તેણીને રાખવા સાર ખાસ “ચીક ચુરેટનો અખાડો સાર કસવ્યો છે.”

“જુલી ! જો ગૈરક આ રમણીને લાવશે, તો પોતાનું કામ જૂલી જઇ, ચોવિસે કલાક ત્હેનામાજ દુક થઇ જશે, માટે જો, ત્હેણીની સંપત્તિ લઇ છોડી દે તો શું વાધો છે.” એક નવચુકાન બદમાશે પોતાની સ્વાર્થ વૃત્તિ દર્શાવી.

ઉપરોક્ત વાતો સાંભળી બ્લેઝક ધ્રુજ ઉઠ્યો. અચાનક ત્હેની સ્થાને એક બદમાશ પિસ્તોલ તાંકી. આ વખતે બે બ્લેઝક અસાવધ હોત તો, ત્હેના રામજ રમી ગયા હોત. ત્હેણે તરતજ નેમ ચુકાવી દીધી. તે યુવાન બદમાશ એકદમ ગર્જા ઉઠ્યો, “સર્વનાશ ! આપણા અખાડામાં બ્લેઝક !” એમ કહી ત્હેણે બ્લેઝકના બનાવટી દાઢી મુઠ ખેંચી કાઢ્યા.

સર્વ એકદમ બેસી ઉઠ્યા, “ઉફ ! “સેકસ્ટન બ્લેઝક” ? ! સભાપતિ જુલોએ. કહ્યું. “પકડો, એ બદમાશને બાંધી, કતલ કરી નાખો.” બ્લેઝક સમજી ગયો કે હવે જીવવું મુશીબત છે. તે શાંતિથી ઉભો રહ્યો. ત્હેના બંને હાથો પાછળ લક જક, કસકસાવી બાંધી દીધા. જુલોએ મેરીયટ નામના પ્રચંડ કાચી બદમાશને બ્લેઝકની કતલ કરવા કહ્યું. મેરીયટ ચક્રચક્રાટ છરો હાથમાં લીધો. દીવાના પ્રકાશમાં છરો ચમકી ઉઠ્યો, ત્હેની સાથેજ બ્લેઝકનો આત્મા પણ કમકમી ઉઠ્યો. જોવો મેરિયટ મારવા જાય છે તેવોજ, જુલોએ અટકાવ્યો, અને કહ્યું. “એને પાછળ ઓરડીમાં પૂરી દો. કાલે સહવારે ગૈરક આવશે. એટલે એને સ્વધામ પહોંચાડી દેશું.”

સર્વને આ વાત પસંદ પડી. બ્લેઝકનો આત્મા કંઈક અંશે પ્રસન્ન થયો. ત્હેના નિરાશ થયેલા હૃદયમાં આશ્વાનો સંચાર થયો.

બ્લેઝકને ધકકા મારી પાસે આવેલી અંધારી કોટડીમાં ધકેલી, બહારથી તાળુ મારી દીધું.

હવે, બ્લેઝક અંધારી કોટડીમાં એકલો પડ્યો. ત્હેણે ધીમેથી કમરપર બાંધેલા ચપ્પુની ધારપર બાંધેલા હાથો ધસવા માંડ્યા,

કલાક સુધી મહેનત કરી, આખરે તહેતું બંધન કપાઇ ગયું. આ કામમાં તહેતી ટચકી આંગળીને ઇગ્ન થઇ, પણ તેને નહિ ગણુકારતા તહેણે પોતાના ખીસ્સામાંથી ઇલેક્ટ્રીક પોકેટ લેમ્પ કાઢી પ્રકાશ કર્યો. પ્રકાશમાં તહેણે જોયું કે આજુબાજુ દિવાલને બદલે કામડાની દિવાલ છે.

બ્લેઇકે તરતજ પોતાની બગલ આગળથી થેલી કાઢી, તેમાંથી ન્હાની ફરસી કાઢી, કામડા કાપવા શરૂ કરી દીધા. બે કલાકની મહેનતે તે ન્હાતું બાકું પાડી શક્યો. તહેતું આખું શરીર પરસિનાથી પલ્લવી ગયું હતું. થોડીવાર ચાક બાઇ તે પાછો પોતાને કામે લાગ્યો. કલાક સુધી મહેનત કરી, આખરે તે પોતાની મહેનતમાં ફાવ્યો. બ્લેઇકે તે બાકેશમાંથી નીકળી, ન્હાની ગટર વટાવી બહાર મેઇનરોડ પર આવી પહોંચ્યો. તે થોડીવારમાં “એક્સપ્લોડ” સ્ટ્રીટની ગેટ પર આવી પહોંચ્યો, ત્યાં આગળ સ્થિત તહેને સાડ મોટર લઇ ઉભોજ રહ્યો હતો. બ્લેઇકેને જોતાજ સ્થિતે આતુરનાથી પૂછ્યું, “કેમ શું ખબર?”

“ચાલ! વાત કરવાને વખત નથી. આપણે આજેને આજે ગૈરફતે પકડીશું.”

“કેટલા વાગ્યા છે?”

“હજી તો સાડા દસ થયા છે.” બ્લેઇકે ગેટની ઘડિમાલમાં જોઇ પ્રત્યુત્તર આપ્યો. મોટરમાં બેસી બંને ઘેર આવ્યા. અડધા કલાકમાં બ્લેઇકે સ્થિતને એક વિચિત્ર વેશ સજ્જતી દીધો. તહેના કાંડા નીચે એકટના એકકાનું નિશાન પણ કરી, પોતાની માથે તેજાજ લુગ્ગાડી પૂરાજી બેતું બનાવી દીધું.

ખેલેછકે પોતાના ખિસ્સામાં એક ભરેલી રિવોલ્વર ત્યાં બે જોડ હાથ કડીઓ નાખી લીધી. સ્મિયે પણ ખેલેછકનું અનુકરણ કર્યું.

ઘડીઆલમાં અગીયારના ટકોરા થયા, અને ખેલેછક ત્યાં સ્મિયે પોતાના કાર્યે સારું “રીયમંડ” તરફ વળ્યા. “રીયમંડ” આગળ સર કોલિનના બંગલે જઈ જોયું તો સર્વ નોકર ચાકર, ગભરાટમાં આમથી તેમ દોડાદોડ કરતાં માલમ પડ્યા. ખચર કાઢતાં માલમ પડ્યું કે મીસ વેસ્ટનનો આજ સમી સાંજથી પતો નથી.

તૈયાર છે !

તૈયાર છે !

સેક્રેટન ખેલેછકના અદ્ભુત સાહસોથી ભરપુર

—: ડિટેક્ટીવ નવલકથા :—

રાક્ષસી કૂતરો

કિંવા

કાળદૂત

એક કૂતરો પોતાના
માલિકના ખુનીને
શોધી કાઢી અજબ
રીતે વેર વાળી
પોતાના માલિક પ્રત્યેનું
વફાદારીપણું કેમ

સાખીત કરી બતાવે
છે તેનો આખેહુય
ચીતાર બેવો હોય તો
આજેજ ખરીદો.
કીમત માત્ર છ આના.

બધા પુસ્તકો માટે લખો:—

ગુજરાતી સાહિત્ય મંદિર,

સલામતપુરા—સુરત.

પ્રકરણ ૯ મું.

સેતાન સપડાસો.

મિસ વેસ્ટન પોતાના મકાનમાં વ્યાકુળ મને ગેલેરીમાં આંટા મારી રહી હતી. જોકે ખ્લેઝકના તરફથી લેને આશ્વાસન મળ્યું હતું, પણ પોતાના પ્રિયતમ એલનડીન સારુ લેનો આત્મા જર્જરીત થઈ જતો હતો. એલનડીન નિર્દોષ છે. એમાં મેરિયને રજ માત્રની પણ શંકા નહોતી. ઘણા કમભાગ્ય નિર્દોષ મનુષ્યો ભાગ્યને આધિન થઈ જોશમાં સમજવા કરે છે, તેમ કલંચીત એલનડીન પણ અપરાધિ ઠરે. એ સવાસે કોમળ હૃદય વેસ્ટનને આકુળવ્યાકુળ બનાવી દીધી હતી.

આ સમયે એટ્રમ પોતાના સોલીસીટરની મુલાકાતે ગયો હતો. સર કોલિનનો મૃત્યુદેહ, એનારીડીંગ રૂમમાં પડ્યો હતો. મીસ વેસ્ટન પોતાની ગેલેરી આપણે જોઈ તેમાં વ્યાકુળતાથી આંટા મારી રહી હતી. અચાનક વેઈટરે આવી કોઈ અપરિચીત વ્યક્તીનું વિઝીટીંગ કાર્ડ આપ્યું, કાર્ડ પર “નિસ્ટર એ. ડાસન” એટલાજ સજ્જો હતા. કાર્ડની નીચેના ભાગમાં પેન્સિલથી લખ્યું હતું કે, “ખ્લેઝકના હુકમથી લેમોને મળવા માંગું છું.”

ખ્લેઝકનું નામ વાંચી, વેસ્ટન તરતજ સમજી ગઈ કે, ખ્લેઝકે કલ્હા પ્રમાણે સોલીસીટરને મોકલ્યો હશે. તરતજ નિસ્ટર ડાસનને અંદર લાવવા કહ્યું.

ડાસન પ્રૈઠ લાગતો હતો. માથાના પાળ કોમક સફેદ થઈ ગયા હતા. શરીર પર એ કલરનો સુટ પહેર્યો હતો, દેખાવ પરથી તે અભિરૂ અને દરેકો લાગતો હતો.

તેણે અંદર આવતાંજ પૂછ્યું, “આપજ મિસ મેરિયન વેસ્ટન કે?”

“હા જી- મિં બ્લેકકે આપનેજ મોકલ્યા હશે?” વેસ્ટને મૃદુ-
તાથી પૂછ્યું.

“હા. આપ મ્હારી વાતો શાંત ચિન્તે સાંભળો.” તેણે ગંભિર-
તાથી કહ્યું.

“હીક, હું શાંતિથી સાંભળીશ. કહેા શું ખબર લાવ્યા છો.”

“ખબર સારી છે. મિં બ્લેકકે, મિસ્ટર એલનડીનને નિર્દોષ
ઠેરવવા ઘણા પ્રમાણે મેળવ્યાં છે. એમને જરા”પણ ખાત્રી નહોતી કે
આટલા બધા પ્રમાણે રહેલાઈથી મગશે.

વિશેષમાં મિસ્ટર બ્લેકકે ત્હમને મળવા માંગે છે. આજે તેઓ
રહવારના પાસે આવેલા પરગણામાં ગયા છે. કદાચિત અત્યારે આવશે.
માટે ત્હમો અત્યારે એમના ઘેર આવશો, હું એમનો સોલીસીટર છું.
સર્વ વાતે હુંજ કાયદાની સલાહ આપું છું, માટે જરાપણ શંકા
લાવ્યા વગર મ્હારી સાથે ચાલશો.” મિસ્ટર ડાસને પોતાના આગમનનું
કારણ દર્શાવ્યું.

“જો મિસ્ટર બ્લેકકે મ્હને હમણાંજ મળવા માગતા હોય તો,
હું અત્યારે, આ ઘડીએ આવવા તૈયાર છું.”

“હા, અત્યારે મળવું ઘણું જરૂરનું છે. કદાચિત આજી છે કે
ત્હમારી સાથે વાત કરી, ઘટતા પગલા લઈ મિસ્ટર એલનડીનને કાલે
છોડવીશું. માટે હવે વખત ગુમાવવો નકામો છે.”

મિસ્ટર ડાસનના ઉપરોક્ત આજ્ઞાબનક અપ્પેલ સાંભળી વેસ્ટનના,

હર્ષનો પારજ ન રહ્યો. તરતજ તહેણે ડ્રેસીંગ રૂમમાં જઈ કપડા પહેરી દીધા, અને ટેબલપર બેઠમને ચીઠ્ઠી લખી, “હું મિસ્ટર બ્લેકને મળવા બાઉ છું. મોડું થાય તો શીકર નહિ કરતાં.” કવર મેજપર મુકી, તહેણે એકદમ મિસ્ટર ડાસનની મોટરમાં ત્રેની સાથે સ્થાન લીધું, રસ્તાપર લાઇટનો પ્રકાશ હતો. બંધ લાંડનમાં રાત્રે પણ દિવસ જેવું લાગતું હતું. મિસ્ટર ડાસન જાતેજ મોટર હાંકતા હતા.

થોડી મિનીટમાં મોટર એક નિર્જન સ્થાનમાં જઈ ઉભી રહી. ત્યાં આગળ અધકાર સિવાય બીજું કંઈજ નહોતું. આ જોઈ વેસ્ટન ડાસનને પુછ્યું, “મોટર કેમ અટકી ગઈ”

“કોણ જાણે. ત્હમે ખેસો હું મશીન તપાસું.” આટલું કહી તે મોટરમાંથી નીચે ઉતર્યો. તરતજ પાછળ જઈ તહેણે મોટરના “વેનટે-લેશન” માંથી હાથ નાંખી, મીસ વેસ્ટનબું મ્હોં દાખી દીધું, વેસ્ટને ખુબ પાડવા ધણા તરફડીયા માર્યા પણ, પાડી ન શકી. તરતજ પિશાચ ડાસને ત્રેના મ્હોંમાં ડુચો મારી, ત્રેના હાથ બાંધી, મોટર દોડાવી મુકી.

મોટર ધણી સ્ટ્રીટો, તથા રોડ પસાર કરી, રાત્રે અગીયાર વાગે, “ચીલ્ડ્રુરેટ” આગળ એક નિર્જન ધરના દ્વાર આગળ જઈ ઉભી રહી. દુરાચારી ડાસને મોટરને તખેલામાં મુકી અચેતન વેસ્ટનને પોતાની ગોદમાં ઉપાડી, ઉપરોક્ત દર્શાવેલા નિર્જન ધરમાં પ્રવેશ કર્યો, અંદર જઈ વેસ્ટનના ખેશુદ્દ દેહને, એક સુંદર શય્યા પર મુક્યો. બ્યારે વેસ્ટનને જ્ઞાન આવ્યું ત્યારે તેણીને માલમ પડ્યું કે પોતે એક સુસજ્જીત ઓરમમાં બીજાના પર પડી છે.

લેખના પ્રકાશથી આખો ઝોરડો ઝમઝમટ થઈ રહ્યો હતો. મેરિયનની શય્યા પાસે એક ખુરશીમાં અપરિચી મનુષ્ય બેઠો હતો, મેરિયનને કંઈ થયું કે આ માણસને કોઈ પણ જગ્યાએ જોવામાં આવેલો છે. થોડી વાર સુધી બંનેમાંથી, કોઈએ પણ શબ્દનો ઉચ્ચાર મુઠ્ઠાં ન કર્યો, સર્વત્ર શાંતિ પ્રસરી ગઈ હતી, ફક્ત ઘડિયાળ ટીકટીક અવાજ કરી રહ્યું હતું. મેરિયનનું મુખ પીળું પડી ગયું, અને ધીમે ધીમે તેને આત્મા ગભરાવા લાગ્યો, અચાનક તેને યાદ આવ્યું કે પાસે બેઠેલો મનુષ્ય બદમાશ ગૈરકના મહેરાને મળતો આવે છે, આ જાણી લેણીના ગભરાટનો પારજ ન રહ્યો, આખરે ગભરાટમાં એકદમ બોલી ઉઠી, “કોણ? બદમાશ ગૈરક!!” આટલું બોલતાં જ વેસ્ટન પાછી બેઠોશ થઈ ગઈ.

વાંચકો! બદમાશ ગૈરક, વેશ પરિવર્તન કરી, મિ. ડાસનનું ખોટું નામ અડાવી મીસ વેસ્ટનને ઉઠાવી લાખ્યો છે. મેરિયનને પોતાના નામનો ઉચ્ચાર કરતી જોઈ, પિશ્ચાય ખડખડાટ હસી પડ્યો, અને કહેવા લાગ્યો, “ઓહો! મીસ વેસ્ટન, તમે મને એકદમ ઓળખી લીધો.”

વેસ્ટન એકદમ દિવાનીની માફક બેઠી થઈ, ઉંચા સ્વરે કહેવા લાગી.

“બદમાશ, હું તારા હાથમાં કેવી રીતે ફસાઈ? મિસ્ટર ડાસન ક્યાં ગયા? બોલ?”

ગૈરકે હસતા હસતા કહ્યું, “સુંદરી! તમે મને હવે બરોબર ઓળખ્યો નથી, હું જ મિસ્ટર ડાસનના નામે તમારે ત્યાં વેશ બદલી આવ્યો હતો, મહારી દગલખાશ સારું હું તમારી ક્ષમા આહુ છું, હું કોઈપણ પ્રકારે તમારું અનિષ્ટ કરવા નથી ઇચ્છતો; ફક્ત તમારે

તહમને બે વાત પૂછવી છે, અને તહેનો જવાબ આપી મહને આભારી કરશો. ”

“ ઠીક ! શું છે ? એકદમ બોલો ? ” વેસ્ટને ઉત્તેજિત થઇ પૂછ્યું.

ગૈરકે કહ્યું, “મિસ વેસ્ટન ! તહમે આટલા બધા શા માટે અડગા બો છો ? હું તહમને સર્વ કહેવા શાછ છું, તહમે સારી રીતે જાણો છો કે સર કોલિનનું ખુન થયું છે, અને તહેના ખુની તરીકે પકડાનાર તહમારો પ્રેમી છે. વળી તહમે સારી રીતે જાણો છો કે આલાક જનસુસ બ્લેકકે તહેને નિર્દોષ ઠરાવવા ચેલેન્જ કરી છે; માટેજ હું તહમને સત્ય કહું છું કે એલનડીન તહન નિરપરાધિ છે. સર કોલિનનું ખુન મહેંજ ક્યું છે, જે તહમે કહો તો એ વ્યાખતનો એકશર પત્ર પણ લખી આપવા કપુલ છું, પરંતુ એકજ શર્તે.....”

ટીરીટીરીંગ...ટીરીટીરીંગ કરતી ટેલીફોનની ધંટડી વાગી, અને ગૈરક આગળ બેઘતો અટક્યો, તે તરત ઉડી જોડેના રૂમમાં ટેલીફોન સાંભળવા ગયો, વેસ્ટન દીવાનીની માફક બેસી રહી.

ગૈરકે આવી ટેલીફોનનું રીસીવર લીધું, અને પૂછ્યું, “કોણ છે?”

“ ચોક્કતો એકકો નંબર ૨૭ ” જવાબ મળ્યો.

“ શું ખબર ? ”

“ ખુશ ખબર આપણા “ સોહા ” ના અખાડામાં સેકરટન બ્લેકક જનસુસી કરવા આવ્યો હતો, અને તહેને પકડ્યો છે. હમણાં એને આપની તરફ નં. ૨૮ સાથે મોકલી આપીએ છીએ. ”

ગૈરકે હસતા હસતા કહ્યું, “ ઠીક, ” ટેલીફોનની વાત-સમાપ્ત કરી, ગૈરક, વેસ્ટન પાસે આવ્યો ને કહેવા લાગ્યો, “ વેસ્ટન ! જુઓ

મહારી ટાળીએ સેકસ્ટન બ્લેઝકને પકડ્યો, હવે એલનડીનને કાણુ નિર્દોષ ઠેરવશે ? હમણા મહારો કટ્ટો દૂરમન જાંજીરોથી જકડાઈ અહિં આવશે. ”

આ સાંભળી વેસ્ટને દીર્ઘ નિઃવાસ મુક્યો.

“ જુઓ ! મિસ વેસ્ટન ! હવે એલનડીનનો છુટકારો અસંભવિત છે: બોલો ત્હમે એને બચાવવા માંગો છો ? ”

“હા ! હા ! ” વેસ્ટને ઉત્તેજિત થઈ કહ્યું.

“ ઠીક ! ત્યારે હમણાંજ હું એક ઉપાય કરું છું. ”

“ કેવો ઉપાય ? શું એમાં મહારી સહાયતાની જરૂર છે ? ”

“હા ! ત્હમારા વગર કંઈ થાશે. ” ગૈરકે મ્હોં મલકાવતાં કહ્યું.
“ બોલો ત્હમે મહારી સાથે લગ્ન કરવા રાજી છો ? જો ત્હમે મહારી ઇચ્છાને આધિન થશો, તોજ એલનડીન બચશે. મહિંતર.....”

આ સમયે બહાર મોટરનો અવાજ સંભળાયો, ગૈરક એકદમ ઉઠી બહાર ગયો, બે ક્ષણમાં ગૈરક પાછો આવ્યો, ત્હેની પાછળ સેકસ્ટન બ્લેઝક તથા એક અપરિચીત માણસ હતાં, અંદર આવતાજ ગૈરકે પેલા અપરિચીત માણસને પૂછ્યું, “ નંબર ”

“મોટરનો એકકો નંબર-૨૮.” પ્રત્યુત્તર મળ્યો.

“ઠીક, કેદીને ખુરસી પર બેસાડ,”

બ્લેઝક પાસે પડેલી ખુરસી પર બેઠો. ત્હેના બન્ને હાથોમાં હાથ-કડીયો હતી. ત્હેણું મ્હોં તદ્દન નિસ્તેજ થઈ ગયું હતું. આંખો લાલ થઈ ગઈ હતી. નૈત્રોમાં નીરાશાની સ્પષ્ટ ચિન્હો દેખાતાં હતાં.

ખેંદકનો ઉપરોક્ત દેખાવ જોઇ, વેસ્ટનને થયું કે, ખેંદકે જીવ-
નની આશા છોડી દીધી છે.

ખેંદકે હતાશ બારે કહ્યું, “હા ! મહેને ઘણી તરસ લાગી છે.”

મેરિયને ટેબલપર પડેલા ગ્લાસમાં પાણી આપ્યું. વેસ્ટનને
જોતાં ખેંદકે દીર્ઘ નિર્વાસ મુક્યો, ખેંદકે પાણી પી ગ્લાસ પાછું
આપ્યું, આપતાં હેના મુખમાથી પાછો નિર્વાસ નીકળી પડ્યો.
ગૈરકે સર્વ નિહાળ્યું હતું તે હસતાં હસતાં બોલ્યો, “કેમ ચમકો
છો. મ્હારી કરામતથી શું અગ્નિ છો ? વેસ્ટનને હું પકડી લાવ્યો,
અને વળી તું પણ પકડાયો. હવે. આખરે મ્હારી જીત થઈ છે. હવે
તું કોઈ પણ પ્રકારે જીવતો જવાનો નથી.”

ખેંદક ગર્જી ઉઠ્યો, “શયતાન ! કોલિનનું ખુન કરી આટલી
ત્રણપાંચ શું કામ કરે છે ?”

“જરા મ્હોં સમીક્ષીને બોલ ! આ કાંઈ પોલિસ ચોકી નથી,
પણ મ્હારું સ્થાન છે. લે સાંબળ ! ત્હારા ચક્ષુ ઉઘાડ.

મ્હેં સર કોલિનનું ખુન કરી મ્હારા વેરની વસુલાત કરી
છે. હેની શક્તિનો બદલો મ્હેં આપ્યો છે. અને આજે મ્હારા કદા
દુશ્મનને ધમપુરીમાં પ્હોંચાડી, મ્હારા વેરની વસુલાત કરીશ.”

વેસ્ટન એકદમ રડી પડી, “શું ? ! ગૈરક ! ખેંદકને તું મારી
નાખશે ?”

“મિસ મેરિયન ! જો તું મ્હારી પત્ની અને, તો ત્હારા પ્રજ્ઞી
તથા ખેંદકને બચાવું.” ગૈરકે પોતાનો પાંખો વિચાર કહ્યો.

“તદ્વન લગાડ ! ગૈરક ! એમ બનવું આકાશ કુસુમ વત્ છે.”
ખેંદકના ગુસ્સાનો પાર ન રહ્યો.

“મલિમ દુસ્મન ! હેં મ્હને હજી ઓળખ્યો નથી. જો મેરિ-
યન મ્હારી ઈચ્છાને આધિન થાય, તો હું ખુની છું, એમ હું.
મ્હારો એકરાર પત્ર લખી આપવા તૈયાર છું.”

“નહિ ! હું એમ માનીજ શકતો નથી, કે ત્હારા જેવો ઉઠાઉ-
ગીર એકરાર કરે !” પ્લેષકે પોતાનો મત દર્શાવ્યો.

પ્લેષકનું કહેવું સાંભળી, ગૈરક એકદમ ફાઉન્ટન પેન લઇ
લખવા બેસી ગયો.

ગૈરકને લખવામાં મથગુલ થઇ ગયેલો જોઇ, પ્લેષકે આંખના
ઇજારાથી, વેસ્ટનને શાંત થવા કહ્યું, આલક બાળા, સમજી ગઇ.

લખવાનું સમાપ્ત કરી, ગૈરકે કહ્યું, “લે ! સાંભળ.

“હું હેન્રી ગૈરક, ઉર્ફે ચોકટનો એકઠો રાજપુશીથી જન્માવું
છું કે ગઇ તા. ૨૪ મી. સપ્ટેમ્બરે લંડનના ઉમરાવ સર કોલિન
કોરનિયસનું જાણીપુજીને ખુન કર્યું છે. ખુની હુંજ છું, અને મ્હારા
બદલે પકડાયેલા મિસ્ટર એલનડીન ત્હને નિર્દોષ છે.”

“હેન્રી ગૈરક.” ઉર્ફે

“ચોકટનો એકઠો.”

કેય ! હવે તો ખાત્રી થઇ. ચાલ ! તું આની નીચે સાક્ષી
તરીકે સહી કર !”

ગૈરક કાગળ લઇ એની પાસે ગયોઃ અચાનક પ્લેષકની હાથ-
કડીયો, નીચે પડી ગઇ. સમય સુચક્તા વાપરી, પ્લેષકે ગૈરકને એક
ફેંટ મારી. ગૈરક ભોંય બેગો થઇ ગયો.

હેન્રી એ તરતજ ઉભા થઇ પોતાના ખીસ્સામાં રિવોલ્વર લેવા
હાથ નાખ્યો. તરતજ, નંબર ૨૮ એ ગજળના કરી કહ્યું.

“સપ્પુર !” ત્હેણે રિવોલ્વર ગૈરક સ્થાને તાકતાંજ કહ્યું.

“જન કંઇ પણ હિલચાલ કરી તો ખોપરી તોડી નાખીશ.”

ગૈરકના બન્ને હાથોમાં હાથકડીઓ નાંખી દીધી.

વાંચકો ! બ્લેઝકની સાથે નંબર ૨૮ તે બીજો કોઈ નહિ પણ
તેને ત્રણ મહદગાર સ્થિતિ હતો.

જ્યારે બ્લેઝકને “સોહ” ના અખાડામાં કેદ કર્યો ત્યારે, બ્લેઝકે
આશ્ચર્યમાંથી ડાકુઓની વાતચીત સાંભળી લીધી હતી. વાત પરથી
માલમ પડ્યું કે, તેઓ બ્લેઝકને “ચિલચૂરેટ” મોકલવાના છે. વખત
સાધી બ્લેઝકે ત્યાંથી સટકી ગયો. ઘેર આવી આપણે ગત પ્રકરણમાં
જોયું તેમ પોતાના મહદગાર સ્થિતિને વેશ સમજી બહાર નીકળ્યો.
પોલીસ ગેટ પર આવી. “ચિલચૂરેટ” ના અખાડાના ટેલિફોનનો
નંબર શોધી, બ્લેઝકે, ગૈરકને ખોટો ટેલિફોન કર્યો કે “નંબર ૨૮
બ્લેઝકને લઈ આવે છે.” બ્લેઝક સ્થિતિને નંબર ૨૮ તરીકે ડરાવી
પોતે ગૈરકની સ્થાને હાથ કડીઓમાં જકાડાઈ ગયો, પછી શું બન્યું
તે તો સર્વ તક સારી રીતે જાણો છો.

“સ્થિતિ ! હાથકડીઓ બરાબર આવીથી બંધ કરી દે.” બ્લેઝકે કહ્યું
“હા ! બરાબર બંધ છે.”

થોડીવારમાં બહાશ ગૈરકને પકડી બહાર મોટરમાં બેસાડી પોલીસ
ગેટ તરફ મોટર દોડાવી મુકી.

કેશ મીનીટમાં, કંઈક સ્ટ્રીટ પર પસાર કરી, પોર્ટ “ઓક્સફર્ડ સ્ટ્રીટ”
ની ગેટ આગળ આવી અટકી,

બ્લેઝક- સ્થિતિ અને ગૈરકે ઉતર્યા. બ્લેઝકે ગેટના ફાળદારને કહ્યું
“આ કેદીને તમારા ચાર્જમાં રાખો. મહાધુર્ત છે. માટે સાવધાન રહેજો,”

થોડીવારમાં પોલીસોએ આવી ગૈરકને બારી ખેંચીઓથી લાદી
લીધો. આશા અને નિરાશાની વચ્ચે ડાલા ખાતો ચોકડો એકેકો
અંધારી કોટડીમાં પુરાયો. બ્લેઝક, સ્થિતિ તથા મિસ વેસ્ટન, મોડી
રાત્રે પોતાને ઘેર પહોંચી ગયા.

પ્રકરણ ૧૦ મું.

સોનેરી જળ.

સવાર પડી. સૂર્યના કિરણો દેખાયાં. ગાડીના ખખડાટે પ્લેષ્ટક અને રિમથની ઉંધ ઉરાડી. રાતના થાકને ઉતારવા બંને જણાએ હોટલમાંથી કોરી મંગાવી, પીવા માંડી. અચાનક “ટીરીટીરીંગ-ટીરી-ટીરીંગ.” નો અવાજ થયો. પ્લેષ્ટક કોરીનું કપ મુકી, ટેલીફોન સાંભળવા જોડેના રૂમમાં ગયો. દશ મિનિટ બાદ તે બહાર આવ્યો. ત્હેની મુખમુદ્રા નિસ્તેજ બની ગઈ હતી. “બદમાશે આંખમાં ધુળ નાંખી!” તે કોંઈથી પટપટ્યો.

“કેમ શું છે?” રિમથે ઇતેન્નરીથી પુછ્યું.

“ગૈરક ન્હાસી ગયો.” પ્લેષ્ટકે હતાશ થઈ કહ્યું.

“કેવી રીતે?”

“ઇન્સપેક્ટર જોનસન કહે છે કે જેવા આપણે ગૈરકને જેટમાં પુરી ઘેર આવ્યા, બાદ જમાદાર એડવર્ડે જાને પહેરો ભરવા માંડ્યો હતો. સવારના ચાર વાગ્યા ત્યારે ઇન્સપેક્ટર જોનસન પોતાની ડ્યુટી પર આવ્યા, ત્યારે જમાદારને બેહોશ પડેલા જોયો, અને ગૈરક શુભ થએલો માસમ પડ્યો.” પ્લેષ્ટકે ટેલીફોનમાં સાંભળેલી વાત કહી.

“હા! હવે શું કરશું?”

“શું કરશું? બદમાશને પાછો પકડીશું, ને સદાને સારું જેલમાં સજાવતો કરીશું. જ્યાં સુધી એ પકડાશે નહિ ત્યાં સુધી મ્હારાથી ઉંધાશે નહિ. આલ! જલદી મોટરકાર તૈયાર કર.”

“હું તમારી સાથે આવું ?”

“ના, તું થાકી ગયો હશે. આરામ લે.”

“હું થાકી નથી ગયો.”

“હીક, ચાલો ત્યારે.” ખેંચકે ધીમેથી કહ્યું.

ચાંડીવારમાં સ્મિથે મોટરને તમેલામાંથી કાઢી તૈયાર કરી દીધી. ખેંચકે મોટરમાં સ્થાન લેવા પગથીયાં ઉતર્યા. મોટરમાં બેસવા જતા સ્મિથે પુછ્યું, કેમ ક્યાં જવું છે ?”

“મહારા અનુમાન પ્રમાણે ગૈરક પોતાનો એકરાર પત્ર લેવા મીસ વેસ્ટન પાસે ગયો હશે. માટે સર કોલિનને ઘેર લે.” ખેંચકે મોટરમાં સ્થાન લેતાં કહ્યું.

“શું ગૈરક એવો મુર્ખ છે કે છુટતાંની સાથેજ પાછો પકડાવા જાય ?” સ્મિથે પોતાનો વાધો દર્શાવ્યો.

હું ત્હેના સ્વભાવને સારી રીતે જાણું છું, તે મિસ વેસ્ટનની પાસે કોઈ બનાવટી કેસે જશે. અને ત્હેને ગમેનેમ સમજાવી, પોતાનું કામ પાર પાડી, લાંડનમાંથી અગીઆરા ગણી જશે.”

“તો હમણાં તે હમણાં મિસ વેસ્ટનને ટેલીફોનથી બેતાવો.” સ્મિથે પોતાનો વિચાર દર્શાવ્યો.

“હા ! એ હીક છે” ખેંચકે આ વાત ગમી. ખેંચકે મોટરમાંથી ઉતરી, માળ ઉપર ગયો. ટેલીફોન બેડાવી પૂછ્યું, “મિસ વેસ્ટન છે.”

“હા. ત્હમે કોણ છો ?” જવાબ આપી, સલામ પુછાવ્યો.

“હું રોકરટન ખેંચકે” ખેંચકે જવાબ આપ્યો,

“ ડીક. ” એમ કહી જવાબ દેનાર આદમી ખસી ગયો. થોડીવારમાં મિસ વેસ્ટને વાત શરૂ કરી ત્હેણે પુછ્યું એલ્યો ! મિસ્ટર બ્લેઝક ! શું કામ છે. ”

મિસ વેસ્ટન ! ગૈરક જોડમાંથી ન્હાસી ગયો છે. કદાચિત અદમાશ વેશ બદલી ત્હમારી તરફ આવશે. માટે સાવચેત રહેજો. જો કોઇ પણ માણસ મ્હારું નામ દઇ, ગૈરકનો એ કરાર પત્ર માંગવા આવે તો આપતા નહિ, અને તે આસામીને કોઇ પણ પ્રકારે ત્હમારી પાસે બેસાડી રાખજો. ન્હાસવા ન દેતા. ”

“ ડીક. હું ત્હમારા કહેવા પ્રમાણે કરીશ. ”

હું મોટરમાં ત્હમારી તરફ આવું છું ક્લાકમાં આવીશ. ”

વાતચીત બંધ રહ્યું. બ્લેઝક ખારણુ બંધ કરી, નીચે આવ્યો, ત્હેણે માર્ગ પ્રતીક્ષા કરતા રિમથને કહ્યું, “ રિમથ ! આજે ત્હારે સ્ત્રી નો વેશ સજવો પડશે.. ”

“ એમા શું થઇ ગયું. સ્ત્રી અને શું—કોનો વેશ કરશું. ? ”

“ મિસ વેસ્ટનનો, ’

આટલી વાતચીત કરી, અને જણા મોટરને બગીચામાંજ રહેવા દઇ પાછા ફેસીંગ રૂમમાં ગયા. અદર જઇ રિમથના માથે બનાવટી લટો બાધી વેસ્ટનની માફક વાળ બોળ્યા. બાકીની જોઇતી વસ્તુઓ એક હેન્ડ બેગમાં મુકી, નીચે આવી, વેસ્ટનના મકાન તરફ મોટર દોડાવી મુકી.

થોડી વારમા રિયમંડમાં આવેલા સર કોલિનનાં મકાનમાં મોટર આવીને ઉભી રહી, મિસ વેસ્ટન એટલા પરજ ઉભી હતી, ઉતરતાની સાથેજ, બ્લેઝક પુછ્યું, “ કેમ કોઈ આવ્યું છે ? ”

“ના ! હળુ સુધી કોઈ આવ્યું નથી. મહેને તો લાગે છે કે આજે ગૈરક નહિ આવે.” વેસ્ટને પોતાનો મનોભાવ દર્શાવ્યો.

અધા માળપર ગયા. બ્લેઝકે વેસ્ટનેને કહ્યું.

“પહેલાં તમે તમારો ડોઝ સારો પોશાક આપશો ? મહારો વિચાર રિમથને તમારો વેશ સળવી. અદમાશને લુલાવામાં નાખી પકડી લેવો. બોલો આ વિચાર ઠીક છે ને ?”

“હા ! ઘણાજ ઉત્તમ ચાલો ઉપર ડ્રેસીંગ રૂમમાં તમને જે પસંદ આવે તે ડ્રેસ લેજો.”

દ્રેસીંગ રૂમમાં જઈ, બ્લેઝકે એક સારો ફેસ લઈ, રિમથને પહેરાવ્યો. રિમથ ત્યાં બ્લેઝકે બહાર ફોર્મ રૂમમાં આવી બેઠા; એટલામાં એટ્રમે આવી કહ્યું, “આપણા કમ્પાઉન્ડમાં કોઈની મોટરકાર આવી.”

મિસ્ટર એટ્રમ, ગૈરક આવ્યો. જરા મ્હેરબાની કરી, આ રૂમની અંધી લાઇટ હોલવી નાખો. ફક્ત આ ઝાંખી લાઇટ બળવા દે. અતે મ્હેં તમને અગાઉ જણાવ્યું હતું તેમ તમારા બોયને, “૧ મેઇન સ્વીચ” આગળ બરોબર સમજાવી બેસાડજો.”

બધું ચોક્કસ છે.”

મિસ વેસ્ટનના પોશાકમાં રિમથ આબેહુબ વેસ્ટનના જેવોજ લાગતો હતો. રિમથે પોતાના અંદરના લાગમાં સાવધાનીથી બરેલી રીવોલ્વર મુકી દીધી હતી. બ્લેઝકે રિમથને કહ્યું, “હવે તું એવા આવધી બેસ કે તું જાણે થાકથી થાકી ગયો છે; બહાર જવાનું મન નથી થતું, પણ તું જવાને તૈયાર થયો છે. સમજણ પડી.”

૧ ઇલેક્ટ્રીક લાઇટ બુજાવવાનું બટન.

“ મહેને તે બધું નહિ શિખવવું પડે. ”

તરતજ બહારનો “ કોલમેલ ” વાગ્યો. બોયે બારણા ખોલ્યાં. મારણામાં પોલિસના ઇન્સપેક્ટર જેવા રૂસમાં સજ્જત થયેલા માણસ દેખાયો, તહેણે સત્તાધારી અવાજે બોયને કહ્યું, “ હું મિસ વેસ્ટનને મળવા માંગું છું. ”

મિસ વેસ્ટન થાકેને લીધે સુષ્પ રહ્યાં છે. ” બોયે બણાવી રાખેલા પાર્ટ પ્રમાણે જવાબ દીધો.

“ હું થું કરું. ઉઠાડો સરકારી કામ છે. ” આગતુકે દમથી કહ્યું.

“ ઠીક, હું એમને ઉઠાડું છું. આવો અદર. ” એમ કહી બોય અંદર ગયો, તહેની પાછળજ આગતુકે કોઈંગ રૂમમાં પ્રવેશ કર્યો. કોઈંગ રૂમમાં સવત્ર અધિકાર હતો ફક્ત એક જાખી લાઇટ બળી રહી હતી. આંગતુકે પાસે પડેલી એક ખુરસીમાં રથાન લીધું

નીચે બગીચામાં આંગતુકના મોટર દ્રાઇવરે ધીમેથી પોતાના ખીરસામાથી સીગાર કાઢી એતાવી અચાનક પાછળથી બ્લેઝકે આવી તહેની રૂડામે રિવોલ્વર તાકના કહ્યું, “ એક પણ ખુમ પાડીશ તો જીવનો મારીશ ચાલ મ્હારી પાસે આવ ” દ્રાઇવરે જોયું કે ગરબડ કરવામાં મજા નથી, તે તરતજ તાપે થયો, એટલામાં પાસે સંતાયલા બેટ્રમે આવી તહેના હાથમાં હાથકડીયો પહેરાવી દીધી મકાનનાં પાછલા બારણે દ્રાઇવરને ધરમાં લાવી એક ઓરડીમાં પુરી દીધો. ”

આટલું કર્યા પછી, બ્લેઝકે, બેટ્રમેને કહ્યું, “ હવે તહેમે. હું એક ચીટ્ટી આપું તે લઇ, ગેટ પર જઈ આપી આવો, કે તરતજ જમાદાર, સિપાઇને મોકલી, ડ્રાઇવરને ગેટપર બોલાવી લેશે.

આપણીતરફ, જમાદારના રૂસમાં આવેલા ગૈરકને પાંચ મિનીટ

સુધી રાહ જોવડાવી, સિમથ, વેસ્ટનના ડ્રેસમાંથી હડી આવેલી વેસ્ટનની માફક ડ્રોઇંગરૂમમાં આવ્યો, સિમથે આવતાની સાથે કોમળસ્વરે પૂછ્યું, “ શું તમને મળે મળવા આવ્યા છે ? ”

“ હા ! તમને હમણાં મિસ્ટર પ્લેઝક બોલાવે છે, કારણ કે ત્યાંથી બારોબાર એલનડીનના છુટકારા માટે નામદાર જજ પાસે જવાના છે. સાથે ગૈરફતો એકરાર પત્ર પણ લઇ લેશો, ”

“ ઠીક, હા રહો, હું એકરારપત્ર લઇ આવું. ”

એ મિનીટ પસાર કરી સિમથ, ગૈરફતો પાસે પાછો આવ્યો, ને કહ્યું, “ ચાલો હું આવવાને તૈયાર છું. ”

ઝાંખા પ્રકાશમાં, બૂલાવો ખાઇ, જમાદાર વેશી ગૈરફ, વેસ્ટનના સ્વાંગમાં સજ્જત થએલા સિમથને લઇ ખહાર આવ્યો, ખહાર આવતાં માલમ પડ્યું કે ડાઇવર પહેલાની માફકજ પોતાની જગ્યામાં બેઠો છે. બંન્નેજણાએ મોટરમાં સ્થાન લીધું. તરતજ મોટરે પૂર્ણવેગથી દોડવું શરૂ કર્યું.

પ્રકરણ ૧૧ મું.

કેદીની કરામત.

બ્યારે પ્લેઝ ગૈરફને “ એક્સ ટ્રાઈ ” સ્ટ્રીટની ગ્રેટપરના બેલ ખાનામાં સોંપી ઘેર ગયો, ત્યાર બાદ જમાદાર એડવર્ડે જાતેજ પહેરો બરવો શરૂ કર્યો. ગૈરફની ચાલાકીથી જમાદાર સંપૂર્ણ વાકેફ હતો.

કોર્ટડીમાં પૂરાચલા, ગૈરફે એકવાર સળીયામાંથી ખહારના વાતાવરણનું તિક્ષ્ણ દ્રષ્ટિએ અવલોકન કર્યું, બાદ પોતાની કોર્ટડીનું અવલોકન કર્યું

કોટડીમાં એક ખાટલો તથા સ્ટુલ હતાં, કોટડીમાં પૂરાયા બાદ ગૈરક એક કલાક સુધી શાત બેસી રહ્યો. ત્યારબાદ તહેલે બારણાને એકદમ જોરથી લાત મારી, બારણું “ગુર્ ગુર્” અવાજ કરવા લાગ્યું. જમાદાર મોડીરાત વીતી જવાથી એકા ખાતો હતો, ઉપરોક્ત અવાજથી તહેની નિંદ્રામાં ભંગ પડ્યો. તે એકદમ ગળી ઉઠ્યો, “ કેમ શું કરી રહ્યો છે ? ”

“ ભાઈ ! મહારા પેટમાં દુઃખે છે, મ્હને ચક્રર આવે છે. ” ગૈરકે ઢોંગ શરૂ કર્યો.

“ ચુપ ! એ ત્હારી બદમાશી છે ” જમાદારે ખીજવાધને કહ્યું.

“ અરરરર... ગૈરકે ઢોંગ કર્યો.

“ ઠીક, ઉભો રહે હું અંદર આવી તપાસ કરું છું. ’ જમાદારે બારણું ઉઘાડ્યું. ગૈરકે તક સાંધી, એકદમ જમાદારનું ગળું દાખી દીધું. જમાદાર બેહોશ થઈ ભોંય ભેગો થઈ ગયો. ગૈરકે આગળ પાછળ જોયા વગરજ ત્યાંથી છ પાંચ ગણવા માડ્યા. કંપાઈડના નાકાપર ઇન્સ્પેક્ટર આંટા મારતો હતો, ગૈરકે ધીમેથી પાસે જઈ તહેને એક કકડાવીને ઠેસો માર્યો, ઇન્સ્પેક્ટર બેભાન થઈ ગયો. ગૈરકે સમયસુચકતા વાપરી પોતાનો પોશાક ઉતારી ઇન્સ્પેક્ટરનો પહેરી લીધો. તે ત્યાંથી સીધો મોટરના ગેરેજમાં ગયો. સરકારી મોટર સ્ટાર્ટ કરી, લંડનના મહોદ્દા તરફ દોડાવી ગયો.

ગૈરકે વિચાર્યું કેસૌથી પહેલાં મ્હારે એકરાર પત્ર મેળવવો જોઈએ તેથી તે સીધો વેસ્ટનના મકાને ગયો. રસ્તે જતાં તેના એક સાથીદારને ક્રાઇવર તરીકે બેસાડી પોતે પોલિસ ઇન્સ્પેક્ટરના ડેસમાં વેસ્ટનના મકાને આવ્યો.

વાંચકો ! સ્વાગાદ શું થયું, તે ત્હમે સારી રીતે જાણો છો.

અસ્તુ, ગૈરક, વેસ્ટનના વેશમાં સજ્જત થએલા સ્મિથને લઈ પોતાના અખાડા તરફ મોટર ચલાવી, ડ્રાઇવરના વેશમાં સજ્જત થએલા જ્લેમકે, ગૈરકના કબ્બા પ્રમાણે મોટર હાંકયા કરી, બંને વખત રસ્તો પસાર કર્યા પછી, સ્મિથે મૃદુસ્વરે પૂછ્યું “મિસ્ટર ઇન્સપેક્ટર ! ગેટ કેમ હજી નહિ આવી ? ”

આ સમયે સાંજના પાંચ વાગ્યા હતા, સર્વ માણસો પોતપોતાનું કામ કર્યા જતા હતાં

ગૈરકે હસતાં હસતા જવાબ દીધો, “ જરા ધ્યાન દઇ સાંભળો મિસ વેસ્ટન ! હું કાંઈ ઇન્સપેક્ટર નથી, પરંતુ ત્હમારા પર આસક્ત થએલો હેન્રી ગૈરક છું. ત્હમારી સાથે લગ્ન કરવા, ત્હમને મ્હારે ઘેર લઈ જઈ રહ્યો છું.

સ્મિથે ક્ષીણ સ્વરે કહ્યું. “ હેન્રી ગૈરક ? અરરર...અરરરર દગો...દગો ”

“ હા, હુંજ હેન્રી ગૈરક મોટર ડ્રાઇવર પણ મ્હારો સાથીદાર છો. સેક્રટન જ્લેમક સમજીતો હશે કે મ્હારી બરોબર કાંઈ નથી પણ તે હજી મ્હારી કરામતને ઓળખતો નથી. હવે એને મ્હારી કરામતની ખબર પડશે. જુઓ, મિસ વેસ્ટન, મ્હને ત્હમારી સાથે પરણવાનો સંપલ્પ કર્યો છે, અને આ સંસારમા મ્હારો સંપ્રદેષ તોડાવે એવો કાંઈ પણ માણસ નથી. ”

“ પરંતુ ઘેર તો ત્હમે મ્હને કહ્યું કે હું જ્લેમકના તરફથી આવ્યો છું ...પણ...” સ્મિથે ખેમાન થઈ જવાનો ઢોંગ કર્યો.

“વેસ્ટન ! ઠીક થઇ બેસો.” સ્મિથે કહ્યો પણ પ્રત્યુત્તર નહિ આપ્યો. ગૈરક ગમરાયો; “ડિક ! ડિક ! છોકરી બેહોશ થઇ ગઇ લાગેછે.

ગૈરકે બંને હાથોથી સ્મિથને ઉપાડ્યો. સમય સાંધી સ્મિથે બંને હાથ ગૈરકના ગળામાં બેરવી દીધાં. આ સાથે મોટર પણ ઉભી રહી ગઇ. ગૈરકે રૂંધાઇ ગયેલા સ્વરે કહ્યું. “ડિક ! આમ કેમ, મોટર કેમ ઉભી રહી.”

બ્લેઇકે એકદમ સ્ફુરતીથી રિવોલ્વર કાઢી, ગૈરકના સ્થાને તાંકી કહ્યું. “કેમ ? શયતાન, કેની કરામત જાપરી ?”

“શું તું ડિકનથી ? કોણ છે ?”

“ત્હારો કાળ-સેક્રેટન બ્લેઇક.”

“કોણ બ્લેઇક !!! “ડિક” ક્યાં ગયો ?”

“ડિક તો, જોલની હવા ખાવા. અને આપ સાહેબ પણ ત્યાંજ જશો. આ ત્હમ્હારી સાથે વેસ્ટન નથી, પણ મ્હારો જોડીદાર સ્મિથ છે.”

“ઓહ ! દગો !”

“ના ! દગો નહિ પણ સગો.”

ગૈરક હતાશ થઇ ગયો. ત્હેતું સર્વાંગ પરસિનાથી ભીંજાઇ ગયું.

બ્લેઇકે હસતાં હસતાં કહ્યું, “સ્મિથ ! ત્હમ્હારા પ્રિયમના હાથ માં સાંકળાં પહેરાવો.”

સ્મિથે તરતજ ગરકના હાથોમાં કડીઓ પહેરાવી દીધી.

“બ્લેઇક ! મ્હારે કપુલ કરવું જોઇએ કે તું એક બહાદુર જાસુસ છે. તારી મરજીમાં આવે તેમ કર. ત્હારી ચાલાકી સારુ હું ત્હને અંતઃકરણ પૂર્વક ધન્યવાદ આપું છું.” ગૈરકે કમાળપરનો પરસિનો સુકતાં કહ્યું.

“હું આજે ઘણાજ ખુશ થયો છું કે, આખરે મારું પ્રધાનપણું સ્વીકાર્યું.”

“તું જામુસોનો રાજા-નહિ જામુસોનો સમ્રાટ છે.”

“બસ ! ગૈરક, હવે પ્રસન્નતાની જરૂર નથી.” બ્લેઇકે કાતર સ્વરે કહ્યું.

“હવે તું મહેને ક્યાં લખ જવા માંગે છે ?”

“લંડનના પ્રખ્યાત સ્કોટલેન્ડ ચાર્ડમાં.”

“અહા ! હવે મહેને શું કામ ત્યાં લખ જાય છે !” ગૈરકે હતાશા થઇ કહ્યું.

“ત્યાં તારા પર કામ ચલાવી, ત્હને ફાંસીની સજા કરાવી, સારા યૂરોપના બદમાશોને તારો દાખલો આપી, એતાવીશ” બ્લેઇકે મગરર તાથી કહ્યું.

“લાખો નિરાશામાં એક અમર આશા છુપાઇ છે.” ગૈરકે હિમ્મતથી કહ્યું.

“શું ત્હને ખબર નથી કે ખુનનો બદલો ફાંસીથીજ મળે છે ?”

ગૈરકે કશો પ્રત્યુત્તર આપ્યો નહિ.

બ્લેઇકે સ્મિયને કહ્યું, “સ્મિય ! ત્રીના વેશમાં તું શોભતો નથી. માટે તે ઉતારી નાખ,” તરતજ સ્મિયે કપડા કાઢી નાંખ્યા. અંદર ત્હેણે પુરપનો પોષાક પહેર્યો હતો, એટલે તરતજ આપણા સ્મિય, પહેલાના જેવો થઇ ગયો.

“આલો, હવે આને મોટરમાં બેસાડી સ્કોટલેન્ડ ચાર્ડમાં લઇ જઇએ.”

બ્લેઇકે, ગૈરકને મોટરમાં બેસાડી, પોતે ત્હેની પાસે બેઠા સ્મિયે, પૂર્ણ વેગથી મોટર દોડાવી મુકી.

ગૈરક, થોડીવાર સુધી જ્ઞાતિથી બેસી રહ્યો. તે બોલ્યો, “મિસ્ટર બ્લેઝક ! મ્હને મ્હેરખાની કરી એક સિગારેટ આપશો.” બ્લેઝક પોતાના સિગાર કેસમાંથી સિગારેટ આપી. સિગારેટ મ્હોંમાં મુકતી વખતે, ગૈરકે પોતાની આંગળી વચ્ચે ડબાવી રાખેલી, એક ન્હાની ગોળી મ્હોંમાં મુકી દીધી. બ્લેઝકે જોયું, તે એકદમ મજા ઉઠ્યો, “બદમાશ ! શું ખાધું ?”

“કંઈ નહિ ! દોસ્ત મ્હને ફાંસીને માંચડે લટકાવું નથી, માટે પહેલેથીજ ધુશ્વરના દરબારમાં જતો રહું છું.”

આટલું બોલતાં ગરક બેહોશ થઇ ગયો. બ્લેઝકે ધાર્યું કે ગૈરકે ઝેર ખાધું છે. તરતજ ત્હેણે રિમથને સંપૂર્ણ વેગે મોટર દોડાવવા કહ્યું. રિમથે પૂર્ણ વેગથી મોટર દોડાવી મુકી. થોડીવારમાં તેઓ એક હોશિયાર ડોક્ટરના દવાખાના આગળ આવી પહોંચ્યા. બ્લેઝકે મોટર ઉભી રખાવી. દવાખાનામાં જઈ બ્લેઝકે ડોક્ટરને નીચે બોલાવ્યો. ડોક્ટર દવાખાનામાંથી નીચે આવ્યો. બ્લેઝક, રિમથ, ત્યાં ડોક્ટરે મળી, ગૈરક ને ઉંચકી દવાખાનામાં લઇ ગયા.

ડોક્ટરે, ગૈરકને તપાસી કહ્યું કે, “ રોગીએ વિષ ખાધું છે. ત્હેની અસર થવા માંડી છે. ”

“ ડોક્ટર ! ગમે તે પ્રકારે ઝેર ઉતારો રોગી એક મહાન ખુની છે. ”

“ તો, ત્હમારે અહિંયા રહેવું પડશે. હું જોખમદારી નહિં લઉં. ” ડોક્ટરે રોકડું પરખાવ્યું. ડોક્ટર ત્યાં બ્લેઝકે મળી, ગૈરકને પાછલી બાજુ ખાટલા પર સુવાડ્યો. ડોક્ટર, ગૈરકની ચિકિત્સામાં પ્રવૃત્ત થયો. આશ્પીઆણુ બ્લેઝકે રિમથની સાથે વાતો કરતો નીચે આવ્યો. બન્ને મોટર આગળ આવ્યા. થોડીવાર સુધી વાતો કરી શું વાતો કરી, તે

અમને ખમર નથી. બ્લેઝક સ્મિયને મોટરમાં વિદાય કરી. પાછો ઉપર આવ્યો. આવતાંની સાથે જોયું તો ગૈરકનો પ-તોળા ન મળે. પલંગની પાસે ડોક્ટર બેહોશ થઈ પડ્યો છે. રમતું પાછલું બારણું બેફાલ ઉઘાડું જણાયું.

આ ઉપરથી બ્લેઝકે અનુમાન કર્યું કે બદમાશ ગૈરક ડોક્ટરને મારી, પાછલા બારણે નહાસી ગયો છે.

બ્લેઝકે કાણુની પણ વાર લગાડયા વગર, ગૈરકનો ટૂંપિછો લીધો. બાગમાં આવતાં ત્રેણે જોયું કે ગૈરક આગની દિવાલપર ઢૂલિયો હતો. બ્લેઝકે ધાર્યું કે કુદકો મારશે, એટલે તે એકદમ દિવાલની બીજી બાજુ પર ગયો. બહાર પહોંચતા ત્રેણે વાર નહિ લાગી. બ્લેઝકે બહાર આવી જાયું તો, ગૈરકનું નામ નિશાન પણ જણાયું નહિ. તે હિમ્મત નહિ હાર્યો. તરતજ પાસે આવેલી ન્હાની ગલીમાં દોડ્યો. થોડું દોડતાં, બ્લેઝકને માલમ પડ્યું કે ગૈરક પૂણું વેગથી દોડી રહ્યો છે. આંખળ ગૈરક અને પાછળ બ્લેઝક એમ બન્ને જણા ઘણીવાર સુધી દોડયા. ઘણી સ્ટ્રીન ત્યાં રોડો પસાર કર્યા, પણ બ્લેઝક, ગૈરકને પકડી નહિ શક્યો. દોડતાં દોડતા તેઓ એક મેદાનમાં આવી પહોંચ્યા. આ વખતે ગૈરક, બ્લેઝકથી પચાસ હાથ દુર હતો. બ્લેઝકે બે વાર રિવોલ્વરના બાર કર્યા, પણ તે ખાલી ગયા. આખરે કંટાળી બ્લેઝકે રિવોલ્વર પોકેટમાં મુકી દીધી અને ખુબ જોરથી દોડવા લાગ્યા.

લગભગ કલાક એક દોડતાં દોડતાં બન્ને જણા “ટેમ્સ નદીના કિનારા આગળ આવી પહોંચ્યા. બ્લેઝકે ધાર્યું કે “હવે તે ક્યાં દોડશે નક્કી હું” એને પકડી પાડીશ” પણ અફસોસ ! બ્લેઝકની આશા પૂરી નહિ થઈ; ગૈરકે કિનારે કિનારે દોડવા માંડ્યું. બ્લેઝકે

પણ હિમ્મત હાર્યા વગર ત્હેની પૂઠ પકડી દોડતાં દોડતાં ગૈરકની નજરે એક ન્હાની હોડી દેખાઇ. એક ક્ષણની પણ વાર લગાડ્યા, વગર, ગૈરકે હોડીને ધક્કો મારી નદીના પ્રવાહમાં હડસેલી, પોતે અંદર ચઢી બેઠો. ખેંચકે જરા પણ વિચાર કર્યા વગર, પાણીમાં ઝંપલાવ્યું થોડીવારમાં તે ગૈરકની હોડી આગળ આવી પહોંચ્યો. પિશાચ ગૈરકે બચવાને, શસ્ત્રહિન ખેંચકને લાકડાના હલ્લેસાંથી પ્રહાર કર્યો. ખેંચકે ડુબકી મારી, પ્રહાર ચૂકાવ્યો. થોડીવાર સુધી ખેંચકે આમ તેમ બાથોડીયા માર્યા કર્યા. અચાનક ત્હેણે ગૈરકની હોડીને પાછળથી પકડી, પોતાનું સર્વ જોર લગાડી, ઉંધી વાળી દીધી ગૈરકે પણ પાણીમાં તરવું શરૂ કર્યું. ટેમ્સના અગાધ જળમાં બંને જાણીતી જલ કુસ્તી શરૂ થઈ. અડધો કલાક સુધી બંનેમાંથી કોઇ હાર્યું નહિ. આખરે મરવાના નિશ્ચયે, ગૈરકે ખેંચકના પગો પકડી, ડુબકી મારી ચાલી ગયેલો ખેંચક, ગૈરકની જોડે નીચે ગયો.

ખેંચકે સમય સુચકતા વાપરી, પોતાનું બળ અજમાવી પાણી-માંજ એક મુકકી, ગૈરકને જડી દીધી. મુકકીને સ્વાદ ચાખતાં તે વારજ ગૈરકે ત્હેના પગો છોડી દીધા. ખેંચક એકવાર ફરી પાછો પાણીની સપાટી પર આવ્યો. તે થાકીને લોથપોથ થઇ ગયો હતો. ત્હેણે શ્વાસ ધુંટવા માંડ્યો. ખેંચકે વિચાર કર્યો કે ગમે તે પ્રકારે ગૈરકને પકડવો જોઇએ. ત્હેણે તરતજ, ગૈરકનો પીછો પકડ્યો. પાછી મલકુસ્તી શરૂ થઇ. થાકેલા ખેંચકે, ડુબતા ગૈરકને કોટમાંથી પકડ્યો. ખેંચક ગૈરકના શરીરને પકડી તરવા લાગ્યો, પણ થાકી ગયો હોવાથી, તે જળના પ્રવાહ સાથે ધસડાવા લાગ્યો.

એટલામાં સહામેથી માણસોની બરેલા, એકબોટ ખેંચકની નજરે પડી. તે એકદમ અચેત થઇ ગયો. ત્હેના મ્હોમાં ટેમ્સનું પાણી ભરાવા લાગ્યું.

પ્રકરણ ૧૨ મું.

સાપ સપડાયો.

હાંડનનો પ્રખ્યાત ડોક્ટરીવ અત્યારે પોતાના મકાનમાં સુધ રહ્યો છે. એના કપાળપર સફેદ પાટો બાંધેલો છે, માથા આગળ ખુરસીમાં સ્થિત આંખો ડાબી રહતો હતો.

સ્થિતિમાં રહતો જોઈ બેંસેઝકે ત્રેના મ્હોં સ્થામું જોઈકહું, “સ્થિત ! તું કેમ રહે છે ? શું છે ?”

બેંસેઝકનો સવાલ સાંભળી, ગદગદીત કંઠે સ્થિતે કહું, “હમણાં જ ડોક્ટર આવી ગયા. ત્રેમણે કહું કે, તમારા માંથામાં ઘણો જ સર્જીડ થયો છે. કદાચીત તે નહિ મટે.”

“હા ! એમાં શું કામ રહે છે. મોત સર્વને સારું નિર્માણ છે. વહેલુ કે મોટું મરણથી બહીવું એ શું કામનું. ચાલ ખેર ! જે થવાનું હશે તે થશે. મ્હને એટલું યાદ છે કે મ્હોં ટેમ્સના જળમાં, ગૈરકને પકડયો, પછી શું થયું તે તું મ્હને કહે.”

“સાંભળો ત્રેમે મ્હને દવાખાનેથી વિદાય કર્યો. હું મોટર ધણીજ ધીમે હાંકતો હતો. થોડે દુર નહિ ગયો હોઈસ, એટલામાં મ્હારે કાને પિસ્તોલનો કુટવાનો અવાજ આવ્યો. તત્કાળ હું પાછો ફર્યો. દવાખાનામાં આવી જોયું તો ડોક્ટર સાહેબ એહોશ પડ્યા હતા. ત્રેવું સર્વાંગ શિતલ થઈ ગયું હતું. મ્હોં ત્રેની પાસેથી જાણ્યું કે ગૈરકે ત્રેને એકદમ મુકકો માર્યો, અને નાસી ગયો. હું એકદમ “રિયમડ”ની

જેટના ઇન્સ્પેક્ટર પાસે જવા મોટર દોડાવી, રસ્તે મને મિસ્ટર બેટ્રમનો સેક્રેટરી મળ્યો. ત્હેણે મ્હને કહ્યું કે ગૈરક પકડાયો છે, ને ત્હેને સ્કોટલૅન્ડ યાર્ડમાં મોકલી દીધો છે. સેક્રેટરીએ વિશેષમાં કહ્યું કે ત્હમને સરકોલિનના મકાને લઇ જવામાં આવ્યા છે. મ્હેં એકદમ મ્હારી મોટર સરકોલિનના મકાન તરફથી લીધી. ત્યાં આવતાં માલમ પડ્યું કે ત્હમારી સ્થિતી ધણીજ ગંભીર છે. ત્હમારા કપાળમાં ધ્વ થયો છે. મ્હને મીસ્ટર જોનસને કહ્યું કે તેઓ ત્હમારી તપાસમાં ગયા હતા. તપાસ કરતાં માલમ પડ્યું કે ત્હમે ગૈરકને પકડયો, પણ કમ નસિબે નહાસી છુટ્યો છે. જોનસન તથા ઇન્સ્પેક્ટર અને એક ડઝન સિપાઇની ફોજ ટેમ્સ નદીના કિનારે ગૈરકની તપાસાર્થે આવી. તપાસ કરતાં જણાયું કે એક ખોટનો પતો નથી. ઇન્સ્પેક્ટર તથા જોનસન અને સિપાઇઓ એક મોટી “પાર્ક”માં બેસી નદીમાં તપાસે નીકળ્યા. ધણીવાર તપાસ કરી પરંતુ નિરાશ થઇ પાછા ફરતા લતાં, અચાનક ત્હમને તથા ગૈરકને મારામારી કરતાં જોયાં. તેઓએ પાસે આવી ગૈરક તથા ત્હમને ઉપાડી લીધા,

ત્હમને સપ્ત ઇજા થયેલી હોવાથી મિસ વેસ્ટને પોતાની મોટરમાં ત્હમને સર કોલિનના મકાને લઈ ગયાં, અને પિશાય ચોકટનો એકડો સ્કોટલૅન્ડ યાર્ડમાં ગયો.

‘હા ! બદમાશે ત્યારે વિષ નહોતું ખાધું પણ ટોંગ કર્યો હતો. એમ નક્કી ફેની ?’

‘હા ! ગૈરકે વિષ નહોતું ખાધું પરંતુ ત્હેણે “સોલેઝીસ” ખાધું હતું.’

૧ વિષના જેવી ખ્હારથી અસર કરે એવો પદાર્થ.

“હા! આપરે મહારી મ્હેનત સફળ થઇ. હવે હું નિરાતે ઉઘીશ, અને ચોક્કટનો એકકો ફાંસીને માચડે લટકશે.

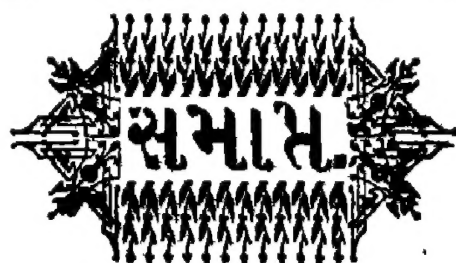
સેક્રેટન ખેંધ, ડોક્ટરોની સારવારને લીધે થોડા દિવસમાં હતો. તેવો થઇ ગયો.

જે ત્રણ દિવસ પછી લંડનની હાઇકોર્ટમાં હેન્રીગેરક ઉર્ફે ચોક્કટના એકકાનો કેસ ચાલ્યો. આખું લંડન સાંભળવા ઉલટી પડ્યું. આપરે કમનસિખ એકકાના પર સર કોલિનના ખુનનો અપરાધ સિધ્ધ થયો. એટલુંજ નહિ પરંતુ ખીજા દસ ખુન ત્યા અગણીત ન્હાના ગુન્હાઓ સાખીત થયા. નામદાર જજે ત્હેને ફાંસીની સજા કરી. “ ઇસ્ટનકવીન ” ના આસીસ્ટન્ટ કેપ્ટન એલનડીને માન ભેર છોડી મુકવામાં આવ્યો.

એક મહિના બાદ એલનડીન ત્યા મિસમેરિયનનાં લગ્ન થયાં. લગ્નમાં ખેંધક, સિમથ, ખેટ્રમ છત્યાદી હાજર હતાં.

એલનડીને સ્ટીમરની નોકરી છોડી, વડિલોપાછાંત મિલકતો હતી, તેની શું વ્યવસ્થા કરી, તેની પરજ પોતાતો ગૃહસ્થા શ્રમ ચલાવવો શરૂ કર્યો.

ચોક્કટનો એકકો ઉર્ફે હેન્રીગેરકને પકડવામાં અસાધારણ વીરત્વ બતાવવાનાર તરીકે સેક્રેટન ખેંધકને નાઇટ બનાવવામાં આવ્યો.

સુરત લીમડાચોકમાં આવેલા શ્રી “ હરિ-હર ” પ્રીં. પ્રેસમાં હરીલાલ મગનલાલે બેકીશનદાસ ત્રિભુવનદાસ પટેલ માટે છાપી.

સંગ્રહ કરવા લાયક પુસ્તકો.

સુરતીલાલ—સદાના પુરા કંદમાં પાયમાલ થતા એક ધનીક શેઠીયાનું વૃત્તાત. ઇસ્ક્રાજીમાં અધ બની કરેલી પૈસાની પાયમાલી. વધાદાર મીત્રની મીત્રતા. ૧૬ ચીત્રો પાકું સોનેરી પુટું છતાં કીં. ૧-૮-૦

રણજીત-કુસુમ—અધુ પ્રેમની માયાનો આદર્શ દર્શાવતું નિર્દોષ પુસ્તક જરૂર ખરોદો. પાકું પુટું કીંમત રૂ. ૨-૦-૦

જગદેવ—સ્વામી ભક્ત વીર-તર જગદેવના સાહસિક પરાક્રમથી ભરપુર ઇતીહાસિક નોવેલ કીમત ફક્ત પાંચ આના.

દુર્ગાદાસ—આહુઅળી મેવાડી વીરનો અપુર્વ સ્વાર્થ ત્યાગ અને આમી સેવાના આકર્ષક પ્રસંગથી ભરપુર કીમત પાંચ આના.

છપાય છે! છપાય છે!! છપાય છે!!!

નિર્દોષ ખુન

અથવા

અબળાનો આત્મત્યાગ.

ગરીબ છતાં સનોપી જીદગીમાં રાજ્ય વૈભવ માનનાર એક નિર્દોષનું ખુન—રાજ્ય મદમા અધ બની ક્ષણિક ક્રોધથી સારાસારનો વિચાર ત્યાગી, હત્યા કરનાર રાજકુમારનો ન્યાય. રાજનો રાજ્યધર્મ, અને ગરીબ વિધવાનો અપૂર્વ આત્મત્યાગ. વાંચો આજેજ ઓડર આપો. કીમત ફક્ત છ આના.

લખો:—

ગુજરાતી સાહિત્ય મંદીર સલાબતપુરા,—સુરત.

ફક્ત આ ટાઈટલ પેજ શ્રી “અનાવિલ બંધુ” સી-ટીંગ પ્રેસમાં ગ્રાવિંગથી ડાહ્યાભાઈ નાયકે છાપ્યું.

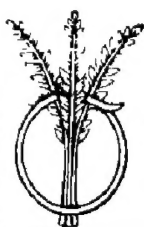
એક નવિન વધામણી.

ગુજરાત સાહિત્યમાં એક સંગીત ઉમેરો.
જરૂર વાંચશો! વહેલો તે પહેલો! આજેજ મંગાવો!

વીર કુણાલ.

અને

દેવી કાંચનમાળા.

(સચિત્ર ઐતિહાસીક નવલકથા)

લેખક — શ્રી ખડકરાવ માતાજી પવાર.

ચિત્રકાર — રા. તનસુખ.

નવલકથા એવી શૈલીથી લખાયેલી છે કે, વાચકના મન પર શબ્દે શબ્દનું ચિત્ર, વાચનાજ અંકાનું ગત્ય, વાચક એમજ સમજે કે હું વાચુ પણ છું. અને મારી નજર મામે એ ખબારો જોડે પણ છું આવી ભાવના ભરી શબ્દોની રચના કરવામાં લેખકે ખરેખર હાથ કરી છે, એમ એકવાર વાચનાજ ખાતરી થશે ઐતિહાસીક નવલકથા છતાં એમાં ભરેલો જુગાર, એમાં ઝળહળી રચુ વાણુ ન, એના નિતરની રહી સૌદર્યતા અને વીજળીની માફક ચમકામ મારતી ફરીલતાવાળા પાત્રોની એકત્રીત ગુથણી કરવા છતાં ઇતિહાસીક વસ્તુની ખરી ખુશી સાગોપાગ જળવાઈ રહી છે તે જમાનાનું ભાન હૃદયપટ પર અક્ષિત કરવું હોય અહિંસા પરમોદ્ધર્મ એ સુત્રના મળ ઉત્પાદક શ્રી મુન્દદેવના નમય પર કડતી નજર નાંખવી હોય, સખ્ય કાર્યભારમાં ધર્મગુરુઓની પ્રતિષ્ઠા નિલાળવી હોય તો આ સોનેરીતક ચુકનાજ નહિ. સોનેરી પુઠું. સુંદર ફેરોચ્છાદી ચીત્રો. ઝલેલ કાગળ કીમત રૂ. ૨-૮-૦. મળવાનું ડેકાણુ —

ગુજરાતી સાહિત્ય મંદિર. સલાબતપુરા, સુરત.

